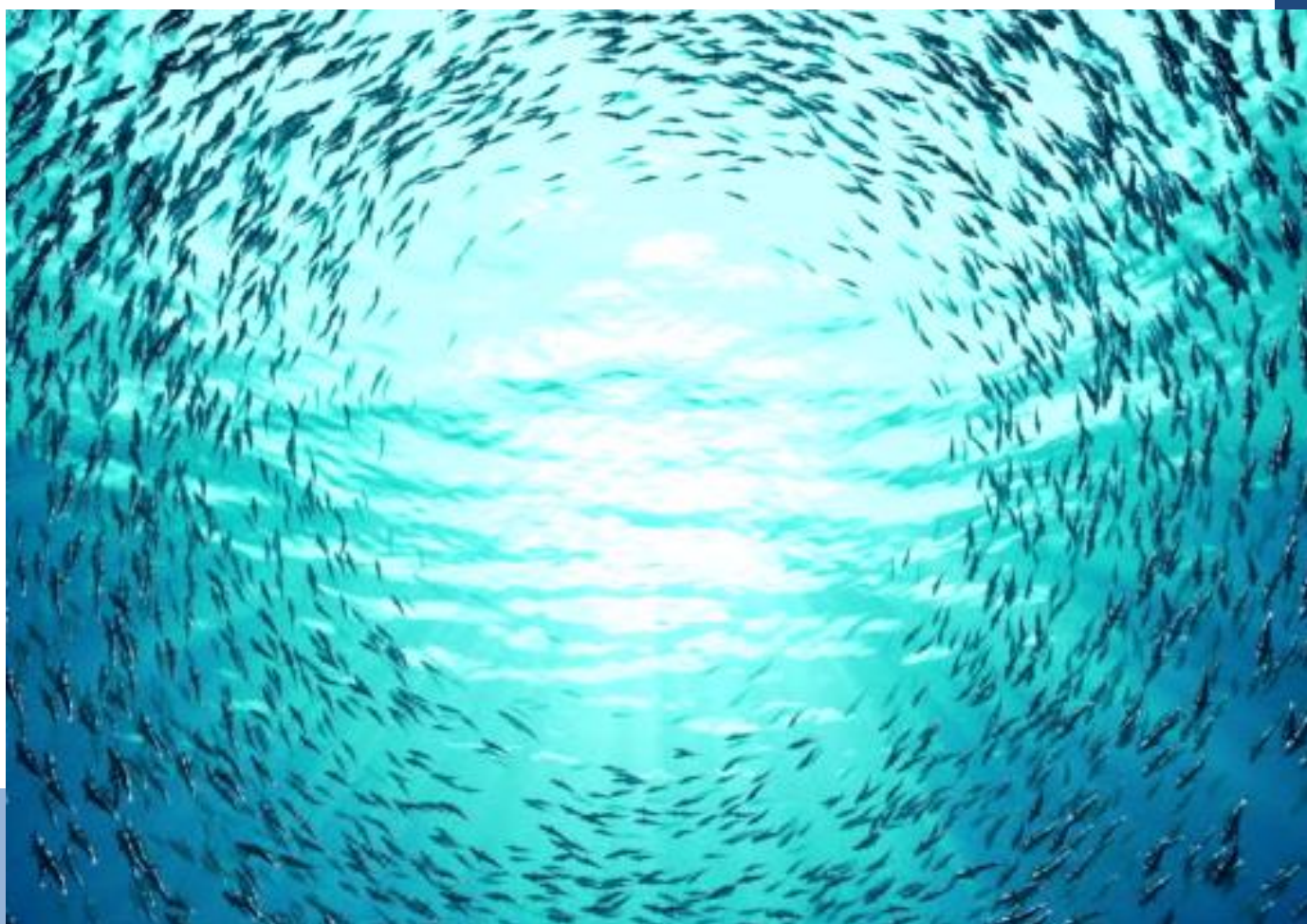

Α Σχέδιο Προγράμματος Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021 - 2027

Κείμενο Διαβούλευσης

Σεπτέμβριος 2021

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Θάλασσας και Αλιείας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
και Τροφίμων

Ε.Π. ΑΛΙΕΙΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣ
2014 - 2020

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

1	Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4
1.1.	ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	4
1.1.1.	Χαρακτηριστικά και ανάγκες της αγοράς	5
1.1.2.	Επενδυτικές ανάγκες και συμπληρωματικότητα και συνέργειες	6
1.1.3.	Προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει ο διοικητικός τομέας	7
1.1.4.	Μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγική για τη θαλάσσια λεκάνη της Μεσογείου	7
1.2.	ΤΟ ΟΡΑΜΑ	9
1.3.	Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	9
1.3.1.	Στόχοι Πολιτικής	10
1.3.2.	Προτεραιότητες	10
1.3.3.	Ειδικοί στόχοι	11
1.3.3.	Το πλαίσιο των δράσεων ανά Προτεραιότητα	12
2	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	16
2.1.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	16
	Πλεονεκτήματα	17
	Αδυναμίες	19
	Ευκαιρίες	22
	Απειλές	25
	Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT	28
2.2.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2: ΠΡΩΘΩΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	29
	Πλεονεκτήματα	30
	Αδυναμίες	32
	Ευκαιρίες	34
	Απειλές	37
	Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT	39
2.3.	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3: ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΕ ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	40
	Πλεονεκτήματα	40
	Αδυναμίες	41
	Ευκαιρίες	42
	Απειλές	43
	Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT	44
	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΑΣΦΑΛΩΝ, ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΩΝ, ΚΑΘΑΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	45
	Πλεονεκτήματα	45
	Αδυναμίες	47
	Ευκαιρίες	47
	Απειλές	49
	Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT	49
3	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΕΙΔΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	51
3.1.	ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1	51
	Ειδικός Στόχος 1.1. Ενίσχυση των οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων	51
	Ειδικός Στόχος 1.2. Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών CO2 μέσω της αντικατάστασης ή του εκσυγχρονισμού κινητήρων αλιευτικών σκαφών	54
	Ειδικός Στόχος 1.3. Προώθηση της προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας στις αλιευτικές δυνατότητες σε περιπτώσεις οριστικής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και συμβολή στην επίτευξη δίκαιου βιοτικού επιπέδου σε περιπτώσεις προσωρινής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων	55
	Ειδικός Στόχος 1.4. Προώθηση του αποτελεσματικού ελέγχου και της επιβολής των κανόνων της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της ΠΛΑ αλιείας, καθώς και αξιόπιστων δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται στη γνώση	56

Ειδικός Στόχος 1.6. Συμβολή στην προστασία και στην αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων.....	56
3.2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	58
Ειδικός Στόχος 2.1. Προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ιδίως ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και παράλληλη διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.....	58
Ειδικός Στόχος 2.2. Προώθηση της εμπορίας, της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της μεταποίησης των εν λόγω προϊόντων.	59
3.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3	62
Ειδικός Στόχος 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλαζίας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.....	62
3.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4.....	64
Ειδικός Στόχος 4.1. Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσών και των ωκεανών μέσω της προώθησης των γνώσεων για τη θάλασσα, της θαλάσσιας επιτήρησης ή της συνεργασίας στα καθήκοντα ακτοφυλακής.	64
3.5. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	65
4 ΧΡΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ.....	66

1 Η Στρατηγική του Προγράμματος

1.1. Πλαίσιο Αναφοράς

Η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση αν και ξεκίνησε ως ένας υπερεθνικός οργανισμός για να προλάβει πολεμικές συγκρούσεις μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, πέρασε από το στάδιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ατομική Ενέργεια, στο στάδιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.), της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ε.Κ.) και τελικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Καθώς η Ε.Ε. ξεκίνησε περισσότερο ως ένας σύνδεσμος οικονομικής συνεργασίας, υπήρξε ανάγκη χρηματοδότησης του τομέα της συλλεκτικής αλιείας, ειδικά όταν εντάχθηκαν στην Ένωση αλιευτικά έθνη όπως η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τότε αποφασίστηκε ότι η διαχείριση των αλιευτικών πόρων θα γίνεται από την Ε.Ε. Το επόμενο βήμα, σε επίπεδο ευρωπαϊκής κοινότητας, ήταν η χρηματοδότηση του τομέα της αλιείας που ξεκίνησε τη δεκαετία του 1970 ως δέσμη ενεργειών του γεωργικού τομέα. Η χρηματοδότηση εστίαζε σε διαρθρωτικές ενισχύσεις (π.χ. επενδύσεις στον αλιευτικό στόλο) και στη διακίνηση και εμπορία των προϊόντων (συλλεκτικής) αλιείας (π.χ. άμεσες ενισχύσεις σε Οργανώσεις Παραγωγών).

Υπάρχει όμως μία μεγάλη διαφορά σε σχέση με τον γεωργικό τομέα. Οι υδρόβιοι βιολογικοί πόροι αποτελούν δημόσιο αγαθό, είναι εξαντλήσιμοι φυσικοί πόροι, άμεσα επηρεαζόμενοι από την περιβαλλοντική κατάσταση και την αλιευτική εκμετάλλευση.

Με την πάροδο των χρόνων, η Ε.Ε., εξαιτίας της υπερεκμετάλλευσης, της ρύπανσης, της υποβάθμισης ή/και της καταστροφής βιοτόπων, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ανησυχία των πολιτών για την καταστροφή του φυσικού θαλάσσιου περιβάλλοντος, την εντεινόμενη επιστημονική γνώση, αλλά και την ανάγκη για τον διαμοιρασμό του ποσοστού αλιείας ανά Κράτος Μέλος (Κ.Μ.) για κοινά αποθέματα, προχώρησε, το 1983, στη θεσμοθέτηση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.), με τον Κανονισμό (Ε.Ο.Κ.) αριθ. 170/1983.

Η Κ.Α.Π από τότε αναθεωρείται περίπου κάθε δέκα χρόνια (1992, 2002, 2013) και νέοι παράγοντες συνεχώς υπεισέρχονται στον αντίστοιχο Κανονισμό που ρυθμίζει τη χρηματοδότηση, ενώ παράλληλα αλλάζει/μετασχηματίζεται και το Ταμείο που χρηματοδοτεί τις σχετικές δράσεις. Το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού Αλιείας (ΧΜΠΑ) χρηματοδότησε το Ελληνικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας - Ε.Π.ΑΛ. (2000-2006), στη συνέχεια το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (Ε.Τ.Α.) χρηματοδότησε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας - Ε.Π.ΑΛ. (2007-2013), ενώ για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 ονομάστηκε Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (Ε.Τ.Θ.Α.) και το αντίστοιχο Ελληνικό Πρόγραμμα, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας και Θάλασσας - Ε.Π.ΑΛ.Θ. (2014-2020). Για την περίοδο 2021-2027 ονομάζεται Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, Θάλασσας και Υδατοκαλλιέργειών (Ε.Τ.Θ.Α.Υ. – Κανονισμός (ΕΕ) 1139/2021) χρηματοδοτώντας για την Ελλάδα το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας (Π.Α.Υ.Θ).

Το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. είναι το υποστηρικτικό εργαλείο, που θα συνδράμει αποτελεσματικά στην επίτευξη των σκοπών της Κ.Α.Π. καθώς και της Θαλάσσιας Πολιτικής και θα είναι το κύριο μέσο για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ε.Ε. στο πεδίο της διακυβέρνησης των θαλασσών. Το Ταμείο περιλαμβάνει τέσσερις προτεραιότητες, οι οποίες είναι οι εξής:

- α) η προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της αποκατάστασης και διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων,
- β) η προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και, κατά συνέπεια, η συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια στην Ένωση,

γ) η ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και

δ) η ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και δημιουργία προϋποθέσεων για την εξασφάλιση ασφαλών, προστατευμένων και καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση.

1.1.1. Χαρακτηριστικά και ανάγκες της αγοράς

Η παραγωγή της Ε.Ε. αντιπροσωπεύει το 3% περίπου της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Για το 2018, η παραγωγή προϊόντων συλλεκτικής αλιείας των 27 Κρατών Μελών (Κ.Μ.) ήταν περίπου 5,7 εκατομμύρια τόνοι, ενώ η υδατοκαλλιέργεια προσέθεσε περίπου 1,1 εκατομμύρια τόνους. Επίσης, για το 2018, τα στοιχεία εμπορίας (για τα 28 Κ.Μ.) συνοψίζονται στα εξής: Υπήρξαν εξαγωγές περίπου 2,2 εκατομμυρίων τόνων αλιευτικών προϊόντων, αξίας περίπου 5,8 δις €, ενώ οι εισαγωγές ήταν τριπλάσιες σε όγκο προϊόντων και σχεδόν πενταπλάσιες σε αξία. Το γεγονός ότι η Ε.Ε. είναι παγκοσμίως ο μεγαλύτερος εισαγωγέας, δαπανώντας περίπου 26,5 δις € ετησίως, δεν είναι σημερινό φαινόμενο. Διαχρονικά υπήρχε έλλειμμα μεταξύ παραγωγής και ζήτησης, ο στόχος όμως είναι, κατά το δυνατόν, το έλλειμμα αυτό να μειωθεί, χωρίς ωστόσο να διαταράσσονται οι ισορροπίες στο οικοσύστημα.

Για το 2017 η Ελλάδα ήταν 4η στην ΕΕ σε ότι αφορά την παραγωγή υδατοκαλλιέργειας και 15η σε ότι αφορά την παραγωγή συλλεκτικής αλιείας (στοιχεία EUROSTAT). Σε επίπεδο χώρας για το 2019, η αλιευτική παραγωγή από τη θάλασσα συλλεκτική αλιεία ήταν 81,9 χιλιάδες τόνοι και η αξία τους ήταν 273,4 εκατ. €. Η συνολική παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας ήταν 128,7 χιλιάδες τόνοι, με αξία 508,3 εκατ. €. Αναλυτικότερα η παραγωγή της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας ήταν 102 χιλιάδες τόνοι, αξίας 486,5 εκατ. €, η παραγωγή της οστρακοκαλλιέργειας ήταν 23,6 χιλιάδες τόνοι, που αντιστοιχεί σε αξία 9,5 εκατ. €, ενώ για τα εσωτερικά ύδατα η παραγωγή της πέστροφας (κυριότερο είδος) ήταν 1,9 χιλιάδες τόνοι, που αντιστοιχεί σε αξία 6,3 εκατ. €. Για το 2018 οι εισαγωγές προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας αντιστοιχούσαν σε 672 εκατομμύρια € ή 228 χιλιάδες τόνους, ενώ οι εξαγωγές σε 697 εκατομμύρια € ή 147 χιλιάδες τόνους. Επομένως, βάσει των πλέον πρόσφατων στοιχείων, η Ελλάδα παρουσιάζει έλλειμμα στην παραγωγή, ενώ το οικονομικό ισοζύγιο είναι θετικό.

Παράλληλα, η δυσκολία πρόσβασης σε πηγές χρηματοδότησης (χρηματοδότηση κεφαλαίου κίνησης, κάλυψη ιδιωτικής συμμετοχής σε επενδυτικά σχέδια, εγγυήσεις, κ.α.) αναδεικνύεται σε ένα από τα βασικά προβλήματα των ελληνικών επιχειρήσεων του αλιευτικού τομέα και του τομέα υδατοκαλλιεργειών στην περίοδο μετά την κρίση. Το πρόβλημα αυτό αμβλύνει την επενδυτική δυναμική, που αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό του στόλου και των υποδομών, συμπεριλαμβανομένων μονάδων υδατοκαλλιεργειών και μεταποίησης-εμπορίας, και την οποία έχει ανάγκη η χώρα, για να ενισχύσει τους ρυθμούς ανάπτυξής της. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι η «εξωτερική» χρηματοδότηση συμβάλλει ενεργά στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (αλιείας, υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης), τόσο μέσα από την «ένεση» ρευστότητας που προσφέρει όσο και μέσα από την παροχή χρηματοδότησης για την υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων.

Επιπλέον, η αγορά στόχος της ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας είναι περιορισμένη, κυρίως λόγω της μικρής διαφοροποίησης σε εκτρεφόμενα είδη, γεγονός που θέτει περιορισμούς στην περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου. Ειδικότερα, τα παραγόμενα είδη και προϊόντα της ελληνικής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας είναι περιορισμένα και δεν συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους στην αγορά, λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχει έντονος άνισος ανταγωνισμός σε σχέση με προϊόντα τρίτων χωρών που δεν οφείλουν να ακολουθούν τους κανόνες της Ε.Ε., με συνέπεια να πωλούνται σε ιδιαίτερα

χαμηλές τιμές. Τα βασικά προϊόντα της ελληνικής θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας είναι η τσιπούρα και το λαβράκι, που αποτελούν προϊόντα άριστης ποιότητας σε καλή τιμή.

Κατά συνέπεια, προκειμένου η αγορά στόχος να διευρυνθεί, κρίνεται απαραίτητη η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός των ειδών υδατοκαλλιέργειας και των προϊόντων της μεταποίησης των υδατοκαλλιεργειών. Επομένως, οι ελληνικές επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να επενδύσουν, ώστε να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους σε προϊόντα εκτός από την τσιπούρα, το λαβράκι και το μύδι.

1.1.2. Επενδυτικές ανάγκες και συμπληρωματικότητα και συνέργειες

Οι προκλήσεις και οι ανάγκες για τη συλλεκτική αλιεία είναι πολλές και οι υποχρεώσεις ποικίλες. Μέσω του Προγράμματος και των επιλέξιμων σε αυτό δράσεων δύναται να αντιμετωπιστούν ορισμένες από τις βασικότερες εξ αυτών. Σε ό,τι αφορά τη συλλεκτική αλιεία, υπάρχουν συγκεκριμένες επενδυτικές ανάγκες, ενδεικτικά αναφέρονται η πιστοποίηση των προϊόντων, ο εκσυγχρονισμός ή/και η αντικατάσταση (υπό προϋποθέσεις) τόσο σκαφών, λόγω παλαιότητας του ελληνικού στόλου, όσο και κινητήρων, η αντικατάσταση των αλιευτικών εργαλείων και η προσάρτηση σε αυτά, είτε μηχανισμών αποφυγής ανεπιθύμητης σύλληψης, είτε αποφυγής επαφής με προστατευόμενους οργανισμούς.

Σε ό,τι αφορά την υδατοκαλλιέργεια, οι ανάγκες αφορούν κυρίως στην προμήθεια πλωτών μέσων για την εξυπηρέτηση της μονάδας, χερσαίων μέσων μεταφοράς των προϊόντων, στη συνεχή βελτίωση/ανανέωση του εξοπλισμού και στον εκσυγχρονισμό των κτιρίων, που εξυπηρετούν την αποθήκευση και την επεξεργασία. Για τους ιχθυογεννητικούς σταθμούς η ανάγκη συνεχούς εκσυγχρονισμού του ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού είναι και πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Για τις μονάδες χερσαίας υδατοκαλλιέργειας είναι επίσης αρκετά συνήθης η ανάγκη εκτέλεσης έργων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Το εθνικό πολυετές σχέδιο ανάπτυξης για την υδατοκαλλιέργεια προτείνει αύξηση της παραγωγής κατά 5% έως το 2030, επομένως οι επενδύσεις στον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας πρέπει να είναι σημαντικές.

Οι μεταποιητικές μονάδες έχουν την ανάγκη να ανανεώνουν συνεχώς τον μηχανολογικό τους εξοπλισμό. Ο εξοπλισμός τους πρέπει να είναι σύγχρονος, ενεργειακά αποδοτικός, απλός στον χειρισμό του, να αναβαθμίζει την ποιότητα και να προσδίδει προστιθέμενη αξία στο παραγόμενο προϊόν. Το γεγονός αυτό δημιουργεί αυξημένες επενδυτικές ανάγκες στις μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Με το πρόγραμμα “Ελλάδα 2.0”, η Ελλάδα θα λάβει χρηματοδότηση περίπου 32 δις € από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ο καταμερισμός των πόρων προβλέπει τη διάθεση του 37,5% της χρηματοδότησης για επενδύσεις στην πράσινη ανάπτυξη και του 23% για επενδύσεις στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Στο Πρόγραμμα περιλαμβάνονται δράσεις στον τομέα των υδατοκαλλιεργειών. Ωστόσο, αναμένεται να χρηματοδοτηθούν πολλά επενδυτικά σχέδια που θα αφορούν τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ πρωτογενούς τομέα και μεταποίησης, ενώ θα δοθεί έμφαση και στον εξωστρεφή προσανατολισμό των επιχειρήσεων.

Επιπλέον, σημαντικός αριθμός επενδύσεων κυρίως στον τομέα της μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας χρηματοδοτείται ή έχει χρηματοδοτηθεί στο παρελθόν μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016. Μέσα στο 2022 θα ενεργοποιηθεί ο νέος «Αναπτυξιακός Νόμος». Ο νέος νόμος θα περιλαμβάνει ένα πακέτο ρυθμίσεων απλοποίησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και περισσότερο κίνητρα σε ότι αφορά τις ενισχύσεις και τις φοροαπαλλαγές.

Επίσης, υπάρχουν προγράμματα άμεσης χρηματοδότησης από την Ε.Ε. τα οποία αφορούν σε δράσεις προώθησης της έρευνας, της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (Horizon Europe, Digital Europe Programme), δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος και μετριασμού

των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (LIFE) και είναι απόλυτα συμπληρωματικές με τις δράσεις του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. και του Προγράμματος Αλιείας Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021-2027. Επίσης, τα Προγράμματα του Interreg αναμένεται να χρηματοδοτήσουν δράσεις στον τομέα της Γαλάζιας Οικονομίας εξυπηρετώντας τόσο τις προτεραιότητες του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. όσο και τους στόχους της EUSAIR (Στρατηγική της ΕΕ για την μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου) και ειδικότερα των εμβληματικών έργων (Flagships) όπως έχουν εγκριθεί από το Διοικητικό της Συμβούλιο.

1.1.3. Προκλήσεις που θα αντιμετωπίσει ο διοικητικός τομέας

Η μεγαλύτερη πρόκληση με την οποία θα έρθει αντιμέτωπος ο διοικητικός τομέας είναι η ολοκλήρωση του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και η έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων για τις Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ).

Επίσης, κρίνεται απαραίτητη η επικαιροποίηση των ρυθμίσεων σχετικά με τις εγκρίσεις και τις διαδικασίες αδειοδότησης, οι οποίες είναι χρονοβόρες και αποθαρρύνουν τις επενδύσεις. Παρά τις βελτιώσεις που επήλθαν με τον Ν.4711/2020 εκτιμάται ότι υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια απλούστευσης (κυρίως της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και της ειδικής αξιολόγησης των περιοχών του δικτύου NATURA 2000).

Η βελτίωση της συνεργασίας του διοικητικού τομέα της αλιείας με τον διοικητικό τομέα περιβάλλοντος για τη χωροταξία των μονάδων, καθώς και με τις κατά τόπους αρμόδιες υπηρεσίες των Περιφερειών για τη λειτουργία τους, αποτελεί κρίσιμης σημασίας προϋπόθεση για την επίτευξη των εθνικών στόχων για τον τομέα της υδατοκαλλιέργειας.

Στον τομέα της συλλεκτικής αλιείας και ειδικότερα σε ότι αφορά στην αδειοδότηση των αλιευτικών σκαφών, εκτιμάται ότι υφίστανται περιθώρια για την περαιτέρω μείωση των διοικητικών βαρών, κυρίως μέσω της απλούστευσης και της ψηφιοποίησης των απαιτούμενων διαδικασιών με την αξιοποίηση της βάσης δεδομένων του ΟΣΠΑ.

Κρίσιμης σημασίας είναι, η στενή συνεργασία του διοικητικού τομέα της αλιείας με το Λιμενικό Σώμα για τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τον έλεγχο και την επιτήρηση.

Σημαντική παράμετρο για όλα τα παραπάνω αποτελεί η υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών, που δυσχεραίνει περαιτέρω τις ήδη πολύπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες.

1.1.4. Μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγική για τη θαλάσσια λεκάνη της Μεσογείου

Η Ελλάδα συμμετέχει στην μακροπεριφερειακή στρατηγική EUSAIR (Στρατηγική της ΕΕ για την μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου), στην οποία συμμετέχουν συνολικά εννέα χώρες. Η στρατηγική περιλαμβάνει τέσσερις Πυλώνες. Ο Πυλώνας 1 «Γαλάζια Ανάπτυξη» περιλαμβάνει τρεις (3) θεματικές ενότητες: α) γαλάζιες τεχνολογίες, β) αλιεία και υδατοκαλλιέργειες και γ) ναυτιλιακή και θαλάσσια διακυβέρνηση. Το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. αποτελεί μία από τις πηγές χρηματοδότησης που θα εξυπηρετήσουν τους στόχους τόσο του Πυλώνα 1 της Στρατηγικής όσο και δράσεις του Πυλώνα 3 «Ποιότητα Περιβάλλοντος» και του Πυλώνα 4 «Βιώσιμος Τουρισμός».

Πιο συγκεκριμένα, το Π.Α.Λ.Υ.Θ. θα συνεισφέρει σε δράσεις που εμπίπτουν κυρίως στις τρεις (3) εμβληματικές προτεραιότητες του Πυλώνα 1 «Γαλάζια Ανάπτυξη» όπως εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της EUSAIR:

- Υιοθέτηση δεσμών τετραπλού έλικα στους τομείς της θαλάσσιας τεχνολογίας και της γαλάζιας βιοτεχνολογίας με στόχο την προώθηση της καινοτομίας, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και την προσαρμογή τους στη γαλάζια βιο-οικονομία
- Προώθηση της βιωσιμότητας, της διαφοροποίησης και της ανταγωνιστικότητας στους κλάδους της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών μέσω ενεργειών στους τομείς

της εκπαίδευσης, της έρευνας & ανάπτυξης, της διοίκησης, της τεχνολογίας και του μάρκετινγκ συμπεριλαμβανόμενης της προώθησης πρωτοβουλιών που αφορούν τα πρότυπα εμπορίας και την υγιεινή διατροφή

- Υποστήριξη των δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων και αποτελεσματικός συντονισμός του σχεδιασμού δράσεων τοπικής ανάπτυξης με στόχο τη βελτίωση της θαλάσσιας και ναυτιλιακής διακυβέρνησης και των υπηρεσιών της γαλάζιας ανάπτυξης

Επίσης, οι στόχοι της EUSAIR συμπίπτουν και με τους στόχους της Blue Med Initiative, μιας πρωτοβουλίας που καλύπτει τη θαλάσσια λεκάνη της Μεσογείου και στην οποία συμμετέχουν 9 ΚΜ.

Επιπλέον, η Ελλάδα έχει υπογράψει με άλλα ΚΜ της ΕΕ τη δήλωση MedFish4Ever για τη βιώσιμη αλιεία και έχει υιοθετήσει τη στρατηγική GFCM 2030 για βιώσιμη αλιεία και υδατοκαλλιέργεια στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο καθώς και το Περιφερειακό Σχέδιο Δράσης για την Αλιεία Μικρής Κλίμακας, εκφράζοντας την πρόθεσή να βελτιωθεί η κατάσταση της μεσογειακής αλιείας κατά την επόμενη δεκαετία μέσω μιας σειράς φιλόδοξων στόχων και δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της διαχείρισης και της διακυβέρνησης της αλιείας.

Για τη διαχείριση των βιολογικών πόρων της Μεσογείου, η Ε.Ε. είναι μέλος δύο Περιφερειακών Οργανισμών Διαχείρισης Αλιείας (Π.Ο.Δ.Α.) της GFCM (Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο) και της ICCAT (Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση των Θυννοειδών του Ατλαντικού). Οι συστάσεις της GFCM έχουν υιοθετηθεί από την Ελλάδα (χέλι, γαρίδες των βαθών υδάτων, κόκκινο κοράλλι κλπ.), αν και συνήθως τα εθνικά μέτρα και ρυθμίσεις είναι πιο αυστηρά. Δεδομένου ότι ο σχεδιασμός της GFCM για την επόμενη πενταετία περιλαμβάνει αρκετές αλλαγές στην αλιευτική διακυβέρνηση, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση Πολυετών Σχεδίων Διαχείρισης για όλη τη Μεσόγειο, νέες διαδικασίες ελέγχου, επέκταση των περιοχών όπου η αλιεία είναι «περιορισμένη», αυξημένη προστασία ευαίσθητων ειδών, και μέτρηση της αλιευτικής ικανότητας, το Πρόγραμμα θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της GFCM.

Η στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, θέτει ως στόχο την αποκατάσταση της φύσης στην ΕΕ, με τη βελτίωση και διεύρυνση των προστατευόμενων περιοχών, την αποκατάσταση χερσαίων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων και τη διατήρηση και βιώσιμη αξιοποίηση των θαλάσσιων πόρων. Με το σχέδιο δράσης της γαλλικής πρωτοβουλίας «Μεσόγειος, μία υποδειγματική θάλασσα έως το 2030», με σκοπό την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης που υποστηρίχθηκε και από τη χώρα, Σεπτέμβριος 2021, τίθενται υψηλοί στόχοι αναγνωρίζοντας τη σημασία της διατήρησης της βιοποικιλότητας. Τέλος, οι στρατηγικές κατευθύνσεις της ΕΕ για την Υδατοκαλλιέργεια, θέτουν τους στόχους για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια, που θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην παροχή θρεπτικών και υγιεινών τροφίμων με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, την ανάπτυξη και απασχόληση στις παράκτιες περιοχές, τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας και τη συμβολή στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Η Ε.Ε. με τη στρατηγική της Πράσινης Συμφωνίας (Green Deal) φιλοδοξεί να γίνει η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος μέχρι το 2050, κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα καθαρότερο περιβάλλον, πιο οικονομική ενέργεια, εξυπνότερες μεταφορές, νέες θέσεις εργασίας και γενικότερα καλύτερη ποιότητα ζωής για τους πολίτες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη γαλάζια οικονομία, με στόχο την ανάπτυξη ενός ισχυρού, βιώσιμου, ανθεκτικού και κλιματικά ουδέτερου μοντέλου, ως απαραίτητου και κρίσιμου τομέα για την επίτευξη των στόχων τόσο της Πράσινης Συμφωνίας όσο και του Σχεδίου Ανάκαμψης.

Συστατικά στοιχεία των ανωτέρω στρατηγικών που αφορούν στον τομέα της αλιείας, υδατοκαλλιέργειας και θάλασσας και θα χρηματοδοτηθούν από το Π.Α.Υ.Θ., είναι οι δράσεις για το κλίμα, για την προώθηση της χρήσης καθαρής ενέργειας, τον περιορισμό της ρύπανσης, την αειφορική βιομηχανία (μέσω της Κυκλικής Οικονομίας), την έρευνα και ανάπτυξη και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Επίσης, το Πρόγραμμα, στο πλαίσιο της

στρατηγικής «από το αγρόκτημα στο πιάτο», θα χρηματοδοτήσει δράσεις που προωθούν την αειφορία στα αγροδιατροφικά συστήματα παραγωγής των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων την υγεία των καταναλωτών κ.α.. Υπό το πρίσμα όλων των ανωτέρω, το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας αναμένεται να συμβάλει σημαντικά στην έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στην κύρια στρατηγική ανάπτυξης της Ε.Ε. που επιδιώκει τη μετάβαση από το σήμερα σε ένα αειφορικό αύριο.

Τέλος, η Ε.Ε. έχει δεσμευτεί πλήρως στην εφαρμογή της Ατζέντας 2030 του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Ειδικότερα σε ότι αφορά το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. η επίτευξη του στόχου βιώσιμης ανάπτυξης 14 (ΣΒΑ14: Διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης) αποτελεί ζητούμενο, προς την κατεύθυνση του οποίου θα συνδράμει και το Π.Α.Λ.Υ.Θ.

1.2. Το όραμα

Οι στρατηγικοί στόχοι του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων συνίστανται σε: α) ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα, β) ενίσχυση της αγροτικής επιχειρηματικότητας, γ) ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και δ) ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας (Π.Α.Λ.Υ.Θ.) 2021-2027 θα εξυπηρετήσει με τις δράσεις που θα χρηματοδοτήσει αυτούς τους εθνικούς στρατηγικούς στόχους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και τους στόχους και προτεραιότητες του Ε.Τ.Θ.Α.Υ, το όραμα του Π.Α.Λ.Υ.Θ. συνοψίζεται στην ακόλουθη φράση:

«Μετάβαση σε μια βιώσιμη, ανταγωνιστική, γαλάζια και παράλληλα φιλική προς το περιβάλλον οικονομία, με έμφαση στη λήψη αποφάσεων που βασίζεται στη γνώση, την εισαγωγή καινοτομίας και την αξιοποίηση της τεχνολογικής ανάπτυξης στους τομείς της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών, και την ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών, ώστε να επωφελούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρει η βιώσιμη γαλάζια οικονομία».

1.3. Η λογική της παρέμβασης του Προγράμματος

Κύριο συστατικό των Προγραμμάτων 2021-2027 είναι η ύπαρξη μιας ξεκάθαρης λογικής της παρέμβασης. Η λογική της παρέμβασης του Π.Α.Λ.Υ.Θ. περιλαμβάνει την τεκμηριωμένη διασύνδεση των εξής στοιχείων:

1. Στόχοι Πολιτικής Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 (σε επίπεδο Πολιτικής)
2. Προτεραιότητες (σε επίπεδο Προγράμματος)
3. Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT (σε επίπεδο Προγράμματος)
4. Ειδικοί στόχοι (σε επίπεδο Προγράμματος)
5. Τύποι δράσεων (σε επίπεδο Προγράμματος)
  - 5.1. Δείκτες εκροής (σε επίπεδο Προγράμματος)
  - 5.2. Δείκτες αποτελέσματος (σε επίπεδο Προγράμματος)
6. Τύποι παρεμβάσεων, που συνδέονται με προϋπολογισμούς (σε επίπεδο Προγράμματος)
7. Πληροφορίες για τους δικαιούχους (σε Επιχειρησιακό Επίπεδο)
8. Κόστη (σε Επιχειρησιακό Επίπεδο)
9. Τύποι Πράξεων, που συνδέονται με προϋπολογισμούς και με τους δείκτες αποτελέσματος (σε Επιχειρησιακό Επίπεδο).

Από τα ανωτέρω τα: 1, 2, 4, 5, 5.1, 5.2, 6 και 9 είναι προκαθορισμένα.

1.3.1. Στόχοι Πολιτικής

Το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. όπως άλλωστε και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο +, το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης είναι Ταμεία που λειτουργούν στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης. Δεδομένου ότι κύριος στόχος είναι η απλούστευση της υλοποίησης, με συνεκτικό τρόπο, τα Ταμεία επιδιώκουν συμπληρωματικούς στόχους και εφαρμόζουν τον ίδιο τρόπο διαχείρισης. Υπάρχουν, ακόμη, κοινά στοιχεία στον στρατηγικό σχεδιασμό και τον προγραμματισμό, και καθορίζεται κοινή προσέγγιση σε ό,τι αφορά τον προσανατολισμό των επιδόσεων του κάθε Ταμείου. Προκειμένου να υπάρχει συντονισμένη και εναρμονισμένη εκτέλεση της χρηματοδότησης αυτών των ταμείων, θεσπίζονται κοινές διατάξεις. Προκειμένου το κάθε Ταμείο να συμβάλλει στις προτεραιότητες της Ένωσης μεμονωμένα αλλά και συνδυαστικά, εστιάζει σε έναν περιορισμένο αριθμό στόχων πολιτικής.

Οι στόχοι πολιτικής για την περίοδο 2021-2027 είναι οι ακόλουθοι:

- 1^{ος}: μία εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού,
- 2^{ος}: μία πιο πράσινη, χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και διαχείρισης των κινδύνων,
- 3^{ος}: μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ,
- 4^{ος}: μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα δικαιωμάτων, και
- 5^{ος}: μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.

Από τους παραπάνω πέντε στόχους πολιτικής, δύο είναι οι στόχοι που συνδέονται με τις προτεραιότητες του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. Αυτοί είναι ο 2ος [μία πιο πράσινη Ευρώπη...] και ο 5ος [μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της...].

1.3.2. Προτεραιότητες

Οι στόχοι πολιτικής συνδέονται άμεσα με τις προτεραιότητες που έχουν τεθεί μέσω του Ε.Τ.Θ.Α.Υ., οι οποίες είναι οι ακόλουθες:

- 1^η: η προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της αποκατάστασης και διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων,
- 2^η: η προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και, κατά συνέπεια, η συμβολή στην επισιτιστική ασφάλεια στην Ένωση,
- 3^η: η ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και
- 4^η: η ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και δημιουργία προϋποθέσεων για την εξασφάλιση ασφαλών, προστατευμένων και καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση.

Οι προτεραιότητες 1,2 και 4 εξυπηρετούν τον Στόχο Πολιτικής 2 και η προτεραιότητα 3 τον Στόχο Πολιτικής 5.

Το Π.Α.Υ.Θ 2021-2027 περιλαμβάνει δράσεις που εντάσσονται σε όλες τις παραπάνω προτεραιότητες.

1.3.3. Ειδικοί στόχοι

Οι ειδικοί στόχοι του Προγράμματος συνδέονται άμεσα με τις ανάγκες που αναδεικνύονται την ανάλυση SWOT (παρουσιάζονται σε επόμενο κεφάλαιο) και εντάσσονται διακριτά στις Προτεραιότητες.

Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1139 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1004, στην προτεραιότητα 1 αντιστοιχούνται οι ειδικοί στόχοι:

- 1.1 Ενίσχυση των οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- 1.2 Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών CO₂ μέσω της αντικατάστασης ή του εκσυγχρονισμού κινητήρων αλιευτικών σκαφών.
- 1.3 Προώθηση της προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας στις αλιευτικές δυνατότητες σε περιπτώσεις οριστικής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και συμβολή στην επίτευξη δίκαιου βιοτικού επιπέδου σε περιπτώσεις προσωρινής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων.
- 1.4 Προώθηση του αποτελεσματικού ελέγχου και της επιβολής των κανόνων της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της ΠΛΑ αλιείας, καθώς και αξιόπιστων δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται στη γνώση.
- 1.5 Προώθηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας από τις εξόχως απόκεντρες περιοχές.
- 1.6 Συμβολή στην προστασία και στην αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων.

Στην προτεραιότητα 2 αντιστοιχούνται οι ειδικοί στόχοι:

- 2.1 Προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ιδίως ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και παράλληλη διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.
- 2.2 Προώθηση της εμπορίας, της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της μεταποίησης των εν λόγω προϊόντων.

Στην προτεραιότητα 3 αντιστοιχείται ο ειδικός στόχος:

- 3.1 Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Στην προτεραιότητα 4 αντιστοιχείται ο ειδικός στόχος:

- 4.1 Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσών και των ωκεανών μέσω της προώθησης των γνώσεων για τη θάλασσα, της θαλάσσιας επιτήρησης ή της συνεργασίας στα καθήκοντα ακτοφυλακής.

Στο Π.Α.Υ.Θ. 2021-2027 περιλαμβάνονται δράσεις που εξυπηρετούν όλους τους ειδικούς στόχους, πλην του 1.5, ο οποίος αφορά σε παρεμβάσεις σε περιοχές που δεν έχουν εφαρμογή στην Ελλάδα.

1.3.4. Το πλαίσιο των δράσεων ανά Προτεραιότητα

Η προώθηση της βιώσιμης αλιείας και η αποκατάσταση και διατήρηση των υδρόβιων βιολογικών πόρων είναι η 1^η από τις τέσσερις προτεραιότητες του Προγράμματος και συνδέεται με δράσεις που εξυπηρετούν τους ειδικούς στόχους 1.1., 1.2., 1.3., 1.4. και 1.6.

Η βιώσιμη αλιεία είναι αποτέλεσμα της «ικανοποιητικής» κατάστασης των αλιευτικών αποθεμάτων αλλά παράλληλα έχει και μια ευρεία οικονομική και κοινωνική διάσταση. Εφόσον η αλιεία, στις διάφορες μορφές της, είναι «βιώσιμη» θα οδηγήσει και στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας. Σε επίπεδο Ε.Ε., οι επιστημονικές αξιολογήσεις αλιευτικών αποθεμάτων δείχνουν ότι η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από το 2003. Υπάρχει βελτίωση σε ποσοστό 50% των αξιολογούμενων αποθεμάτων, ενώ η δραστηριότητα πολλών και μεγάλων τμημάτων του αλιευτικού στόλου έχει καταστεί κερδοφόρα. Εξακολουθούν βέβαια να υφίστανται προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η περαιτέρω προσπάθεια για αποκατάσταση και διατήρηση των αλιευτικών αποθεμάτων, η μείωση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων, η τήρηση της υποχρέωσης εκφόρτωσης καθώς και όλων των κανόνων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και ο έλεγχος και η επιτήρηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων είναι κάποιες από αυτές.

Ωστόσο, η «ικανοποιητική» κατάσταση των αλιευτικών αποθεμάτων δεν αποτελεί το μοναδικό προαπαιτούμενο βιωσιμότητας. Η βιώσιμη αλιεία σχετίζεται, επίσης, με τον εκσυγχρονισμό του στόλου, την αναβάθμιση τόσο των ικανοτήτων όσο και της επίγνωσης και ευαισθητοποίησης των αλιέων, την αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών που εξυπηρετούν την αλιεία καθώς και την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την Κοινή Αλιευτική Πολιτική.

Στο πλαίσιο αυτό το Πρόγραμμα περιλαμβάνει ενισχύσεις σε επενδύσεις που θα στοχεύουν στην αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του στόλου καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών υγείας, ασφάλειας και εργασίας, στην αναβάθμιση της ποιότητας, της ιχνηλασιμότητας και των συνθηκών αποθήκευσης των προϊόντων και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, υπό την προϋπόθεση ότι οι επενδύσεις δεν θα οδηγούν σε αύξηση της αλιευτικής ικανότητας. Επίσης, θα δοθεί η δυνατότητα αγοράς, εγκατάστασης και διαχείρισης ηλεκτρονικού και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού που είναι απαραίτητα για τους σκοπούς του ελέγχου και της επιτήρησης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και την αντιμετώπιση της Παράνομης Λαθραίας και Άναρχης αλιείας. Επιπλέον, εφόσον υπάρχει πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα υπάρχει η δυνατότητα ενεργοποίησης της δράσης οριστικής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, υποστηρίζεται, με συγκεκριμένες δράσεις η καινοτομία και τα πιλοτικά προγράμματα για την αύξηση της αποδοτικότητας, της ποιότητας των προϊόντων αλιείας, της επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων κλπ.

Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις της συλλεκτικής αλιείας, και ιδίως της μικρής παράκτιας, εκτίθενται σε αυξανόμενους, οικονομικούς και κοινωνικούς κινδύνους, περιλαμβάνονται δράσεις που «χτίζουν» την ανθεκτικότητα του τομέα. Δράσεις, όπως αυτή της προσωρινής παύσης δραστηριοτήτων μέρους ή του συνόλου του στόλου, βελτιώνουν την ικανότητα του κλάδου να διαχειρίζεται κινδύνους και να αντιδρά σε απρόβλεπτα συμβάντα και κρίσιμες καταστάσεις. Αστάθμητοι παράγοντες δημιουργούν συνεχώς προβλήματα οικονομικής επιβίωσης στον αλιευτικό κλάδο. Εκτός από τον δεδομένο και διαχρονικά υπαρκτό παράγοντα της αστάθειας των τιμών και της «ανώμαλης» καμπύλης προσφοράς και ζήτησης για τα προϊόντα αλιείας, προστίθεται, με συνεχώς αυξανόμενη ένταση, ο παράγοντας της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, η πρόσφατη εμπειρία του COVID-19 ανέδειξε φαινόμενα πρωτόγνωρα για τον τομέα. Η ιδιαιτερότητα της προτίμησης κατανάλωσης του προϊόντος («φρέσκο, γνωρίζοντας τον προμηθευτή, απευθείας πώληση») είχε, μεταξύ άλλων, ως αποτέλεσμα να προκληθούν μεγάλες ζημιές -ευτυχώς όχι ανεπανόρθωτες- στις κοινότητες όπου η αλιεία αποτελεί την κύρια οικονομική δραστηριότητα. Η Ε.Ε. και το Ε.Τ.Θ.Α. στήριξαν τους αλιείς, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν αποκλειστικά και μόνο λόγω της πανδημίας και των επιπτώσεων αυτής. Η

στήριξη της προσωρινής παύσης της άσκησης της αλιείας και η στήριξη των συλλογικών οργάνων παραγωγής για την αποθεματοποίηση, ήταν ειδικά μέτρα, τα οποία πλέον εισάγονται, εξαρχής στο Πρόγραμμα, με προϋποθέσεις. Ομοίως στο Π.ΑΛ.Υ.Θ. 2021-2027 περιλαμβάνεται η αποζημίωση που θα δίνεται ως αντιστάθμιση σε περίπτωση εφαρμογής ορισμένων μέτρων διατήρησης, μέτρων της Επιτροπής σε περίπτωση σοβαρής απειλής για τους θαλάσσιους βιολογικούς πόρους, μέτρων έκτακτης ανάγκης των κρατών μελών, σε περίπτωση διακοπής της εφαρμογής συμφωνίας σύμπραξης βιώσιμης αλιείας για λόγους ανωτέρας βίας, σε περίπτωση φυσικών καταστροφών, περιβαλλοντικών περιστατικών ή υγειονομικών κρίσεων.

Ειδική μέριμνα υπάρχει στο Πρόγραμμα για τη μικρή παράκτια αλιεία. Η παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας διενεργείται από αλιευτικά σκάφη, τα οποία έχουν ολικό μήκος κάτω από δώδεκα μέτρα και δε χρησιμοποιούν συρόμενα αλιευτικά εργαλεία. Η αντιπροσώπευση αυτού του τμήματος στόλου είναι ισχυρή τόσο στην Ε.Ε., όσο πολύ περισσότερο στην Ελλάδα. Τα σκάφη της μικρής παράκτιας αλιείας συνήθως αλιεύουν με επιλεκτικά εργαλεία, όχι ιδιαίτερα επιβλαβή για το οικοσύστημα. Ουσιαστικά, θεωρείται ότι η αλιευτική πρακτική που εφαρμόζουν βρίσκεται περισσότερο κοντά στην οικοσυστημική προσέγγιση της αλιείας που προωθείται από την Κ.Α.Π. Έτσι, στο Πρόγραμμα, καθώς περίπου το 95% των σκαφών ανήκουν στο συγκεκριμένο τμήμα του στόλου, περιλαμβάνονται δράσεις για προτιμησιακή μεταχείριση της μικρής παράκτιας αλιείας. Αυτό μεταφράζεται ως εξής: αφενός εισάγονται δράσεις που αφορούν μόνο την μικρή παράκτια αλιεία, υπό προϋποθέσεις, και αφετέρου το ποσοστό έντασης ενίσχυσης για συγκεκριμένες δράσεις είναι αυξημένο.

Επιπλέον, είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται βάσει της βέλτιστης διαθέσιμης επιστημονικής συμβουλής – γνωμοδότησης, και εφόσον έχει προηγηθεί εκτεταμένη διαβούλευση και ενημέρωση. Η επιστημονική συμβουλή αφορά, κατά κύριο λόγο, βιολογικά, ωκεανογραφικά, ακουστικά δεδομένα αλλά και οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα. Άλλωστε η αξία της συλλογής, επεξεργασίας και ανάλυσης αλιευτικών ερευνητικών δεδομένων μεγεθύνεται, όταν υπάρχουν πολυετείς σειρές δεδομένων και έχει εφαρμοστεί το ίδιο πρωτόκολλο έρευνας. Υπό το πρίσμα αυτό, και για την τήρηση των Εθνικών υποχρεώσεων συλλογής αλιευτικών δεδομένων, περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα η χρηματοδότηση δράσεων συλλογής δεδομένων και έρευνας.

Τέλος, η διαχείριση των αλιευτικών πόρων που οδηγεί αναπόφευκτα σε περιορισμούς, ρυθμίσεις και υποχρέωση τήρησης των κανόνων, πρέπει να υποβοηθείται από έναν καλά στελεχωμένο ελεγκτικό μηχανισμό, τόσο στη ξηρά όσο και στη θάλασσα, που έχει στη διάθεσή του σύγχρονο εξοπλισμό και πληροφοριακό λογισμικό. Επίσης η ίδια ανάγκη προκύπτει και για την εφαρμογή του Σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων του ελληνικού συστήματος ελέγχου της αλιείας (Action Plan). Η αγορά και η βέλτιστη αξιοποίηση του εξοπλισμού ελέγχου που αφορά μέσα ελέγχου, περιλαμβάνεται επίσης στο Π.ΑΛ.Υ.Θ.

Η προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας αποτελεί τη 2^η προτεραιότητα του Προγράμματος και συνδέεται με δράσεις που εξυπηρετούν τους ειδικούς στόχους 2.1. και 2.2.

Η Υδατοκαλλιέργεια και ιδίως η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια αποτελεί έναν δυναμικό κλάδο στη χώρα και η ανάγκη για επενδύσεις είναι συνεχής. Έτσι, το Πρόγραμμα χρηματοδοτεί επενδύσεις για εισαγωγή καινοτομίας και νέων τεχνολογιών, με σκοπό τόσο την ανάπτυξη όσο και την εξωστρέφεια. Επίσης, χρηματοδοτεί επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό, την επέκταση της παραγωγικής δυναμικότητας ή/και την ίδρυση νέων μονάδων, με χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Με τις προβλεπόμενες παρεμβάσεις θα προωθηθεί η αύξηση της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων και της παραγωγικότητας των μονάδων, θα βελτιωθεί η ποιότητα των προϊόντων μέσα από τις πλέον γνωστές πιστοποιήσεις, θα υλοποιηθούν δράσεις για την παραγωγή νέων προϊόντων και για την ποιοτική αναβάθμιση των υφιστάμενων, ενώ πεδίο υπάρχει για την ανάπτυξη του σήματος ποιότητας για την Ελλάδα και την υιοθέτηση του οικολογικού σήματος ποιότητας για όσες επιχειρήσεις το επιλέξουν.

Η αγορά των νωπών προϊόντων είναι ευμετάβλητη και παρουσιάζει δυσκολίες. Το Πρόγραμμα προωθεί τη δημιουργία μιας καλά οργανωμένης εφοδιαστικής αλυσίδας, ενώ περιλαμβάνει δράσεις προώθησης των προϊόντων, με στόχο να εισέρχονται συνεχώς σε νέες αγορές. Επιπλέον, δεδομένου ότι στον ευρωπαϊκό καταναλωτή είναι ιδιαίτερα ελκυστικά τα προϊόντα που παράγονται από ενωσιακές επιχειρήσεις που σέβονται αποδεδειγμένα το περιβάλλον, το Πρόγραμμα χρηματοδοτεί δράσεις για την ελαχιστοποίηση χρήσης φαρμάκων, για τη μείωση των αποβλήτων και απορριμμάτων και για τον σεβασμό των κανόνων για την υγεία και ασφάλεια των εργαζόμενων και την εισαγωγή πρακτικών και μεθόδων για την ορθή μεταχείριση και ευζωία των εκτρεφόμενων οργανισμών.

Όπως και στην αλιεία, προωθούνται δράσεις για τη στήριξη και την αύξηση της ανθεκτικότητας των επιχειρήσεων σε καταστάσεις ανωτέρας βίας, όπως συνέβη με την εξάπλωση της πανδημίας του COVID-19 ή λόγω έκτακτων συμβάντων, και οι οποίες επιβάλλουν την προσωρινή παύση των δραστηριοτήτων.

Η μεταποίηση και η εμπορία των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας υποστηρίζεται μέσα από την ίδρυση και λειτουργία νέων μονάδων, την αναβάθμιση των εγκαταστάσεων του παραγωγικού εξοπλισμού και της παραγωγικής διαδικασίας των υφιστάμενων, την πιστοποίηση των προϊόντων, την ενθάρρυνση δημιουργίας συνεργατικών σχημάτων (clusters), ενώ όπως και για την υδατοκαλλιέργεια προωθείται η επίτευξη του στόχου της διεύρυνσης της σημερινής αγοράς.

Η Ενθάρρυνση της ανάπτυξης βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και περιοχές εσωτερικών υδάτων αποτελεί την 3^η προτεραιότητα του Προγράμματος και συνδέεται με δράσεις που εξυπηρετούν τον ειδικό στόχο 3.1.

Στην 3^η Προτεραιότητα περιλαμβάνεται ένα ευρύ αλλά και συνεκτικό πλέγμα δράσεων, που έχουν ως στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας των κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Αναπτύσσονται δράσεις, που έχουν ως στόχο την εισαγωγή καινοτομίας και την εκμετάλλευση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών στις περιοχές παρέμβασης. Ωστόσο, οι δράσεις δεν περιορίζονται μόνο στις δραστηριότητες αυτές, αλλά επεκτείνονται και σε άλλες παρεμβάσεις που εντάσσονται στο φάσμα της γαλάζιας οικονομίας αξιοποιώντας τις ευκαιρίες που προσφέρει τόσο η θάλασσα όσο και τα εσωτερικά ύδατα, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και της καθημερινότητας, τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, την ανάδειξη του ρόλου των γυναικών, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για τους κατοίκους των εν λόγω περιοχών. Απώτερος στόχος για τις περιοχές παρέμβασης είναι να αποτελούν συνεχώς αναπτυσσόμενες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές κοιτίδες.

Θα επιδιωχθεί η συνεργασία και η από κοινού χρηματοδότηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων από το Π.Α.Υ.Θ. 2021-2027 και άλλα Προγράμματα (Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Πρόγραμμα, ΕΠ «Περιβάλλον – Ενέργεια – Κλιματική Αλλαγή», ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών», ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», ΕΠ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»), με σκοπό το μέγεθος της παρέμβασης να είναι μεγαλύτερο και τα αποτελέσματα να είναι ευρύτερα.

Η Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και καθιέρωση ασφαλών, προστατευόμενων και καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση αποτελεί την 4^η προτεραιότητα του Προγράμματος και συνδέεται με δράσεις που εξυπηρετούν τον ειδικό στόχο 4.1.

Στο πλαίσιο της 4^{ης} Προτεραιότητας του Προγράμματος λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η ενοποίηση των δεδομένων για τη θάλασσα είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη της Θαλάσσιας Πολιτικής. Στο Πρόγραμμα περιλαμβάνεται η στήριξη για την άρτια λειτουργία αλλά και την εξέλιξη του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών. Μέσω της στήριξης αυτής αναμένεται να επιτευχθεί ένας διττός στόχος, που αφενός περιλαμβάνει τη

σημαντική συμβολή στην αποφυγή πολλαπλής προσπάθειας συλλογής στοιχείων και αφετέρου στην επίτευξη μιας οικονομίας κλίμακας, δεδομένου ότι πολλοί φορείς τελικά συλλέγουν τα ίδια στοιχεία με διαφορετικό πρωτόκολλο.

Σε επόμενο κεφάλαιο παρουσιάζονται και αναλύονται οι τύποι δράσεων, που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα και συνδέονται με τους παραπάνω ειδικούς στόχους και Προτεραιότητες. Σε πολλές περιπτώσεις, οι δράσεις και οι τύποι δράσεων έχουν συνεργατικό χαρακτήρα και ο συνδυασμός τους κατά την ενεργοποίηση αναμένεται να αυξήσει την αποτελεσματικότητα του Προγράμματος και παράλληλα να μειώσει τον διοικητικό φόρτο.

2 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ανάλυσης SWOT ανά Προτεραιότητα

2.1. Προτεραιότητα 1: Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της αποκατάστασης και διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Άρρηκτη σύνδεση με την οικονομία, την κοινωνική συνοχή, την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά των παράκτιων κοινοτήτων ▪ Πολυειδική και πολυεργαλειακή αλιεία ▪ Μεγάλη ακτογραμμή με πληθώρα αλιευτικών πεδίων και υψηλό βαθμό βιοποικιλότητας ▪ Χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα της παράκτιας αλιείας με μικρές επιπτώσεις στα ιχθυοαποθέματα και χαμηλό ποσοστό απορριπτόμενων ▪ Νομοθέτηση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών ▪ Η ετερο-απασχόληση αυξάνει την ανθεκτικότητά του κλάδου σε περιόδους εξωτερικών «σοκ» (π.χ. πανδημία) ▪ Θέσπιση και έναρξη υλοποίησης Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων του συστήματος ελέγχου αλιείας 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Γηρασμένο ανθρώπινο κεφάλαιο με ελλιπή κατάρτιση / Απουσία διαδοχής ▪ Απουσία καινοτομίας / Περιορισμένες επενδύσεις εισαγωγής νέων τεχνολογιών / έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος ▪ Παλαιότητα αλιευτικού στόλου και εξοπλισμού ▪ Σύνθετη αλιευτική διαχείριση ενδογενώς / αδυναμία κατανόησης κανονιστικών διατάξεων ▪ Ελλείψεις στο εθνικό σύστημα ελέγχου των αλιευτικών δραστηριοτήτων ▪ Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας – έλλειψη συλλογικών σχημάτων των αλιέων ▪ Υπεραλίευση – αναντιστοιχία αλιευτικής ικανότητας στόλου και ιχθυοαποθεμάτων (αλιευτικές δυνατότητες) ▪ Αλυσίδες παραγωγής και εμπορίας περιορισμένης δυναμικής και δυναμικότητας ▪ Έλλειψη υποδομών για την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον Κανονισμό Εκφόρτωσης ▪ Έλλειψη ρευστότητας ▪ Υποστελέχωση φορέων διοίκησης / Έλλειψη ανθρώπινων πόρων
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Δυνατότητα υλοποίησης δράσεων προστασίας και αποκατάστασης οικοσυστημάτων, κυκλικής οικονομίας, κατάρτισης, εισόδου νέων αλιέων ▪ Δυνατότητα αλλαγής του τρόπου διοίκησης/ διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών ▪ Μεγαλύτερη ευελιξία του νέου Ε.Τ.Θ.Α.Υ. και προτιμησιακή αντιμετώπιση της ΜΠΑ ▪ Ισχυρή διεθνής τάση προώθησης της ΜΠΑ ▪ Υψηλό επιστημονικό δυναμικό ▪ Υψηλή εγχώρια κατανάλωση ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ζημιές σε αλιευτικά εργαλεία & απώλεια παραγωγής από θαλάσσια προστατευόμενα είδη. Προβλήματα από Χωροκατακτητικά Ξενικά Είδη ▪ Παράνομη, Λαθραία και Άναρχη αλιεία ▪ Κλιματική αλλαγή / εισβολή χωροκατακτητικών, ξενικών ειδών ▪ Επιβάρυνση του υδάτινου περιβάλλοντος από άλλες δραστηριότητες ▪ Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αυξημένη δυναμική ειδικών μορφών τουρισμού ▪ Ενισχυμένη συμπληρωματικότητα μεταξύ παρεμβάσεων την περίοδο 2021-2027 ▪ Συνέργειες με Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την προώθηση της Biodiversity Strategy ▪ Αυξημένη ζήτηση για τυποποιημένα και πιστοποιημένα προϊόντα 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έντονες διακυμάνσεις των τιμών των αλιευτικών εισροών (κυρίως πετρελαίου) ▪ Εισαγωγές προϊόντων αλιείας από Τρίτες Χώρες σε χαμηλές τιμές, χωρίς να διασφαλίζονται επίπεδα ποιότητας και ιχνηλασιμότητας ▪ επικαιροποίηση θεσμικού πλαισίου για την αλιεία εσωτερικών υδάτων-Μέτρα διαχείρισης ▪ Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας σε απομακρυσμένες παράκτιες περιοχές (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση / έλλειψη βασικών υποδομών υγείας και εκπαίδευσης)
---	---

Πλεονεκτήματα

- **Άρρηκτη σύνδεση με την οικονομία, την κοινωνική συνοχή, την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά των παράκτιων κοινοτήτων και ιδίως των νησιών.**

Ο κλάδος της συλλεκτικής αλιείας, έχει πολύ μεγάλη σημασία για την Ελλάδα, όχι τόσο λόγω του μεριδίου συμμετοχής του στην εθνική οικονομία αλλά λόγω των κοινωνικοοικονομικών του διαστάσεων. Η αλιεία αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος και απασχόλησης σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, ενώ γενικότερα προσφέρει έστω και ευκαιριακές θέσεις απασχόλησης σε νέους και νέες, σε ειδικές ομάδες πληθυσμού αλλά και επαγγελματική διέξοδο σε γυναίκες, συνήθως συζύγους των αλιέων. Άλλωστε, η αξία της μη αμειβόμενης (τεκμαρτής) εργασίας αποτελεί το 80% της απασχόλησης στην αλιεία μικρής κλίμακας. Τέλος, ο κλάδος της αλιείας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς των παράκτιων περιοχών της χώρας μας, έχοντας τις ρίζες του βαθιά στην παράδοση της χώρας εδώ και χιλιάδες χρόνια.

- **Πολυειδική και πολυεργαλειακή αλιεία**

Η αλιεία στη χώρα διενεργείται από ποικιλία αλιευτικών εργαλείων και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αλίευση πολλών διαφορετικών ειδών. Με εξαίρεση τα σκάφη που είναι εφοδιασμένα και χρησιμοποιούν κυκλικό δίχτυ γρι-γρι και αλιεύουν σε συντριπτικό ποσοστό γαύρο και σαρδέλα (μικρά πελαγικά είδη), τα σκάφη που χρησιμοποιούν το δίχτυ μηχανότρατα και τα σκάφη της παράκτιας αλιείας στοχεύουν, στη διάρκεια του έτους σε πολλά είδη. Αυτό επιδρά στους δείκτες αειφορικής συγκομιδής από όπου προκύπτει ότι τουλάχιστον η παράκτια αλιεία συνολικά δεν ασκεί υπερβάλλουσα πίεση σε πολλά από τα είδη. Άλλωστε όπως αναφέρεται στην Ετήσια Έκθεση Στόλου 2020 / Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ): “Η παράκτια αλιεία ασκείται από σκάφη μικρής αλιευτικής ικανότητας, τα οποία αλιεύουν αποθέματα της παράκτιας ζώνης με μεθόδους και εργαλεία (όπως τα δίχτυα, παραγάδια, οι παγίδες, δράνες κ.ά.) μεγαλύτερης επιλεκτικότητας και χαμηλότερης αποδοτικότητας”. Επιπλέον, από οικονομικής σκοπιάς, η ποικιλία των αλιεύσιμων ειδών μειώνει τον οικονομικό κίνδυνο και την αβεβαιότητα που συνεπάγεται η αλίευση ολιγάριθμων ειδών, αφού σε αυτές τις περιπτώσεις, οι αλιείς είναι έντονα εξαρτημένοι από τις διακυμάνσεις του συγκεκριμένου ιχθυοαπόθεματος.

- **Μεγάλη ακτογραμμή με πληθώρα αλιευτικών πεδίων και υψηλό βαθμό βιοποικιλότητας**

Πάνω από 15.000 χιλιόμετρα, για την ακρίβεια, 15.147 χιλιόμετρα, ακτογραμμής διαθέτει η Ελλάδα και βρίσκεται στην 9η θέση της παγκόσμιας κατάταξης των χωρών με τις μεγαλύτερες σε μήκος ακτογραμμές.

Η Μεσόγειος είναι μία θάλασσα με εξαιρετική βιοποικιλότητα εντός των υδάτων της. Αν και αντιπροσωπεύει μόνο το 0,8% της επιφάνειας των θαλασσών σε όλο τον κόσμο, υποστηρίζει το 7% όλων των θαλάσσιων ειδών. Η πλούσια βιοποικιλότητα εκτείνεται σε ολόκληρη τη Μεσόγειο Θάλασσα, συμπεριλαμβανομένων και των ελληνικών περιοχών. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα αλίευσης πολλών ειδών ενώ επιπλέον, μειώνεται σε σημαντικό βαθμό η εξάρτηση από ένα είδος (μονοειδική αλιεία) στην αλιεία και αυτό συντελεί στη μείωση του ρίσκου και της αβεβαιότητας αναφορικά με το εισόδημα των αλιέων. Τέλος, η μεγάλη ελληνική ακτογραμμή συντελεί σε ένα βαθμό στην άμβλυση του ανταγωνισμού μεταξύ των αλιέων, ανά διακριτό τμήμα του παράκτιου στόλου, αφού επιτρέπει την ταυτόχρονη αλιευτική δραστηριότητα μεγάλου αριθμού σκαφών.

- Χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα της παράκτιας αλιείας με μικρές επιπτώσεις στα ιχθυοαποθέματα και χαμηλό ποσοστό απορριπτόμενων

Η παράκτια αλιεία έχει μικρή περιβαλλοντική επίπτωση σε όρους εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, καθώς η ισχύς των κινητήρων μετρούμενη σε HP είναι μικρή. Η μεγάλη πλειοψηφία των σκαφών της παράκτιας αλιείας φέρει κινητήρες με ισχύ 15 HP. Επιπλέον, λόγω της φύσης της δεν επιβαρύνει με πολύ μεγάλη αλιευτική πίεση τα περισσότερα ιχθυοαποθέματα. Τέλος, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η Μικρή Παράκτια Αλιεία (ΜΠΑ) έχει πολύ μικρά ποσοστά απορρίψεων.

- Νομοθέτηση των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (ΘΠΠ)

Οι προστατευόμενες περιοχές είναι γεωγραφικά καθορισμένες περιοχές, που υπόκεινται σε ρυθμίσεις και διαχείριση με τρόπο που να συμβάλει στην επίτευξη των ειδικών στόχων προστασίας τους. Οι εκτάσεις θαλάσσιου βυθού με βλάστηση Ποσειδωνίας, χαρακτηρίζονται ως οικότοποι προτεραιότητας, σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, για τους οποίους πρέπει να λαμβάνονται μέτρα, που έχουν θεσπιστεί, προκειμένου να προστατευθούν.

Ο στόχος είναι η προστασία φυσικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών με παράλληλη άμεση ή έμμεση στήριξη της τοπικής κοινωνίας. Αυτό περιλαμβάνει προστασία των ενδιαιτημάτων, τη διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας, την εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης, τη διατήρηση των φυσικών, παραδοσιακών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών, την προώθηση της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο, την αναψυχή και την ανάπτυξη βιώσιμων τουριστικών δραστηριοτήτων και την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Η Ελλάδα έχει εντάξει περίπου το 20% της επιφάνειας των θαλασσών της στο Δίκτυο Natura 2000. Στο Αιγαίο Πέλαγος υπάρχει εξαιρετικά μεγάλος αριθμός και εκτεταμένες Περιοχές Περιορισμού Αλιείας (ΠΠΑ), στην συντριπτική πλειοψηφία των οποίων απαγορεύεται η άσκηση αλιευτικών δραστηριοτήτων με συρόμενα ή κινητά εργαλεία σε μόνιμη βάση. Οι Περιοχές Περιορισμού Αλιείας (ΠΠΑ) που προσδιορίστηκαν και χαρτογραφήθηκαν καλύπτουν το 56,2% της περιοχής του Αιγαίου, και εξ αυτών οι ΠΠΑ που αφορούν μόνιμο περιορισμό των αλιευτικών δραστηριοτήτων καλύπτουν το 38% της ίδιας περιοχής, ενώ οι ΠΠΑ που αφορούν τον εποχιακό περιορισμό των αλιευτικών δραστηριοτήτων καλύπτουν το 27,6%.

Το 2014 υιοθετήθηκε η οδηγία 2014/89/ΕΕ η οποία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο το 2018 (ν. 4546/2018). Στην Ελλάδα η σπουδαιότητα του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού έχει αρχίσει να επισημαίνεται με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό από τους εμπλεκόμενους φορείς της χώρας μας. Βέβαια το ζήτημα δεν εξαντλείται απλά με τη θεσμική ρύθμιση των ΘΠΠ για την εναρμόνιση της νομοθεσίας, αλλά πρέπει απαραίτητως να συνοδεύεται από τον έλεγχο της εφαρμογής της.

- Η ετερο-απασχόληση αυξάνει την ανθεκτικότητα του κλάδου σε περιόδους εξωτερικών «σοκ» (π.χ. πανδημία)

Η ετερο-απασχόληση αποτελεί στρατηγική επιβίωσης των νοικοκυριών της υπαίθρου ως απάντηση στην έλλειψη εναλλακτικών επιλογών εισοδήματος και απασχόλησης των μελών

του νοικοκυριού, σε περιοχές απομακρυσμένες και οριακές. Ο αγροτικός τομέας περιλαμβάνει τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, τη μελισσοκομία και τη δασοπονία, αλλά συμπεριλαμβάνεται πλέον και η παραγωγή ενέργειας και η μεταποίηση και εμπορία των αγροτικών προϊόντων.

Στην περίπτωση των παράκτιων περιοχών, η ετερο-απασχόληση εμπεριέχει τον κλάδο της (μικρής) παράκτιας αλιείας, δημιουργώντας έτσι ένα δίκτυ ασφαλείας για το εισόδημα και τελικά την επιβίωση των νοικοκυριών στην ύπαιθρο, ακόμα και σε περιόδους κρίσης. Γενικότερα, η μικρή παράκτια αλιεία έχει τη μορφή παραδοσιακής οικογενειακής επιχείρησης που συνδυάζεται συνήθως με άλλες γεωργικές ή τουριστικές ασχολίες, συμπεριλαμβανομένου και του αλιευτικού τουρισμού.

- **Θέσπιση και έναρξη υλοποίησης Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων του συστήματος ελέγχου αλιείας**

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις στο σύστημα ελέγχου της αλιείας, θεσπίστηκε Σχέδιο Δράσης, στο πλαίσιο του οποίου έχουν ήδη ολοκληρωθεί ή υλοποιούνται οι δράσεις που αφορούν σε:

- Βελτίωση της οργανωτικής δομής και των αρμοδιοτήτων των ελεγκτικών αρχών
- Αναβάθμιση του Κέντρου Παρακολούθησης Αλιείας
- Ενέργειες για την επέκταση και αναβάθμιση του ΟΣΠΑ
- Δράσεις χρηματοδότησης εξοπλισμού VMS και ERS για τα σκάφη
- Προγράμματα εκπαίδευσης (επιθεωρητών, στελεχών ελεγκτικών αρχών)
- Προμήθεια πλωτών και εναέριων μέσων
- Ειδικό πρόγραμμα ελέγχου και επιθεώρησης του τόνου
- Προσαρμογή (πλήρης ή μερική) στις διατάξεις της ΕΕ για σειρά ζητημάτων που αφορούν στην υποβολή στοιχείων δραστηριότητας σκαφών, ζύγιση, εκφόρτωση, μητρώο αγοραστών, το κυρωτικό πλαίσιο, καθώς και νομοθετικές ρυθμίσεις για διεκπεραίωση εκκρεμών προσφυγών
- Προγράμματα επιθεώρησης και ελέγχου

Αδυναμίες

- **Γηρασμένο ανθρώπινο κεφάλαιο με ελλιπή κατάρτιση / Απουσία διαδοχής**

Είναι τεκμηριωμένο και ειδικά για τη ΜΠΑ ότι ο πληθυσμός των απασχολούμενων σε αυτήν είναι γηρασμένος, χωρίς κατάρτιση και με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Στην περίπτωση της μέσης αλιείας, οι απασχολούμενοι είναι σχετικά μικρότερης ηλικίας αλλά έχουν ακόμη χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την απουσία κατάλληλα σχεδιασμένων δομών κατάρτισης, όπου οι απασχολούμενοι θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις ικανότητές τους, δημιουργούν συνθήκες χαμηλού ανθρώπινου κεφαλαίου στον κλάδο. Επιπλέον, τα διαρθρωτικά προβλήματα του κλάδου απωθούν τους νέους και τις νέες από το επάγγελμα, με αποτέλεσμα ο βαθμός διαδοχής να είναι περιορισμένος. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι, μεταξύ άλλων, η αδυναμία παρακολούθησης των τρεχουσών εξελίξεων στον κλάδο και των νέων αναγκών (π.χ. αδυναμία τήρησης των απαιτήσεων ελέγχου με ηλεκτρονικά μέσα, άγνοια για τις διαδικασίες πιστοποίησης αλιευμάτων κτλ.).

- **Απουσία καινοτομίας / Περιορισμένες επενδύσεις για εισαγωγή νέων τεχνολογιών / έλλειψη επιχειρηματικού πνεύματος**

Ένα από τα χαρακτηριστικά διαρθρωτικά προβλήματα στους περισσότερους κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής είναι ο χαμηλός βαθμός υιοθέτησης καινοτομιών και το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων. Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση, μερικοί από τους οποίους έχουν ήδη αναφερθεί, όπως π.χ. το γηρασμένο ανθρώπινο κεφάλαιο και η απουσία διαδοχής, τα οποία δημιουργούν έλλειψη κινήτρων για

επενδύσεις με μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ένας ακόμα σημαντικός λόγος που εξηγεί την έλλειψη καινοτομιών στον κλάδο είναι η έλλειψη επιχειρηματικού προσανατολισμού. Η τακτική που ακολουθούν οι περισσότεροι επαγγελματίες του χώρου, ιδίως στη μικρή παράκτια αλιεία για την εξασφάλιση του εισοδήματός τους, είναι προσανατολισμένη προς τις εισροές, δηλαδή προς την κατεύθυνση της ελαχιστοποίησης του κόστους παραγωγής, παρά στην αύξηση της παραγωγικότητάς του κεφαλαίου μέσω των επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες.

- Παλαιότητα αλιευτικού στόλου και εξοπλισμού

Η μέση ηλικία των σκαφών του ελληνικού στόλου είναι τα 31,9 έτη σύμφωνα με την έκθεση στόλου του 2020 ενώ το μέσο μήκος τους είναι μικρότερο από 7 μέτρα. Σε πολλές περιπτώσεις, τα σκάφη αυτά δεν είναι εφικτό, λόγω παλαιότητας και μεγέθους να φέρουν σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και να πληρούν τις κατάλληλες συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας για τα μέλη του πληρώματος. Επίσης, τα πολύ μικρά σκάφη δεν μπορούν να επωφεληθούν από τις οικονομίες κλίμακας ώστε να μειώσουν το κόστος παραγωγής τους. Από την άλλη πλευρά βέβαια, θα πρέπει να τονιστεί ότι δυνητικά τα μικρά σκάφη στην Ελλάδα μπορούν να αξιοποιήσουν καλύτερα τους διαθέσιμους πόρους, λόγω μεγαλύτερης ευελιξίας και επιλεκτικότητας στις μέρες αλίευσης.

- Σύνθετη αλιευτική διαχείριση ενδογενώς / αδυναμία κατανόησης των κανονιστικών διατάξεων

Η ελληνική νομοθεσία διέπεται από ένα πολύπλοκο πλαίσιο περιορισμού των αλιευτικών δραστηριοτήτων με εκτεταμένες και πολλαπλές ρυθμίσεις τόσο σε χωρικό (εθνικό και τοπικό) όσο και σε χρονικό (εποχικό) επίπεδο. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί ότι η ύπαρξη των διαχειριστικών σχεδίων από μόνη της δε μπορεί να εξασφαλίσει τη σωστή διαχείριση. Επιβάλλεται να συνοδεύεται από έλεγχο και επιτήρηση για την εξασφάλιση της τήρησης των προβλεπόμενων ρυθμίσεων. Αυτό δε σημαίνει ότι η διαχείριση των αλιευτικών πόρων τόσο σε πανευρωπαϊκή όσο και σε παγκόσμια κλίμακα είναι εύκολη ή / και λιγότερο πολύπλοκη. Η Ε.Ε. θέτει τους κανόνες, μέσω των Κανονισμών και των Αποφάσεων που εκδίδει, ενώ είναι μέλος και δύο Περιφερειακών Οργανισμών Διαχείρισης της Αλιείας (Π.Ο.Δ.Α.) στη Μεσόγειο, της GFCM και του ICCAT, των οποίων τις συστάσεις ενσωματώνει και μάλιστα πολλές φορές προηγείται στη θέσπισή τους.

Επίσης, ο ρυθμός έκδοσης κανονιστικών διατάξεων (Κανονισμοί ΕΕ, Συστάσεις Π.Ο.Δ.Α., νόμοι, υπουργικές αποφάσεις) είναι πολύ υψηλός και δεν επιτρέπει την άμεση κατανόηση και αφομοίωση των όρων και περιορισμών που τίθενται, ενώ νέα πιο αυστηρά μέτρα, ακόμα και αν βασίζονται σε επιστημονικές γνωμοδοτήσεις, δεν γίνονται εύκολα αποδεκτά από τους επαγγελματίες που βιοπορίζονται για χρόνια από το επάγγελμα.

- Ελλείψεις στο εθνικό σύστημα ελέγχου των αλιευτικών δραστηριοτήτων

Οι αλιευτικές δραστηριότητες (από την έξοδο του σκάφους από το λιμάνι έως τη λιανική πώληση στον καταναλωτή), σύμφωνα με τον Κανονισμό 1224/2009, μπορούν να ελεγχθούν στη θάλασσα (εν πλω), κατά την εκφόρτωση (λιμάνι), κατά τη διακίνηση, στις μονάδες μεταποίησης και στην αγορά. Καθώς όμως το μέγεθος του ελέγχου είναι ευθέως ανάλογο με τη διαθεσιμότητα των ελεγκτικών μέσων (περιπολικά σκάφη στη θάλασσα, περιπολικά οχήματα στη στεριά) αλλά και με την διαθεσιμότητα καταρτισμένων επιθεωρητών, καθώς και με τις μεθόδους που χρησιμοποιούν οι ελεγχόμενοι, η επιτυχημένη μορφή ελέγχου είναι αυτή που χρησιμοποιεί τα διαθέσιμα μέσα και ανθρώπινους πόρους, όσο γίνεται πιο αποδοτικά. Υπάρχει σε ισχύ η από 29.11.2018 Εκτελεστική Απόφαση της Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση 'Σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση των ελλείψεων του ελληνικού συστήματος ελέγχου της αλιείας' (Action Plan), το οποίο υλοποιείται ήδη από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, βάσει προκαθορισμένου χρονοδιαγράμματος, σε συνεργασία με την Επιτροπή. Θεωρείται πως με την ολοκλήρωση των προβλεπόμενων ενεργειών του υπόψη Σχεδίου Δράσης το σύστημα ελέγχου θα βελτιωθεί αισθητά.

Το Σχέδιο Δράσης εντόπισε διάφορες ελλείψεις κατά την εφαρμογή του συστήματος ελέγχου

στη χώρα και έθεσε τους ακόλουθους επιχειρησιακούς στόχους για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής:

- τη διασφάλιση της υποβολής των στοιχείων της αλιευτικής δραστηριότητας των σκαφών που ανήκουν στην κατηγορία μήκους <10 μ. και στην κατηγορία μήκους 10-12 μ.
- τη διασφάλιση της αξιόπιστης ζύγισης των αλιευτικών προϊόντων, της υποβολής των δηλώσεων εκφόρτωσης/δηλώσεων ανάληψης/δηλώσεων πρώτης πώλησης, της εγγραφής του συνόλου των πρώτων αγοραστών αλιευτικών προϊόντων στο Μητρώο Πρώτων Αγοραστών.
- τη χρήση συστημάτων πληροφορικής και σύγχρονης τεχνολογίας για την πληρότητα και την αξιοπιστία των δεδομένων της αλιευτικής δραστηριότητας των σκαφών, των επιθεωρήσεων, του συστήματος μορίων, την ανταλλαγή των δεδομένων με άλλα Κράτη Μέλη και την αξιοποίησή τους σε πραγματικό χρόνο, στη βελτίωση του συστήματος παρακολούθησης & ελέγχου της αλιείας τόνου και στην εφαρμογή του συστήματος παρακολούθησης και ελέγχου της αλιείας ξιφία.
- τον σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων ελέγχου των αλιευτικών δραστηριοτήτων, των ειδών τόνου και ξιφία και την πραγματοποίηση διοικητικών ελέγχων κατά την εισαγωγή και επανεξαγωγή προϊόντων αλιείας από και προς τρίτες χώρες.
- τον εκσυγχρονισμό της δομής και οργάνωσης των ελεγκτικών υπηρεσιών, την προσθήκη των υπηρεσιών αλιείας στην διενέργεια των ελέγχων κυρίως στις αγορές και ως εκ τούτου στην διεύρυνση του αριθμού των επιθεωρητών, στην χρήση μέσων ελέγχου (περιπολικά πλωτά), στην ενημέρωση και εκπαίδευση των επιθεωρητών.
- τον εκσυγχρονισμό της αλιευτικής νομοθεσίας στους εξής τομείς:
  - α. τη σύνδεση της ανανέωσης της αλιευτικής άδειας των αλιευτικών σκαφών με την τήρηση της υποχρέωσης υποβολής στοιχείων αλιευτικής παραγωγής.
  - β. την κωδικοποίηση, εναρμόνιση, επικαιροποίηση και συμπλήρωσή των υφιστάμενων διατάξεων του κυρωτικού θεσμικού πλαισίου.
  - γ. τη νομοθετική ρύθμιση για τη διεκπεραίωση των εκκρεμών αλιευτικών προσφυγών.

- Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας – έλλειψη συλλογικών σχημάτων των αλιέων

Η έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας αποτελεί διαρθρωτική αδυναμία της πρωτογενούς παραγωγής στην Ελλάδα. Η παρουσία μικρών και κατακερματισμένων αλιευτικών συλλόγων δε δίνει την ευκαιρία στους αλιείς να επωφεληθούν από οριζόντιες συνεργασίες για τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας ή την εκμετάλλευση ευκαιριών που προσφέρονται από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα υπέρ των συλλογικών φορέων. Ειδικά στην περίπτωση της μικρής κλίμακας αλιείας, ο κατακερματισμός αυτός μειώνει την διαπραγματευτική δύναμη των αλιέων και παρεμποδίζει την αντιπροσώπευσή τους στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ενώ επιπλέον αποτρέπει τη συμμετοχή τους σε δράσεις συμμετοχικής διαχείρισης του θαλάσσιου χώρου, πέραν της παροχής βεβαίωσης ενεργής επαγγελματικής δραστηριότητας.

- Υπεραλίευση / αναντιστοιχία αλιευτικής ικανότητας στόλου και ιχθυαποθεμάτων (αλιευτικές δυνατότητες)

Υπεραλίευση με βάση το δείκτη αειφορικής διαχείρισης, παρουσιάζεται για τρία είδη, στη Μεσόγειο: τον μπακαλιάρο, το γαύρο και τη σαρδέλα (στοιχεία 2017, FAO report 2020).

Το 2017, 37.5% του ιχθυαποθέματος στη Μεσόγειο αλιεύθηκε στο πλαίσιο βιωσιμότητας των ειδών (FAO, 2018). Στις περιπτώσεις αυτές ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας για τέσσερα συνεχόμενα έτη, γεγονός το οποίο είναι πολύ ανησυχητικό και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη χάραξη της στρατηγικής της χώρας μας ενώ σκόπιμη μπορεί να είναι και η

λήψη κατάλληλων διαχειριστικών μέτρων, κατόπιν επαρκούς επιστημονικής τεκμηρίωσης.

Σχετικά με τα μεγάλα πελαγικά είδη, των οποίων τη διαχείριση στη Μεσόγειο ασκεί ο ICCAT, το απόθεμα ξιφία είναι υπεραλιευμένο. Για το απόθεμα του τόνου εφαρμόζεται σχέδιο διαχείρισης και το απόθεμα φαίνεται σταδιακά βελτιούμενο, ενώ υπάρχει αδυναμία για την εκτίμηση της κατάστασης του μακρύπτερου.

- **Αλυσίδες παραγωγής και εμπορίας περιορισμένης δυναμικής και δυναμικότητας**

Η αδυναμία αυτή αφορά κυρίως την παράκτια αλιεία. Η αλυσίδα παραγωγής και εμπορίας στην αλιεία μικρής κλίμακας είναι συνήθως αρκετά απλή και μικρή αφού ένα μεγάλο ποσοστό των αλιευμάτων πωλείται απευθείας είτε στους τελικούς καταναλωτές είτε σε εστιατόρια και ιχθυοπωλεία. Το γεγονός αυτό, συχνά προσφέρει μεγαλύτερη προσαύξηση στην τιμή (price premium) σε σχέση με ένα σκάφος μέσης αλιείας που πουλάει σε ενδιάμεσους (χονδρική). Από την άλλη πλευρά, όμως, η ζήτηση παραμένει χαμηλή αφού το μέγεθος της τοπικής αγοράς είναι πεπερασμένο, ενώ χαρακτηρίζεται και από έντονη εποχικότητα, κυρίως λόγω του τουρισμού, ενώ πολύ συχνά υπάρχει αδυναμία διάθεσης των αλιευμάτων και εξαιρετικά χαμηλές τιμές πώλησης.

- **Έλλειψη υποδομών για την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον Κανονισμό εκφόρτωσης**

Οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει η Ελλάδα, αλλά και συνολικά η Μεσόγειος, σχετικά με τα σημεία εκφόρτωσης (μεγάλο πλήθος σημείων, με έντονη διασπορά στην επικράτεια και μικρό μέγεθος υποδομών), δυσχεραίνουν σημαντικά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τον Κανονισμό ΕΕ 1380/2013 σχετικά με την υποχρέωση εκφόρτωσης.

- **Έλλειψη ρευστότητας**

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης καθώς και οι τρέχουσες συνέπειες της πανδημίας έχουν οδηγήσει τους περισσότερους κλάδους της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας σε σημαντικά προβλήματα ρευστότητας. Ο κλάδος της αλιείας δεν αποτελεί εξαίρεση. Η έλλειψη ρευστότητας δημιουργεί μία σειρά από προβλήματα στην άσκηση του επαγγέλματος, όπως π.χ. αδυναμία αγοράς των απαραίτητων εισροών, αδυναμία πραγματοποίησης επενδύσεων αλλά και δυσκολία συμμετοχής σε μέτρα χρηματοδότησης του ΕΠΑΛΘ λόγω της ίδιας συμμετοχής.

- **Υποστελέχωση φορέων διοίκησης – έλλειψη ανθρώπινων πόρων**

Οι αποσπάσεις και συνταξιοδοτήσεις περίπου του 50% του δυναμικού στον κλάδο των ιχθυολόγων και το γεγονός ότι δεν έχει γίνει καμία πρόσληψη έχει οδηγήσει στην υποστελέχωση των αρμόδιων Υπηρεσιών τόσο στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων όσο και στις Υπηρεσίες Αλιείας που βρίσκονται στην Περιφέρεια, συνήθως ενταγμένες στη Δ/νση Αγροτικής Οικονομίας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τον διοικητικό φόρτο που προκαλεί το περίπλοκο νομοθετικό πλαίσιο, έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία της διοίκησης να ανταποκριθεί γρήγορα και αποτελεσματικά στα καθήκοντά της.

Ευκαιρίες

- **Δυνατότητα υλοποίησης δράσεων προστασίας και αποκατάστασης οικοσυστημάτων, κυκλικής οικονομίας, κατάρτισης, εισαγωγής νέων αλιείων**

Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ)2021/1139 του Ε.Τ.Θ.Α.Υ., αλλά και τη γενικότερη στρατηγική της ΕΕ όπως εκφράζεται μέσα από την «Πράσινη Συμφωνία» αλλά και από τις επιμέρους στρατηγικές της («από το αγρόκτημα στο πιάτο», «στρατηγική για το κλίμα», «στρατηγική για τη βιοποικιλότητα», «στρατηγική για την κυκλική οικονομία» κτλ.), η Ευρώπη φιλοδοξεί να επαναπροσδιοριστεί ως μία δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία όπου η προστασία των

οικοσυστημάτων και του φυσικού κεφαλαίου, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η κυκλική οικονομία αποτελούν προτεραιότητα. Για το σκοπό αυτό, η Πράσινη Συμφωνία προβλέπει τη χρηματοδότηση δράσεων που θα υπηρετούν τους συγκεκριμένους στόχους. Οι στρατηγικές αυτές επεκτείνονται οριζόντια σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην ΕΕ και συνεπώς αφορούν όλους τους κλάδους της αλιείας. Επιπλέον, το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ. προβλέπει τη χρηματοδότηση δράσεων που αφορούν την απόκτηση δεξιοτήτων και την κατάρτιση αλλά και την εισαγωγή νέων αλιείων (<40 ετών) στον κλάδο.

- Δυνατότητα αλλαγής του τρόπου διοίκησης / διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών

Πλέον, η χώρα διαθέτει ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για την διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών. Το τελευταίο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση ήταν η ψήφιση του ν.4685/2020. Μεταξύ άλλων, στο Διοικητικό Συμβούλιο του κάθε φορέα διαχείρισης συμμετέχουν εκπρόσωποι της τοπικής κοινωνίας, οι οποίοι ορίζονται από την περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, αλλά και επαγγελματικοί σύλλογοι, που ορίζονται από τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Οι σύλλογοι αυτοί είναι επαγγελματικοί και δύνανται να είναι εμπορικά επιμελητήρια της περιοχής, εμπορικοί σύλλογοι, αλλά και εκπρόσωποι αγροτικών ή και αλιευτικών συλλόγων. Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και όταν οι εκπρόσωποι των επαγγελματικών ομάδων που ορίζονται δεν ασχολούνται με την πρωτογενή παραγωγή, δεν παύουν να είναι μέλη της τοπικής κοινωνίας, που ενδιαφέρονται για τις αποφάσεις του Φορέα Διαχείρισης. Αυτή είναι μία πρώτη μορφή συν-διαχείρισης που εφαρμόζεται στη χώρα σε ότι αφορά τις προστατευόμενες περιοχές.

- Μεγαλύτερη ευελιξία του νέου Ε.Τ.Θ.Α.Υ. και προτιμησιακή αντιμετώπιση της ΜΠΑ (Μικρή Παράκτια Αλιεία)

Όπως προέκυψε από τις αξιολογήσεις του προηγούμενου κανονισμού για το Ταμείο Αλιείας (ΕΤΘΑ), αλλά και τις διαδικασίες διαβούλευσης, ένα από τα βασικότερα ζητήματα αφορούσε τις δυσκαμψίες των κανόνων του, κάνοντας έτσι τη διαχείριση υπερβολικά περίπλοκη και δύσκολη με αποτέλεσμα να υφίστανται περιττή επιβάρυνση οι διαχειριστές προγραμμάτων και κατ' επέκταση οι τελικοί δικαιούχοι. Στο πλαίσιο αυτό, ο νέος Κανονισμός Ε.Τ.Θ.Α.Υ. 2021-2027 προβλέπει απλουστευμένες διοικητικές διαδικασίες, προσφέροντας έτσι στα Κράτη-Μέλη μεγαλύτερη ελευθερία να επιλέξουν πώς θα στηρίξουν τις στρατηγικές τους προτεραιότητες.

Επιπλέον, βάσει του Καν. (ΕΕ) 2021/1139, προκειμένου να ενθαρρύνονται οι βιώσιμες αλιευτικές πρακτικές, το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. παρέχει προτιμησιακή μεταχείριση στην ΜΠΑ, με μέγιστο ποσοστό έντασης ενίσχυσης 100 % και την πρόβλεψη συγκεκριμένων δράσεων που θα αφορούν αποκλειστικά την ΜΠΑ.

- Ισχυρή διεθνής τάση προώθησης της ΜΠΑ

Η ΜΠΑ είναι ένας κλάδος με έντονες ιδιαιτερότητες και με πολύ σημαντική προσφορά στις παράκτιες περιοχές σε ολόκληρο τον κόσμο, συμβάλλοντας στην οικονομία και τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και συνεισφέροντας στην επισιτιστική ασφάλεια. Τα τελευταία χρόνια, η μικρή παράκτια αλιεία έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον τόσο των ερευνητών όσο και των φορέων άσκησης πολιτικής, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της κοινωνικοοικονομικής της σημασίας για τις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές.

- Υψηλό επιστημονικό δυναμικό στην Ελλάδα

Είναι γεγονός ότι τα Ελληνικά ερευνητικά ινστιτούτα και τα πανεπιστήμια έχουν διεθνή αναγνώριση αναφορικά με την παραγωγή γνώσης για τα υδρόβια οικοσυστήματα και την αλιεία. Πολλοί Έλληνες ερευνητές και καθηγητές πανεπιστημίων συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα και έχουν πλήθος σχετικών επιστημονικών δημοσιεύσεων. Το δυναμικό αυτό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε μία σειρά από δράσεις για τη βελτίωση του κλάδου της αλιείας σε διάφορα επίπεδα (π.χ. στη διάχυση γνώσης, ανάπτυξη καινοτομιών και νέων τεχνολογιών, προγράμματα κατάρτισης κλπ.).

- Υψηλή εγχώρια κατανάλωση ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν

Η μεγάλη ανάπτυξη του τουρισμού, έχει ιδιαίτερα σημαντικό αντίκτυπο στην καταναλωτική ζήτηση για φρέσκα προϊόντα της θάλασσας (ψάρια και ασπόνδυλα). Λαμβάνοντας κανείς υπόψη το μέγεθος της τουριστικής ανάπτυξης - πάνω από 30 εκατομμύρια τουρίστες το 2019 χωρίς την κρουαζιέρα - μπορεί εύκολα να αντιληφθεί ότι ο τουρισμός είναι καταλύτης για την καταναλωτική ζήτηση φρέσκων προϊόντων της θάλασσας σε παραθαλάσσιες και νησιωτικές περιοχές, αλλά και στην ενδοχώρα.

- Αυξημένη δυναμική ειδικών μορφών τουρισμού

Τα τελευταία χρόνια, ο τουρισμός επαναπροσδιορίζεται και εξελίσσεται, αποκλίνοντας από το παραδοσιακό μοντέλο του μαζικού τουρισμού. Η τάση αυτή προσφέρει τη δυνατότητα ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού (θερμαλικός, αγροτουρισμός, συνεδριακός, τουρισμός υγείας κλπ.) τόσο στην ύπαιθρο όσο και σε πόλεις που προσφέρουν βιωματικές εμπειρίες στους επισκέπτες. Στην κατηγορία αυτή εξέχουσα θέση κατέχει και ο αλιευτικός τουρισμός, ο οποίος προσφέρει μία εναλλακτική πηγή εισοδήματος ενώ ταυτόχρονα συνεισφέρει στη μείωση της αλιευτικής πίεσης. Επιπλέον, η ανάπτυξη των παραπάνω ειδικών μορφών τουρισμού μπορεί να «συμπαρασύρει» και τον αλιευτικό τουρισμό, προσελκύνοντας ένα συγκεκριμένο προφίλ τουριστών που επιζητά βιωματικές τουριστικές εμπειρίες.

- Ενισχυμένη συμπληρωματικότητα μεταξύ διαφορετικών παρεμβάσεων της ΕΕ την περίοδο 2021-2027

Πέραν του στόχου της διοικητικής απλούστευσης, το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. στοχεύει στη ενίσχυση της συμπληρωματικότητας των δράσεων μεταξύ των ταμείων. Έτσι, η συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. και άλλων προγραμμάτων της Ε.Ε., περιγράφεται στη συμφωνία σύμπραξης, σύμφωνα με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων.

- Συνέργειες με Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την προώθηση και υλοποίηση της «Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα»

Ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας, η μη βιώσιμη χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η ένταση της μόλυνσης και η εισβολή/εξάπλωση ξενικών ειδών μπορούν να αναστραφούν κατόπιν προσεκτικού σχεδιασμού.

Σε κάθε περίπτωση, καθώς ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας συνεχίζεται σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητος, η σύνδεσή της με άλλες παγκόσμιες προκλήσεις είναι αναγκαία. Σε συνέχεια της ενωσιακής στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, στη Διάσκεψη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στην Κίνα, τον Οκτώβριο του 2021 θα συζητηθεί η επικαιροποίηση των παγκόσμιων στόχων.

Η Ελλάδα έχει από τα υψηλότερα ποσοστά προστατευόμενων περιοχών σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, δεδομένης της μοναδικότητας της πανίδας και χλωρίδας. Οι Περιοχές Περιορισμού Αλιείας (ΠΠΑ) που προσδιορίστηκαν και χαρτογραφήθηκαν καλύπτουν το 56,2% της περιοχής του Αιγαίου, και εξ αυτών οι ΠΠΑ που αφορούν μόνιμο περιορισμό των αλιευτικών δραστηριοτήτων καλύπτουν το 38% της ίδιας περιοχής, ενώ οι ΠΠΑ που αφορούν τον εποχιακό περιορισμό των αλιευτικών δραστηριοτήτων καλύπτουν το 27,6%.

Οι περιορισμοί αυτοί συνέβαλλαν σημαντικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας: ενδεικτικά αναφέρεται ότι η *Caretta caretta* δεν απειλείται πλέον και ο πληθυσμός της *Monachus monachus*, οι μετρήσεις δείχνουν ότι έχει ανακάμψει.

Η συγκεκριμένη πολιτική της ΕΕ, αποτελεί μέρος της Πράσινης Συμφωνίας και σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. και από το αντίστοιχο ταμείο για το Περιβάλλον. Στη χώρα το θεσμικό πλαίσιο ρυθμίζεται από το ΥΠΕΝ (ν.3937/2011).

- Αυξημένη ανάγκη για τυποποιημένα και πιστοποιημένα προϊόντα

Με βάση τις νέες διατροφικές τάσεις, οι αγορές αναζητούν προϊόντα που θα καλύψουν τις

ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, η σήμανση, η τυποποίηση και η πιστοποίηση προϊόντων αποτελούν προτεραιότητα και εξασφαλίζουν ευκολότερη είσοδο σε νέες αγορές. Τα παραπάνω μπορεί να αφορούν, μεταξύ άλλων, το είδος και τις μεθόδους αλίευσης, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, την κοινωνική δικαιοσύνη αναφορικά με τις συνθήκες εργασίας και την μισθοδοσία του πληρώματος κτλ. Οι έννοιες αυτές αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τις αγορές ενώ στο απώτερο μέλλον μπορεί να αποτελέσουν προαπαιτούμενα για την ομαλή διάθεση των αλιευτικών προϊόντων.

Απειλές

- Ζημιές σε αλιευτικά εργαλεία & απώλεια παραγωγής από θαλάσσια προστατευόμενα είδη. Προβλήματα από Χωροκατακτητικά Ξενικά Είδη

Ενώ η αλιεία θεωρείται από τις μεγαλύτερες απειλές για τους πληθυσμούς των θαλάσσιων θηλαστικών των ερπετών και των θαλασσοπούλιων, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις στις οποίες και η αλιεία πλήττεται από τους οργανισμούς αυτούς. Η αρνητική επίδραση των οργανισμών στην αλιεία αφορά στην περίπτωση στην οποία τα θαλάσσια θηλαστικά, τα ερπετά (θαλάσσιες χελώνες) και τα θαλασσοπούλια έρχονται σε επαφή με το αλιευτικό εργαλείο και προκαλούν ζημιά (άμεση) καθώς και στην περίπτωση όπου η αλιεία και οι οργανισμοί αυτοί ανταγωνίζονται για τους ίδιους πόρους (έμμεση). Στις ελληνικές θάλασσες οι αλιείς διαμαρτύρονται ότι τα δελφίνια, οι χελώνες *Caretta caretta* και η μεσογειακή φώκια προκαλούν μεγάλες καταστροφές στα παράκτια αλιευτικά εργαλεία, γιατί τρέφονται με ψάρια που έχουν ήδη πιαστεί.

Οι μεγαλύτερες ζημιές από τους θαλάσσιους οργανισμούς γίνονται στα δίχτυα, ενώ αντίστροφα οι οργανισμοί θανατώνονται κυρίως από τα παραγάδια. Το εργαλείο που επηρεάζεται περισσότερο είναι το δίχτυ, ενώ η άμεση επίδραση των οργανισμών αυτών στα γρι-γρι και τις τράτες βυθού είναι σχετικά περιορισμένη. Τα τελευταία χρόνια, η απώλεια εισοδήματος και η αύξηση του κόστους παραγωγής που προκύπτει από τις ζημιές που προκαλούν τα δελφίνια οι φώκιες και οι χελώνες *Caretta caretta*, έχουν αναδειχθεί ως το σημαντικότερο πρόβλημα για τους αλιείς, οι οποίοι ζητούν επείγοντως τη θέσπιση κάποιου είδους αποζημίωσης για τις απώλειες αυτές. Επιπλέον, μεγάλες ζημιές στα ψάρια που έχουν ήδη συλληφθεί αλλά και στα αλιευτικά εργαλεία προκαλούνται και από τα Χωροκατακτητικά Ξενικά Είδη, όπως π.χ. ο λαγοκέφαλος. Σε κάθε περίπτωση, για τη θέσπιση και τον καθορισμό του ύψους των αποζημιώσεων απαιτείται τεκμηριωμένη εκτίμηση των ετήσιων επιπτώσεων κάθε «βλαπτικού» είδους στην αλιεία, ανά εργαλείο και περιοχή, αλλά και εύρεση μεθοδολογίας για να τεκμηριώνεται η ζημιά.

- Παράνομη, Λαθραία και Άναρχη αλιεία

Η παράνομη, λαθραία και άναρχη (ΠΛΑ) αλιεία συνιστά μια από τις σοβαρότερες απειλές κατά της βιώσιμης εκμετάλλευσης των έμβιων υδρόβιων πόρων και δυσχεραίνει τις διεθνείς προσπάθειες για προώθηση καλύτερης διαχείρισης των ωκεανών και προστασίας της θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Εκτιμάται ότι κάθε χρόνο αλιεύονται παράνομα από 11 έως και 26 εκατομμύρια τόνοι ιχθύων που αντιπροσωπεύουν το 20% των εκφορτώσεων.

Για την αντιμετώπιση της ΠΛΑ αλιείας η ΕΕ προχώρησε στη θέσπιση του κανονισμού (ΕΕ) 1005/2008 και στη συνέχεια του Καν (ΕΕ) 2017/2403, εφαρμόζοντας μέτρα για την προστασία των αλιευτικών πόρων. Στη Μεσόγειο, το ζήτημα της ΠΛΑ αλιείας έχει οδηγήσει τη Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (GFCM) στη θέσπιση ενός περιφερειακού σχεδίου Δράσης για την καταπολέμησή της.

Αναφορικά με την Ελλάδα, η ΠΛΑ αλιεία αφορά συνήθως την μη τήρηση της νομοθεσίας με διάφορους τρόπους, η οποία έχει ως συνέπεια τόσο την καταστροφή των ενδιατημάτων και τη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων όπως επίσης και αρνητικές οικονομικές συνέπειες στους αλιείς, που συμμορφώνονται με τους κανόνες. Οι πιο συνηθισμένες μορφές της, όπως

προκύπτει από τις βεβαιωμένες παραβάσεις, είναι η παραβίαση χρονικών και τοπικών περιορισμών, η παραβίαση των αποστάσεων από την ακτή, η παράβαση αλίευσης είδους, μεγέθους και ποσότητας, η παράβαση μεγέθους και τύπου αλιευτικού εργαλείου, η αλιεία σε προστατευόμενα ενδιαιτήματα, η χρήση εκρηκτικών και χημικών, το ψαρουντούφεκο με μπουκάλα, με φακό, κατά τη νύχτα, η ερασιτεχνική αλιεία με δίχτυα. Ειδικότερα όσον αφορά την ερασιτεχνική αλιεία, σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΕ, είναι υπεύθυνη για περίπου το 10% των συνολικών συλλήψεων στη Μεσόγειο. Η ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και επιμόρφωση των ερασιτεχνών και επαγγελματιών αλιέων σε θέματα θαλάσσιας προστασίας θα συνέβαλε στην αποφυγή υιοθέτησης επιβλαβών μεθόδων και τεχνικών και, ταυτόχρονα, στην άμβλυνση των επιπτώσεων της ΠΛΑ αλιείας στα ιχθυαποθέματα.

Στην ένταση του φαινομένου της ΠΛΑ αλιείας, συμβάλλει και η σχετική αδυναμία των ελεγκτικών μηχανισμών να καταστείλουν πλήρως την ΠΛΑ αλιεία, με δεδομένη την υποστελέχωση και την έλλειψη πλωτών μέσων ακτοφυλακής. Τέλος, είναι γνωστό ότι υπάρχει αυξημένος αριθμός περιπτώσεων σκαφών τρίτων χωρών, που πραγματοποιούν παράνομη, λαθραία και άναρχη (ΠΛΑ) αλιεία σε διεθνή ύδατα στη ανατολική Μεσόγειο.

- **Κλιματική αλλαγή /εισβολή χωροκατακτητικών ξενικών ειδών**

Μία από τις βασικότερες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αφορά στην εισβολή χωροκατακτητικών ειδών στις ελληνικές θάλασσες. Τα είδη αυτά απειλούν τη βιοποικιλότητα, επηρεάζουν τα λιβάδια Ποσειδωνίας ενώ τέλος απειλούν και την υγεία των καταναλωτών, αφού ορισμένα από αυτά είναι πολύ επικίνδυνα (π.χ. Λαγοκέφαλος).

- **Επιβάρυνση του υδάτινου περιβάλλοντος από άλλες δραστηριότητες**

Συχνά αναφέρονται φαινόμενα επιβάρυνσης του υδάτινου περιβάλλοντος από δραστηριότητες, οι οποίες δεν αφορούν τους κλάδους της γαλαζίας οικονομίας αλλά άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Βιομηχανικά και γεωργικά απόβλητα, και (ανεπεξέργαστα) αστικά λύματα είναι πηγές ρύπανσης τόσο του θαλάσσιου περιβάλλοντος όσο και των εσωτερικών υδάτων. Επιπλέον ρύπανση προκαλείται από ατυχήματα ρύπανσης λόγω διαφυγής πετρελαιοειδών (θαλάσσιες μεταφορές, ναυτιλία, εξόρυξη πετρελαίου). Σε αυτές τις περιπτώσεις, ενδέχεται να εμφανιστούν προβλήματα σε θαλάσσιους πληθυσμούς, με επιπτώσεις στην αλιεία.

- **Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19**

Η επέλαση της πανδημίας του COVID-19 έχει δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα σε όλες τις αγορές προϊόντων ανά τον κόσμο. Ο κλάδος της συλλεκτικής αλιείας δεν αποτέλεσε εξαίρεση, καταγράφοντας ιδιαίτερα προβλήματα στην ομαλή διακίνηση αλιεργατών.

Ο τομέας της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας υπέστη σοβαρό πλήγμα από τη διαταραχή της αγοράς που προκάλεσε η σημαντική πτώση της ζήτησης. Το κλείσιμο των χώρων πώλησης, των αγορών και των καναλιών εμπορίας έχει προκαλέσει σημαντική πτώση των τιμών και των όγκων πωλήσεων. Η πτώση της ζήτησης και των τιμών σε συνδυασμό με την ευπάθεια και την πολυπλοκότητα της αλυσίδας εφοδιασμού (αλλοιωσίσιμα προϊόντα, σημαντική ανάγκη για εργατικό δυναμικό) κατέστησαν ζημιολογικές τις δραστηριότητες των αλιευτικών στόλων και της παραγωγής προϊόντων της θάλασσας. Κατά συνέπεια, οι αλιείς αναγκάστηκαν να μην αλιεύουν.

Σε ενωσιακό επίπεδο, υπήρξε γρήγορη αντίδραση με την τροποποίηση του Καν. (ΕΕ) 508/2014 για το «ΕΤΘΑ». Με τον Καν. (ΕΕ) 2020/560, αναγνωρίζεται ότι σημειώθηκε σημαντική πτώση της ζήτησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας λόγω της έξαρσης της νόσου, γεγονός που προκαλεί σημαντικές κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις στις κοινότητες εκείνες όπου η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Ο κανονισμός αυτός τροποποίησε τον Κανονισμό (ΕΕ) 508/2014 δίνοντας τη δυνατότητα στήριξης της προσωρινής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων λόγω COVID-19 καθώς και τη δυνατότητα για μια ευέλικτη ανακατανομή των χρηματοδοτικών πόρων εντός του επιχειρησιακού προγράμματος απλοποιώντας τη διαδικασία τροποποίησης.

Τα Κράτη-Μέλη και μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, έχουν πληγεί από τις συνέπειες της επιδημικής έκρηξης της COVID-19 με πρωτόγνωρο τρόπο. Η τρέχουσα κρίση στον τομέα της δημόσιας υγείας εμποδίζει την ανάπτυξη, γεγονός το οποίο με τη σειρά του επιδεινώνει τις σοβαρές ελλείψεις ρευστότητας εξαιτίας της αιφνίδιας και σημαντικής αύξησης των δημόσιων επενδύσεων που απαιτούνται στα συστήματα υγείας και σε άλλους τομείς των οικονομιών των Κρατών - Μελών. Τα ανωτέρω δημιούργησαν μια έκτακτη κατάσταση, η οποία αντιμετωπίστηκε αρχικά με συγκεκριμένα μέτρα.

Πάντως, μέχρι σήμερα δεν είναι δυνατή η ακριβής εκτίμηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας στην αλιεία καθώς και η πιθανή διάρκειά τους. Σε κάθε περίπτωση, η πανδημία αυτή έφερε στην επιφάνεια την ανάγκη θωράκισης του κλάδου μέσω της αύξησης της «ανθεκτικότητάς» του, ώστε να μπορεί να ανταπεξέρχεται και να παραμένει θωρακισμένος σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

- Έντονες διακυμάνσεις των τιμών των εισροών

Οι ενεργειακές δαπάνες αποτελούν μία από τις βασικότερες παραμέτρους του κόστους παραγωγής για τους αλιείς. Τα τελευταία χρόνια, η εξέλιξη των τιμών του πετρελαίου δεν είναι σταθερή, παρουσιάζοντας έντονες διακυμάνσεις. Στην παρούσα συγκυρία, οι τιμές του πετρελαίου βρίσκονται σε ιστορικά χαμηλά, χωρίς να είναι δυνατή η πρόβλεψη της εξέλιξης τους στην επόμενη δεκαετία. Άλλες εισροές είναι τα δολώματα, τα εργαλεία και ο πάγος.

- Εισαγωγές προϊόντων αλιείας από Τρίτες Χώρες σε χαμηλές τιμές, χωρίς να διασφαλίζονται επίπεδα ποιότητας και ιχνηλασιμότητας

Παρά το γεγονός ότι τόσο οι Έλληνες όσο και οι Ευρωπαίοι καταναλωτές προτιμούν την κατανάλωση φρέσκων ντόπιων αλιευμάτων, η τιμή πώλησης είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την καταναλωτική συμπεριφορά τους. Οι εισαγωγές αλιευμάτων σε χαμηλές τιμές δημιουργούν ανταγωνισμό, προσελκύοντας ένα τμήμα των καταναλωτών και επηρεάζοντας έτσι, έμμεσα, τις τιμές πώλησής τους, ενώ υπάρχουν αμφιβολίες για τη φρεσκότητά τους και τον τρόπο αλίευσης. Επίσης, όσον αφορά τους Έλληνες αλιείς, οι εισαγωγές από συγκεκριμένες χώρες δημιουργούν συνθήκες αθέμιτου συναγωνισμού, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα έξοδα αλιείας για τους Έλληνες αλιείς είναι αυξημένα ενώ επιπλέον υποχρεούνται και να τηρούν πιο αυστηρούς κανόνες στο πλαίσιο διαχείρισης των ιχθυοαποθεμάτων.

Ακόμη, στις υπηρεσίες εστίασης, οι οποίες που αποτελούν πολύ σημαντικό κομμάτι της αγοράς (ξενοδοχεία, εστιατόρια, catering, κ.α.) χρησιμοποιούν, σε πολλές περιπτώσεις αποκλειστικά, εισαγόμενα, κατεψυγμένα προϊόντα, γεγονός που δημιουργεί συνθήκες άνισου ανταγωνισμού στην εγχώρια αγορά, ακόμη και για τα κατεψυγμένα προϊόντα ελληνικής βιομηχανίας.

- Επικαιροποίηση θεσμικού πλαισίου για την αλιεία εσωτερικών υδάτων-Μέτρα διαχείρισης

Κρίσιμα ζητήματα για την αλιεία εσωτερικών υδάτων, λόγω του απαρχαιωμένου θεσμικού πλαισίου, αποτελούν, τα κριτήρια επαγγελματικότητας, η έκδοση αλιευτικών αδειών (σκάφους, ατομικής) και η δήλωση των εκφορτώσεων για τη συλλογή αλιευτικών δεδομένων δεν υπάρχει επικαιροποιημένη καταγραφή των προβλημάτων στα Ελληνικά εσωτερικά ύδατα και της επιβάρυνσης που δέχονται-

Υπάρχει ανάγκη εκπόνησης νέων μελετών ή επικαιροποίηση παλαιών, για τη λήψη επιπλέον διαχειριστικών μέτρων, εφόσον απαιτηθεί.

- Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση/έλλειψη βασικών υποδομών υγείας και εκπαίδευσης)

Είναι γεγονός ότι ο πληθυσμός της υπαίθρου έχει να αντιμετωπίσει διαρθρωτικά προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της ζωής τους. Τα προβλήματα αυτά αφορούν κυρίως την έλλειψη βασικών υποδομών όπως στην υγεία και στην εκπαίδευση σε

πολλές περιοχές της Ελλάδας, αλλά κυρίως σε απομονωμένες περιοχές και μικρά νησιά τα οποία έχουν εντονότερη παρουσία του κλάδου της αλιείας. Οι παράγοντες αυτοί μειώνουν τους δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας των περιοχών αποδυναμώνοντας τις προοπτικές ανάπτυξής τους και αποθαρρύνοντας την παραμονή του πληθυσμού, ιδιαίτερα των νέων/νεανίδων σε αυτές.

Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT

Οι βασικότερες ανάγκες που προκύπτουν βάσει της ανάλυσης SWOT είναι οι εξής:

- Ανάγκη εκσυγχρονισμού του αλιευτικού στόλου ώστε να επιτυγχάνεται επαρκώς η τήρηση ικανοποιητικών συνθηκών εργασίας, ασφάλειας και υγιεινής, η αύξηση της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας των σκαφών, η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και η εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και τεχνικών (για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης, την επιλεκτικότητα των αλιευτικών εργαλείων και τη βελτίωση της ποιότητας των αλιευτικών προϊόντων).
- Ανάγκη ενίσχυσης της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων και ενίσχυση της διαδικασίας διαδοχής (αφορά την ΜΠΑ).
- Ανάγκη εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των υποδομών που εξυπηρετούν την αλιεία με σκοπό τη συμβολή στην οργανωμένη ανάπτυξη του τομέα.
- Ανάγκη για προώθηση της κουλτούρας συνεργασίας με σκοπό την επίτευξη οικονομικών κλίμακας και τη δημιουργία προϋποθέσεων βιώσιμης ανάπτυξης.
- Πρόβλεψη μέτρων για την αντιμετώπιση της υπεραλίευσης, περιβαλλοντικών καταστροφών και άλλων ιδιαίτερων συνθηκών.
- Ανάγκη εφαρμογής δράσεων κατάρτισης, επιμόρφωσης, δικτύωσης και υποστήριξης των αλιέων, των απασχολούμενων στον τομέα της αλιείας και δράσεις ευαισθητοποίησης του πληθυσμού με σκοπό την ανανέωση και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης του κλάδου.
- Ανάγκη ανάπτυξης καινοτομίας με στόχο την μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της αλιείας και την ενίσχυση της βιωσιμότητας των αλιευτικών επιχειρήσεων.
- Ανάγκη ανάληψης δράσεων για την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στις θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 και άλλες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.
- Ανάγκη συλλογής και επεξεργασίας αξιόπιστων δεδομένων ώστε να επιτυγχάνεται η λήψη αποφάσεων που βασίζονται στη γνώση.
- Έλεγχος και επιτήρηση για την εφαρμογή εθνικών, ενωσιακών και διεθνών διατάξεων στις θάλασσες, στα μεταβατικά ύδατα, στις λιμνοθάλασσες και στα εσωτερικά ύδατα και την εξασφάλιση της τήρησης των προβλεπόμενων κανόνων και περιορισμών στην αλιευτική δραστηριότητα αλλά και για την αποτροπή της παράνομης, λαθραίας και άναρχης (ΠΛΑ) αλιείας.
- Χρηματοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας του αλιευτικού τομέα.

2.2. Προτεραιότητα 2: Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ύπαρξη χωροταξικού σχεδιασμού και μεγάλη ακτογραμμή που αμβλύνει το «χωρικό» ανταγωνισμό με άλλες δραστηριότητες ▪ Ισχυρή δυναμική και έντονη εξωστρέφεια των προϊόντων της υδατοκαλλιέργειας ▪ Η διαθεσιμότητα κατάλληλων θαλάσσιων χώρων, με δυνατότητες ανάπτυξης ▪ Η εφαρμογή αυστηρών όρων για την προστασία του περιβάλλοντος ▪ Η παραγωγή πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων μέσω σύγχρονων μεθόδων ▪ Η προθυμία ανάπτυξης εθνικών αλλά και διεθνών ομαδικών δράσεων/συνεργασιών/δικτύσεων και ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης των εταιριών ιχθυοκαλλιέργειας ▪ Η καθετοποίηση μονάδων υδατοκαλλιέργειας ▪ Η μακροχρόνια παράδοση πολλών τοπικών κοινοτήτων στην μεταποίηση ▪ Η εκτατική υδατοκαλλιέργεια στις λιμνοθάλασσες, μακρά παράδοση, μεγάλο ενδιαφέρον, συνέργειες με προστασία περιβάλλοντος 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χαμηλός ρυθμός ολοκλήρωσης του θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδιασμού ▪ Χρονοβόρο / πολύπλοκο σύστημα αδειοδότησης ▪ Μικρή διαφοροποίηση εκτρεφόμενων ειδών και μορφών (μεταποίηση) προϊόντων ▪ Προβλήματα πρόσβασης σε δυσπρόσιτες και παραμεθόριες - νησιωτικές περιοχές ▪ Έντονη διαφοροποίηση μεταξύ πολύ μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων στον κλάδο, με διαφορετικές ανάγκες και συμφέροντα ▪ Αδυναμία προσέλκυσης καταρτισμένου προσωπικού ▪ Χαμηλή παραγωγικότητα και προστιθέμενη αξία προϊόντων στον κλάδο της μεταποίησης ▪ Προβλήματα οικονομικής φύσης λόγω έλλειψης ρευστότητας ▪ Αύξηση του κόστους παραγωγής με επίπτωση στην τιμή του παραγόμενου προϊόντος. ▪ Ανταγωνισμός στη χρήση παράκτιας ζώνης του αιγιαλού με άλλες δραστηριότητες
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αξιοποίηση δράσεων που προσφέρονται από την Ε.Ε. (π.χ. τοπικές δράσεις, προστασία περιβάλλοντος, κατάρτιση, έρευνα/καινοτομία, προώθηση/ μάρκετινγκ) για την υδατοκαλλιέργεια και τη μεταποίηση ▪ Υψηλό επιστημονικό δυναμικό και τεχνογνωσία στην Ελλάδα ▪ Δυνατότητα ανάπτυξης φιλικότερων στο περιβάλλον μονάδων υδατοκαλλιέργειών. Δυνατότητα συνεργειών με άλλες δραστηριότητες (π.χ. τουρισμός) ▪ Στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» («Farm to Fork») ▪ Δυνατότητα αναδιοργάνωσης της εφοδιαστικής αλυσίδας ▪ Υλοποίηση του Πολυετούς Εθνικού 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Χαμηλές τιμές νωπών και μεταποιημένων ψαριών / Διεθνής ανταγωνισμός ▪ Οι επιδράσεις της πανδημίας COVID-19 ▪ Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από διαφορετικές δραστηριότητες ▪ Επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής ▪ (Παγκόσμια) Μείωση ιχθυαποθεμάτων που προορίζονται για ιχθυοτροφές ▪ Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας σε παράκτιες περιοχές (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση / έλλειψη βασικών υποδομών υγείας, εκπαίδευσης κτλ.) ▪ Ελλιπής ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με μη τεκμηριωμένη αρνητική δημοσιότητα

<p>Στρατηγικού Σχεδίου για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών και την ενσωμάτωση Κατευθυντήριων Οδηγιών για την Υδατοκαλλιέργεια</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Αύξηση της ζήτησης ▪ Βελτίωση της υπάρχουσας τεχνογνωσίας μέσω της ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας ▪ Διαφοροποίηση, με νέα είδη και νέες μορφές τελικού προϊόντος ▪ Σήμανση των τελικών προϊόντων (brand name) ▪ Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σχετικά με την ποιότητα και ασφάλεια των προϊόντων ▪ Στήριξη των δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, μέσω Οργανώσεων Παραγωγών ▪ Αναθεώρηση χωροταξικού σχεδιασμού 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Μεγάλες καθυστερήσεις στην έγκαιρη θεσμοθέτηση και εφαρμογή σταθερού πλαισίου λειτουργίας του κλάδου και την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού ▪ Αύξηση περιστατικών ασθενειών στον εκτρεφόμενο πληθυσμό χωρίς δυνατότητες αντιμετώπισης (ελλιπής έρευνα για την πρόληψη/θεραπεία) ▪ Απροθυμία στήριξης επιχειρήσεων από πιστωτικά ιδρύματα.
--	--

Πλεονεκτήματα

- Ύπαρξη χωροταξικού σχεδιασμού και μεγάλη ακτογραμμή που αμβλύνει το «χωρικό» ανταγωνισμό με άλλες δραστηριότητες

Η μεγάλη ελληνική ακτογραμμή επιτρέπει την ανάπτυξη πολλών δραστηριοτήτων σε αυτήν, μειώνοντας έτσι τον «χωρικό» ανταγωνισμό μεταξύ τους. Επίσης, με την υιοθέτηση των ειδικών χωροταξικών σχεδίων (υδατοκαλλιέργειας, ΑΠΕ, τουρισμού και βιομηχανίας) επιτυγχάνεται η οριοθέτηση των δραστηριοτήτων.

- Ισχυρή δυναμική και έντονη εξωστρέφεια των προϊόντων της υδατοκαλλιέργειας

Ο κλάδος της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας έχει αποκτήσει πολύ μεγάλη δυναμική τα τελευταία χρόνια, με την εισαγωγή στο χώρο πολλών επιχειρηματιών αλλά και μεγάλων διεθνών επιχειρήσεων. Πλέον ο κλάδος έχει ηγετικό ρόλο τόσο σε επίπεδο Μεσογείου όσο και ΕΕ, με έντονη εξωστρέφεια και εξειδίκευση στην παραγωγή τσιπούρας και λαβρακίου. Μετά από μία μακροχρόνια περίοδο έντονων διαρθρωτικών αλλαγών στον κλάδο που αφορούσε κυρίως μεγάλες συγχωνεύσεις, οι επιχειρήσεις του χώρου ευελπιστούν ότι στα επόμενα χρόνια θα μπορέσουν να αυξήσουν την παραγωγή τους, η οποία είναι γεγονός ότι τα τελευταία 2-3 χρόνια παρουσιάζει στασιμότητα.

Για τον κλάδο της οστρακοκαλλιέργειας και της υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων υπάρχουν επίσης καλές προοπτικές με την προϋπόθεση ότι το προϊόν θα διατίθεται στην αγορά έχοντας αποκτήσει προστιθέμενη αξία (πχ μεταποίηση, brand name).

- Η διαθεσιμότητα κατάλληλων θαλάσσιων χώρων, με δυνατότητες ανάπτυξης

Σύμφωνα με τους επαγγελματίες του κλάδου, οι ελληνικές θάλασσες έχουν, σε γενικές γραμμές, ιδανικές φυσικοχημικές ιδιότητες και εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα ρύπανσης. Είναι βέβαια γεγονός ότι σε ορισμένα σημεία παρουσιάζονται περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις οι οποίες όμως είναι καθαρά τοπικές και δεν οφείλονται στις υδατοκαλλιέργειες, όπως η χαρακτηριστική περίπτωση του Αμβρακικού του οποίου η εξωγενής ρύπανση είχε καταστρεπτικές συνέπειες για τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας.

- Η εφαρμογή αυστηρών όρων για την προστασία του περιβάλλοντος

Η σύγχρονη υδατοκαλλιέργεια απαιτεί, πέραν της παραγωγής ενός ποιοτικού προϊόντος, τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος και την αειφόρο ανάπτυξη, την ευζωία των

εκτρεφόμενων ειδών και την υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων. Η εφαρμογή προτύπων υδατοκαλλιέργειας (πιστοποιήσεων), θα συμβάλει καθοριστικά στην «απενοχοποίηση» των υδατοκαλλιεργειών-αναφορικά με την ενδεχόμενη ρύπανση που προκαλούν στα θαλάσσια οικοσυστήματα, στην περίπτωση μη τήρησης των προβλεπόμενων μέτρων. Σημειώνεται ότι η εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου που αφορά στην εφαρμογή μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και ο σχετικός έλεγχος της τήρησης, διασφαλίζει ότι η υδατοκαλλιέργεια στη χώρα δεν επιφέρει κινδύνους για το θαλάσσιο περιβάλλον.

- **Η παραγωγή πιστοποιημένων ποιοτικών προϊόντων μέσω σύγχρονων μεθόδων**

Είναι γεγονός ότι η υδατοκαλλιέργεια στην Ελλάδα στηρίζεται πλέον σε μεγάλο βαθμό σε σύγχρονες μεθόδους παραγωγής ποιοτικών και πιστοποιημένων προϊόντων. Επιπλέον, ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας έχει πολύ ισχυρότερο επιχειρηματικό προσανατολισμό από τον κλάδο της αλιείας. Το γεγονός αυτό οφείλεται στη μεγαλύτερη προθυμία τους για υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και υλοποίηση επενδύσεων. Πράγματι, από άποψη τεχνογνωσίας και χρήσης νέας τεχνολογίας, οι ελληνικές μονάδες υδατοκαλλιέργειας βρίσκονται σε ένα πολύ καλό επίπεδο (ιδιαίτερα οι μεγαλύτερες μονάδες).

- **Η προθυμία ανάπτυξης εθνικών αλλά και διεθνών ομαδικών δράσεων / συνεργασιών / δικτύωσης και ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης των εταιριών ιχθυοκαλλιέργειας**

Η ανεπτυγμένη επιχειρηματικότητα των παραγωγικών φορέων αλλά και οι διαρθρωτικές αλλαγές στον κλάδο που ανέπτυξαν τη διεθνή δικτύωσή του, συντελούν στην ολοένα και αυξανόμενη συνεργασία με φορείς του εξωτερικού, τη συμμετοχή τους σε διεθνή δίκτυα αλλά και clusters με ερευνητικούς φορείς. Τέτοιου είδους δίκτυα μπορούν να επιταχύνουν τη διάχυση τεχνογνωσίας αλλά και πληροφοριών σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις στο χώρο, γεγονός που ενδυναμώνει τη θέση της Ελληνικής υδατοκαλλιέργειας σε διεθνές επίπεδο.

Έχει ολοκληρωθεί πλέον η διαδικασία συγχώνευσης και εξυγίανσης των μεγαλύτερων εταιριών του χώρου. Ο στόχος ήταν η αναδιάρθρωση των χρεών μεγάλων προβληματικών επιχειρήσεων και στη συνέχεια η πώλησή τους. Το εν λόγω εγχείρημα ονομάστηκε “Project Nemo” και η κατάληξή του ήταν επιτυχής. Η διαδικασία ολοκληρώθηκε όταν εκπληρώθηκαν οι προϋποθέσεις που είχε θέσει η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της ΕΕ. Με αυτό ως δεδομένο, αναμένεται η θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια θα προσελκύσει νέες ιδιωτικές επενδύσεις.

- **Η καθετοποίηση των παραγωγικών μονάδων της υδατοκαλλιέργειας.**

Οι μονάδες της υδατοκαλλιέργειας εκτός από τις επενδύσεις που έχουν υλοποιήσει για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων τους, έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητές τους και σε άλλα στάδια της αλυσίδας παραγωγής και εμπορίας. Έτσι, πολλές εταιρίες έχουν επενδύσει στην παραγωγή εισροών. Επιπλέον, πολλές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει στη μεταποίηση, τυποποίηση και συσκευασία των παραγόμενων προϊόντων τους, γεγονός που συμβάλλει στη μείωση του κόστους συναλλαγών, και συνολικά αυξάνει την προστιθέμενη αξία τους.

- **Μακροχρόνια παράδοση πολλών τοπικών κοινοτήτων στην μεταποίηση**

Η μεταποίηση των προϊόντων αλιείας αποτελεί παράδοση σε πολλές παράκτιες περιοχές της Ελλάδας με σημαντική αλιευτική αλλά και υδατοκαλλιεργητική δραστηριότητα, με δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης. Οι περιοχές αυτές ήταν οι πρώτες που ανέπτυξαν την μεταποιητική δραστηριότητα λόγω της εξασφαλισμένης ομαλότητας στην τροφοδοσία πρώτων υλών. Στις τοπικές κοινότητες των περιοχών αυτών, η μεταποίηση αποτελεί στοιχείο της ταυτότητάς τους με σημαντική κοινωνικοοικονομική προσφορά.

- **Εκτατική υδατοκαλλιέργεια στις λιμνοθάλασσες, έντονη παράδοση, μεγάλο ενδιαφέρον, συνέργειες με προστασία περιβάλλοντος**

Εκτός από την εντατική μορφή ιχθυοκαλλιέργειας στη θάλασσα με τη μέθοδο των πλωτών κλωβών, υπάρχει και η εκτατική υδατοκαλλιέργεια στις λιμνοθάλασσες που διενεργείται στη

Μεσόγειο για εκατοντάδες χρόνια. Αυτοί που ασκούν την αλιευτική εκμετάλλευση, είναι κυρίως τοπικοί συνεταιρισμοί, αλιείς 3ης και 4ης γενιάς με ενδιαφέρον για τον τόπο και τη φύση. Ασκούν αειφορική εκμετάλλευση αφού η λιμνοθάλασσα είναι η κύρια πηγή εισοδήματός τους. Παράγονται εκλεκτά φρέσκα προϊόντα, τα οποία καταναλώνονται κυρίως τοπικά. Αυτή η ομάδα αλιέων-υδατοκαλλιεργητών ασκεί και το ρόλο του φύλακα. Γενικότερα επιστημονικές μελέτες έχουν δείξει ότι η αλιευτική εκμετάλλευση των φυσικών ιχθυοτροφείων/ λιμνοθαλασσών είναι απαραίτητη και συμβάλλει στην προστασία και διατήρηση των ευαίσθητων αυτών και ιδιαίτερα σημαντικών οικοσυστημάτων. Επιπλέον, έχει συσταθεί η Οργάνωση Παραγωγών «Αγροτικός Συνεταιρισμός Λιμνοθαλασσών Κεραμωτής Ν. Καβάλας γεγονός που αποδεικνύει ότι είναι υπαρκτό και έντονο το ενδιαφέρον για την υδατοκαλλιέργεια στις λιμνοθάλασσες.

Αδυναμίες

- Χαμηλός ρυθμός ολοκλήρωσης του θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδιασμού

Οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού και εν προκειμένω των ΠΟΑΥ (το έργο έχει ξεκινήσει από το Νοέμβριο 2011 και έχουν θεσμοθετηθεί μέχρι σήμερα (Ιούλιος 2021) τέσσερις ΠΟΑΥ και επιπλέον δύο βρίσκονται στο τελικό στάδιο θεσμοθέτησής τους), είναι ένας από τους βασικούς λόγους της στασιμότητας της παραγωγής τα τελευταία χρόνια, ειδικά στις Περιοχές Ανάπτυξης τύπου Α όπου απαγορεύεται η ίδρυση και η επέκταση μονάδων. Με την ίδρυση των ΠΟΑΥ, θα δοθεί νέα ώθηση στον κλάδο, αυξάνοντας σημαντικά την δυναμικότητά του. Ο χωροταξικός σχεδιασμός και η παρουσία ενός σταθερού θεσμικού πλαισίου συμβάλλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην πραγματοποίηση επενδύσεων στο χώρο.

- Χρονοβόρο και πολύπλοκο σύστημα αδειοδοτήσεων

Η ψήφιση και εφαρμογή του ν. 4282/2014 αποτέλεσε θετική εξέλιξη για την ελληνική υδατοκαλλιέργεια καθώς είναι η πρώτη φορά που ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο αφορά αποκλειστικά την άσκηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας. Ωστόσο το κυριότερο πρόβλημα εξακολουθεί να είναι η χρονική καθυστέρηση ολοκλήρωσης της διαδικασίας αδειοδότησης, κυρίως λόγω της εμπλοκής πολλών συναρμόδιων υπηρεσιών, εξαιτίας της πολυχρησίας του θαλάσσιου χώρου, και της καθυστέρησης στην πλήρη εφαρμογή του ήδη θεσμοθετημένου χωροταξικού σχεδιασμού (ίδρυση ΠΟΑΥ), γεγονός που μειώνει την ελκυστικότητα του κλάδου για νέες επενδύσεις και για την εισαγωγή νέων επιχειρηματιών στον χώρο.

- Μικρή διαφοροποίηση εκτρεφόμενων ειδών και μορφών (μεταποίηση) προϊόντων

Η στήριξη του εισοδήματος σε περιορισμένο αριθμό προϊόντων, όπως η τσιπούρα και το λαβράκι για τη θαλάσσια ιχθυοκαλλιέργεια, το μύδι της Μεσογείου για την οστρακοκαλλιέργεια, και η ιριδίζουσα πέστροφα και ο κυπρίνος για την υδατοκαλλιέργεια εσωτερικών υδάτων, ενέχει ένα βαθμό ρίσκου και αβεβαιότητας, λόγω πιθανών προβλημάτων στην παραγωγή τους, ή λόγω εξωτερικών επιδράσεων όπως για παράδειγμα μεγάλη πίεση στις τιμές λόγω ανταγωνισμού από τρίτες χώρες. Συνεπώς, η διαφοροποίηση των προϊόντων και η εισαγωγή νέων ειδών ή/και νέων ταξινομικών ομάδων (πχ. φύκη, ολοθούρια) μπορεί, τουλάχιστον θεωρητικά, να συνεισφέρει στη μείωση του οικονομικού ρίσκου και της αβεβαιότητας. Η διαφοροποίηση σε νέα είδη θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο ώστε να αποφευχθεί ο κορεσμός στην αγορά, να επιτευχθεί η διεύρυνσή της καθώς, επίσης, να αποτελέσει εναλλακτική λύση για εκείνα τα είδη ιχθύων των οποίων τα φυσικά αποθέματα μειώνονται.

- Προβλήματα πρόσβασης σε δυσπρόσιτες και παραμεθόριες - νησιωτικές περιοχές

Τα απομακρυσμένα νησιά του Αιγαίου Πελάγους, στα οποία αναπτύσσονται υδατοκαλλιέργειες, έχουν να αντιμετωπίσουν ένα μεγάλο μεταφορικό κόστος για τα

προϊόντα τους, λόγω της μεγάλης απόστασης και της έλλειψης κατάλληλων υποδομών στις μεταφορές. Το γεγονός αυτό αυξάνει σημαντικά το συνολικό κόστος παραγωγής.

- Έντονη διαφοροποίηση μεταξύ πολύ μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων στον κλάδο, με διαφορετικές ανάγκες και συμφέροντα

Ειδικότερα μετά τις συγχωνεύσεις που έλαβαν χώρα μεταξύ μεγάλων επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, ο κλάδος παρουσιάζει σημαντική συγκέντρωση, αφού περισσότερο από το 70% της αξίας παραγωγής προκύπτει από λιγότερο από το 10% των επιχειρήσεων του. Το γεγονός αυτό δείχνει ότι στον κλάδο δραστηριοποιούνται εκτός από πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και πολύ μικρές. Οι δύο κατηγορίες εταιριών έχουν διαφορετικές προτεραιότητες και διαφορετικές ανάγκες. Συνεπώς, απαιτείται η εφαρμογή ενός μίγματος πολιτικής που θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη του κλάδου, μέσω της κάλυψης των διαφορετικών αναγκών των επιχειρήσεων του.

- Αδυναμία προσέλκυσης καταρτισμένου προσωπικού

Όπως αναφέρουν διάφοροι εμπειρογνώμονες του κλάδου, η προσέλκυση καταρτισμένου προσωπικού είναι ιδιαίτερα δύσκολη λόγω των δύσκολων συνθηκών εργασίας στις μονάδες υδατοκαλλιέργειας αλλά κυρίως στην περιφερειακή τους θέση. Συνεπώς, οι κατάλληλα καταρτισμένοι επαγγελματίες απαιτούν αυξημένες απολαβές προκειμένου να αντισταθμιστούν οι προαναφερόμενες δυσκολίες.

- Χαμηλή παραγωγικότητα και προστιθέμενη αξία προϊόντων στον κλάδο της μεταποίησης

Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων ιχθυοκαλλιέργειας πωλούν τα ψάρια νωπά και άρα η συσκευασία με πάγο από μόνη της δεν προσφέρει προστιθέμενη αξία. Για την ανάπτυξη του κλάδου της μεταποίησης απαιτείται η αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της βελτίωσης της παραγωγικής διαδικασίας ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματική και με μικρότερες απώλειες καθώς και η εισαγωγή και εφαρμογή νέων τεχνολογιών για την παραγωγή και συντήρηση προϊόντων και τροφίμων. Πέραν της παραγωγικότητας, σημαντικός στόχος είναι και η αύξηση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων με την υιοθέτηση καινοτομιών (π.χ. λειτουργικά τρόφιμα, προμαγειρευμένα τρόφιμα υψηλής ποιότητας κ.λπ.) που θα αυξήσουν την προστιθέμενη αξία τους και θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών και τις νέες τάσεις στην αγορά.

- Έλλειψη ρευστότητας

Η έλλειψη ρευστότητας αποτελεί ένα από τα βασικότερα προβλήματα στον τομέα των υδατοκαλλιεργειών και τη βιομηχανία μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης καθώς και οι τρέχουσες συνέπειες της πανδημίας έχουν προκαλέσει στους περισσότερους κλάδους της ελληνικής αλλά και της παγκόσμιας οικονομίας σημαντικά προβλήματα ρευστότητας. Η έλλειψη ρευστότητας δημιουργεί μία σειρά από προβλήματα στην άσκηση του επαγγέλματος, όπως, μεταξύ άλλων, αδυναμία αγοράς των απαραίτητων εισροών και αδυναμία πραγματοποίησης επενδύσεων και χρηματοδότησης από μέτρα του ΕΠΑΛΘ λόγω της ίδιας συμμετοχής.

- Αύξηση του κόστους παραγωγής με επίπτωση στην τιμή του παραγόμενου προϊόντος.

Η αύξηση του κόστους παραγωγής, ως αποτέλεσμα της αύξησης των τιμών των εισροών, επιφέρει είτε αύξηση της τιμής του προϊόντος, επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητά του τόσο ως εξαγωγίμο προϊόν, όσο και στην εσωτερική αγορά, είτε τη συμπίεση του κέρδους θέτοντας σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

- Ανταγωνισμός στη χρήση παράκτιας ζώνης του αιγιαλού με άλλες δραστηριότητες

Το πρόβλημα σύγκρουσης χρήσεων στις παράκτιες ζώνες, ειδικά σε περιοχές όπου αναπτύσσεται πλήθος παράκτιων δραστηριοτήτων (ναυτιλία/λιμάνια, τουρισμός, αλιεία, θαλάσσιες ΑΠΕ, θαλάσσια ορυκτά, αγωγοί/καλώδια κλπ.), θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής προσοχής.

Ευκαιρίες

- **Αξιοποίηση δράσεων που προσφέρονται από την Ε.Ε. (π.χ. τοπικές δράσεις, προστασία περιβάλλοντος, κατάρτιση, έρευνα/ καινοτομία, προώθηση/ μάρκετινγκ) για την υδατοκαλλιέργεια και τη μεταποίηση**

Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ) 2021/1139 του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. 2021-2027, αλλά και τη γενικότερη στρατηγική της ΕΕ όπως εκφράζεται μέσα από την «Πράσινη Συμφωνία» αλλά και από τις επιμέρους στρατηγικές της («από το αγρόκτημα στο πιάτο», «στρατηγική για το κλίμα», «στρατηγική για την κυκλική οικονομία», «στρατηγική για τη βιοποικιλότητα» κτλ.), η Ευρώπη φιλοδοξεί να επαναπροσδιοριστεί σε μία δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία όπου η προστασία των οικοσυστημάτων και του φυσικού κεφαλαίου, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και η κυκλική οικονομία αποτελεί προτεραιότητα. Για το σκοπό αυτό, η Πράσινη Συμφωνία προβλέπει τη χρηματοδότηση δράσεων που θα υπηρετούν τους συγκεκριμένους στόχους. Οι στρατηγικές αυτές επεκτείνονται οριζόντια σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην ΕΕ και συνεπώς αφορούν όλους τους κλάδους της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης και της υδατοκαλλιέργειας. Επομένως, δίνεται η δυνατότητα στο Πρόγραμμα να εμπεριέχει δράσεις που θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της «Πράσινης Συμφωνίας».

Επιπλέον, το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ., είναι περισσότερο ευέλικτο και δίνει τη δυνατότητα προσαρμογής των δράσεων στις ειδικές ανάγκες της κάθε χώρας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα στα Κράτη Μέλη να επωφεληθούν από δράσεις προώθησης και μάρκετινγκ, δράσεις κατάρτισης και δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η ΕΕ προετοιμάζει συντονισμένη ευρωπαϊκή εκστρατεία για την υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ, η οποία θα υποστηριχθεί και να διαδοθεί από κάθε κράτος μέλος και τη χώρα μας με εθνικές ενέργειες. Η συγκεκριμένη δράση αναφέρεται στις νέες ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για την υδατοκαλλιέργεια.

-Υψηλό επιστημονικό δυναμικό και τεχνογνωσία στην Ελλάδα

Είναι γεγονός ότι τα Ελληνικά ερευνητικά ινστιτούτα και τα πανεπιστήμια έχουν διεθνή αναγνώριση αναφορικά με την διενέργεια επιστημονικών ερευνών και την παραγωγή γνώσης για τα υδρόβια οικοσυστήματα και την υδατοκαλλιέργεια. Πολλοί Έλληνες ερευνητές και ακαδημαϊκοί συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα καθώς και στη συγγραφή πλήθους σχετικών επιστημονικών δημοσιεύσεων. Το δυναμικό αυτό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε μία σειρά από δράσεις για τη βελτίωση του κλάδου σε διάφορα επίπεδα (διάχυση γνώσης, καινοτομίες και νέες τεχνολογίες, προγράμματα κατάρτισης).

Επιπλέον όπως έχει ήδη αναφερθεί ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας είναι ένας τομέας που δραστηριοποιείται στην Ελλάδα τα τελευταία 35 χρόνια με αποτέλεσμα να έχει αναπτυχθεί υψηλό επίπεδο τεχνογνωσία. Επίσης, πολλά διαφορετικά επιστημονικά πεδία έχουν συνεισφέρει στην ανάπτυξη του κλάδου μέσα από μία διαδικασία προσαρμογής και ενσωμάτωσης για την εξυπηρέτηση της παραγωγικής διαδικασίας (για παράδειγμα η ανάπτυξη λογισμικών για την ιχνηλάτηση όλης της παραγωγικής διαδικασίας). Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι λόγω της δυναμικής ανάπτυξης του κλάδου έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια Τμήματα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με σκοπό την εξαγωγή επιστημονικού δυναμικού που να κατέχει σφαιρική γνώση του αντικειμένου της υδατοκαλλιέργειας ενώ τμήματα σπουδών όπως της βιολογίας έχουν αναπτύξει σχετικές κατευθύνσεις και μεταπτυχιακά προγράμματα με σκοπό την στελέχωση του κλάδου με καταρτισμένο προσωπικό.

- **Δυνατότητα ανάπτυξης φιλικότερων στο περιβάλλον μονάδων υδατοκαλλιεργειών**

Η βιολογική υδατοκαλλιέργεια, η χρήση ανακύκλωσης νερού με αποδοτική κατανάλωση ενέργειας και η καινοτομία στην υδατοκαλλιέργεια, έχουν με το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. την ευκαιρία να αναπτυχθούν. Υπάρχουν και σήμερα τέτοιες μονάδες, αλλά δεν είναι πολλές.

Η αξιοποίηση τέτοιου είδους εκτροφών θα μπορούσε να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του κλάδου. Όμως, πριν την υιοθέτηση νέων τεχνικών, απαιτούνται μελέτες αγοράς και επιχειρηματικός σχεδιασμός προκειμένου να διαπιστωθεί η καταλληλότητά τους ανά περιοχή και η οικονομική τους βιωσιμότητα.

- **Στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο» («Farm to Fork»)**

Μέρος της Πράσινης Συμφωνίας, η στρατηγική “από το αγρόκτημα στο πιάτο”, σε ότι αφορά την υδατοκαλλιέργεια εστιάζει στο να απομακρύνει μη αιθροικές πρακτικές από τον τομέα, να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα, να αυξήσει τη βιωσιμότητά της και να βελτιωθεί η διαχείριση των ιχθυοτροφών. Επίσης, θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν οι διαφυγές από τροφές και να δοθεί προσοχή στην (προληπτική) αντιμετώπιση των ασθενειών με σκοπό τη χρήση λιγότερων αντιβιοτικών, φαρμάκων και εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμού, αλλά και τη χρήση καλών πρακτικών, όπως κατάλληλη αραίωση των εκτρεφόμενων οργανισμών κλπ. Η προώθηση καλών πρακτικών για την υγεία και την ευζωία των εκτρεφόμενων υδρόβιων οργανισμών πρέπει να αποσκοπεί στην καλύτερη διαχείριση των ασθενειών με παράλληλη αύξηση της παραγωγικότητας και την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων. Επιπλέον, με την πιστοποίηση των προϊόντων και την τήρηση κανόνων ιχθυοκαλλιέργειας, δηλαδή από ποια μονάδα εξαλειύθηκε, τότε, πώς μεταφέρθηκε κτλ., αυξάνεται η ελκυστικότητα του προϊόντος για τον καταναλωτή.

Για να διασφαλιστεί η διατροφική ασφάλεια των προϊόντων- τροφίμων, η διατροφή των πολιτών με ποιοτικά και υγιεινά προϊόντα και η δημόσια υγεία, τα αγροδιατροφικά συστήματα παραγωγής πρέπει να είναι αιθροικά. Οι βιώσιμες υδατοκαλλιερητικές πρακτικές μπορούν να χτίσουν τείχος ανθεκτικότητας απέναντι σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως η πανδημία COVID-19.

- **Δυνατότητα αναδιοργάνωσης της εφοδιαστικής αλυσίδας**

Δράσεις προώθησης των προϊόντων είναι απαραίτητες για το άνοιγμα νέων αγορών. Τα προϊόντα της ελληνικής υδατοκαλλιέργειας πιστοποιημένα από διεθνή πρότυπα ποιότητας, παραγόμενα κάτω από άριστες συνθήκες εκτροφής, στοχεύουν στις ώριμες αγορές της Ε.Ε. Παρ’ όλα αυτά η διεύρυνση της αγοράς, σε συνδυασμό με την επίτευξη των εθνικών στόχων παραγωγής και προώθησης είναι μία διαρκής επιδίωξη για τον κλάδο.

- **Υλοποίηση του Πολυετούς Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών και την ενσωμάτωση Κατευθυντήριων Οδηγιών για την Υδατοκαλλιέργεια**

Η Ελλάδα διαθέτει νέο πολυετές σχέδιο για την ανάπτυξη του τομέα. Σύμφωνα με το άρθρο 34 του κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013 για την Κοινή Αλιευτική Πολιτική τα ΚΜ παρουσιάζουν Πολυετές Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Ανάπτυξη των Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ.), που εμπεριέχει τους στόχους, τα μέτρα και το χρονοδιάγραμμα επίτευξης τους. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1139/2021 Ε.Τ.Θ.Α.Υ. κάθε παρέμβαση στήριξης των υδατοκαλλιεργειών θα πρέπει να είναι σε εναρμόνιση με το Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. του Κράτους -Μέλους. Αυτή η συσχέτιση και συνάφεια πρέπει να αναδεικνύεται από το περιεχόμενο, του Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. Σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαπιστώσεις της Επιτροπής για την αναγκαιότητα αναθεώρησης των Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ., ενόψει της νέας προγραμματικής περιόδου 2021 – 2027, τα κείμενα με τις στρατηγικές κατευθύνσεις για την αιθροόρο ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Υδατοκαλλιέργειας, αλλά και την πρόοδο που σημειώθηκε στο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ. 2014 – 2020, διαμορφώθηκε το νέο Π.Ε.Σ.Σ.Α.Υ.

- **Αύξηση της ζήτησης**

Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού της γης καθώς και η αλλαγή του καταναλωτικού προφίλ, έχουν συντελέσει στην αυξητική τάση της κατανάλωσης θαλασσινών διεθνώς. Η τάση αυτή εγγυάται την απορρόφηση των ιχθύων και θαλασσινών για τις επόμενες δεκαετίες.

Παράλληλα, νέες καταναλωτικές τάσεις όπως τα λειτουργικά τρόφιμα, έχουν μεταβάλλει το τοπίο στην αγορά των προϊόντων μεταποίησης και έχουν δημιουργήσει νέες ανάγκες για την

αγορά. Σε αυτό το επίπεδο υπάρχει μεγάλο περιθώριο από τις ελληνικές μεταποιητικές επιχειρήσεις για την πραγματοποίηση επενδύσεων προς το σκοπό αυτό (π.χ. λειτουργικά τρόφιμα, προπαρασκευασμένα φαγητά υψηλής ποιότητας και θρεπτικής αξίας) με ταυτόχρονη αξιοποίηση τοπικών πρώτων υλών αλλά και τοπικών παραδοσιακών μεταποιητικών προϊόντων. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η δημιουργία πολλαπλασιαστικών επιδράσεων στις τοπικές κοινότητες.

- Βελτίωση της υπάρχουσας τεχνογνωσίας μέσω της ενίσχυσης της έρευνας και της καινοτομίας

Η συσσωρευμένη εμπειρία και το υψηλό επίπεδο ανθρώπινο δυναμικό των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειών, σε συνδυασμό με ερευνητικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στη μελέτη της αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας, μπορούν να αναπτύξουν νέες δυναμικές συνέργειες στην κατεύθυνση της βελτίωσης και της εφαρμογής νέας τεχνογνωσίας στην υδατοκαλλιέργεια.

- Δυνατότητα συνεργειών με άλλες δραστηριότητες στην παράκτια ζώνη (π.χ. τουρισμός)

Παρά το γεγονός ότι παρατηρούνται ζητήματα ανταγωνισμού μεταξύ της υδατοκαλλιέργειας και του τουριστικού τομέα, υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης συνεργατικών δράσεων με τον τουριστικό τομέα. Η επίσκεψη σε μονάδες υδατοκαλλιέργειας (εντάσσεται στις αλιευτικές τουριστικές δραστηριότητες), η ξενάγηση και η γευσίγνωσία, μπορεί να εξελιχθεί σε μία δραστηριότητα που μπορεί να επιφέρει συμπληρωματικά εισοδήματα για τους επιχειρηματίες του κλάδου. Κατά την ίδια λογική πολύ ελπιδοφόρα είναι η ανάπτυξη του τουρισμού και σε μεταποιητικές μονάδες, με ξενάγηση στους χώρους και γευσίγνωσία. Η ανάπτυξη αυτή μπορεί να δημιουργήσει συνεργατικές δικτυώσεις με τον αλιευτικό τουρισμό αλλά και με άλλες ειδικές μορφές τουρισμού που αναπτύσσονται ραγδαία τα τελευταία χρόνια (π.χ. οινοτουρισμός).

- Διαφοροποίηση, με νέα είδη και νέες μορφές τελικού προϊόντος

Οι ελληνικές επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας διαθέτουν ήδη μια μεγάλη γκάμα προϊόντων, η οποία, με βάση και την υφιστάμενη εμπειρία και τεχνογνωσία, μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω, με νέα είδη (ψαριών αλλά και οστράκων, καρκινοειδών, μαλακίων, φυκών), αλλά και με νέα τελικά προϊόντα (πχ φιλετοποιημένο, μεριδοποιημένο, προμαγειρεμένο). Οι ελληνικές επιχειρήσεις μπορούν να βελτιώσουν έτσι τη θέση τους στο διεθνή ανταγωνισμό μέσω της διαφοροποίησης και όχι αποκλειστικά της τιμής του προϊόντος.

- Σήμανση των τελικών προϊόντων (brand name)

Η δημιουργία του ΕΛΟΠΥ (Ελληνική Οργάνωση Παραγωγών Υδατοκαλλιέργειας), που αποτελεί τη μοναδική ομάδα παραγωγών της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας στην Ελλάδα, είχε ως βασικό στόχο την προώθηση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό. Στο πλαίσιο αυτό, ήταν σημαντική η πρωτοβουλία που ανέπτυξε για τη δημιουργία και την καθιέρωση του «fish from Greece», ενός brand name για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού. Γύρω από την πρωτοβουλία αυτή, αναμένονται στα επόμενα χρόνια να στηθούν πολλές δράσεις προώθησης των ελληνικών προϊόντων της υδατοκαλλιέργειας με σκοπό την εδραίωσή τους στις διεθνείς αγορές και την αύξηση του μεριδίου αγοράς τους. Το εν λόγω παράδειγμα θα μπορούσε να εφαρμοστεί εκτός από τα προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας και σε άλλα προϊόντα της υδατοκαλλιέργειας.

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των καταναλωτών σχετικά με την ποιότητα και ασφάλεια των προϊόντων

Οι στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης του καταναλωτικού κοινού σχετικά με την ποιότητα και ασφάλεια των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, σε συνδυασμό με δράσεις προώθησης, συμβάλουν σημαντικά στην αύξηση της αποδοχής και της ζήτησης των προϊόντων. Ήδη οι δράσεις που υλοποιούνται στην κατεύθυνση αυτή φαίνεται να αποδίδουν τόσο στην εγχώρια

αγορά όσο και στις αγορές στόχους για τα προϊόντα εξαγωγής.

- **Στήριξη των δράσεων κοινού ενδιαφέροντος, μέσω Οργανώσεων Παραγωγών**

Η μέχρι σήμερα εμπειρία από τις Οργανώσεις Παραγωγών καταδεικνύει ότι υπάρχουν σημαντικά οφέλη και δυνατότητες για τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις. Πέραν της επίτευξης κοινών στόχων των επιχειρήσεων, οι Οργανώσεις Παραγωγών μπορούν να εμπλακούν επίσης σε δράσεις καταγραφής αναγκών, μεταφοράς τεχνογνωσίας και επιμόρφωσης.

- **Αναθεώρηση χωροταξικού Σχεδιασμού**

Η επικείμενη αναθεώρηση του χωροταξικού σχεδιασμού αποτελεί σημαντική ευκαιρία για βελτίωση της χωροθέτησης των υδατοκαλλιέργειών, επιλύοντας κυρίως τις αναντιστοιχίες μεταξύ του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Υδατοκαλλιέργειες και των Περιφερειακών χωροταξικών σχεδίων.

Απειλές

- **Χαμηλές τιμές νωπών και μεταποιημένων ιχθύων/ Διεθνής ανταγωνισμός**

Οι επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας και μεταποίησης τα τελευταία χρόνια έρχονται αντιμέτωπες με υψηλές πιέσεις στα περιθώρια κέρδους τους, λόγω εισαγωγών προϊόντων σε χαμηλότερες τιμές, από τρίτες χώρες. Παρά το γεγονός ότι αυτά τα προϊόντα δεν έχουν λάβει τις απαραίτητες πιστοποιήσεις και ελέγχους που απαιτεί το αυστηρό πλαίσιο της ΕΕ, πωλούνται στις ίδιες αγορές χωρίς κάποια ιδιαίτερη διαφοροποίηση. Το γεγονός αυτό τους προσδίδει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των ποιοτικότερων ελληνικών προϊόντων που όμως δεν μπορούν να λάβουν την προσαυξημένη τιμή (price premium) που τους αξίζει.

- **Οι επιδράσεις της πανδημίας COVID-19**

Η επέλαση της πανδημίας του COVID-19 έχει δημιουργήσει σημαντικότερα προβλήματα σε όλες τις αγορές προϊόντων ανά τον κόσμο. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, υπήρξε γρήγορη αντίδραση με την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) για το «ΕΤΘΑ» προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της πανδημίας. Όμως, μέχρι και σήμερα δεν είναι δυνατή η ακριβής εκτίμηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας στην αλιεία καθώς και η πιθανή διάρκειά τους. Σε κάθε περίπτωση, η πανδημία αυτή έφερε στην επιφάνεια την ανάγκη θωράκισης του κλάδου μέσω της αύξησης της «ανθεκτικότητάς» του (resilience), ώστε να μπορεί να ανταπεξέρχεται και να παραμένει θωρακισμένος σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

- **Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από άλλες οικονομικές δραστηριότητες**

Η υδατοκαλλιέργεια, όπως και η παράκτια αλιεία μπορεί να ζημιωθεί σημαντικά από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος που προκύπτει ως αποτέλεσμα εξωγενών παραγωγικών οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως τα λύματα από τις βιομηχανίες αλλά και η ρύπανση από άλλους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του κόλπου του Αμβρακικού, όπου οι επιδράσεις της γεωργίας καθώς και των κτηνοτροφικών μονάδων (κατά βάση των χοιροτροφείων) έχουν σημαντικότερες επιδράσεις στο περιβάλλον και έχουν αναγκάσει πολλούς υδατοκαλλιεργητές είτε να εγκαταλείψουν τη δραστηριότητά τους στην περιοχή αυτή είτε να μετατοπίσουν τις εγκαταστάσεις τους δαπανώντας έτσι μεγάλα κεφάλαια.

- **Επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής (π.χ. αλλαγές στη βιολογία διαφόρων ειδών ιχθύων και στα συστήματα/μεθόδους της υδατοκαλλιέργειας)**

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αυξάνουν τους κινδύνους για την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια μέσω επιπτώσεων στη φυσιολογία, τη θνησιμότητα, την αναπαραγωγή, τη συχνότητα εμφάνισης ασθενειών και τον κίνδυνο εισβολής ξενικών ειδών. Ειδικότερα για τα ανοικτά συστήματα υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων, πχ πέστροφα, η κλιματική αλλαγή επιφέρει, μεταξύ άλλων, μειωμένη υδατοπαροχή στους ποταμούς, εξαιτίας

παρατεταμένων περιόδων ανομβρίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ανυπέρβλητων προβλημάτων στις πεστροφοκαλλιέργειες.

Επίσης, η μειωμένη υδατοπαροχή των ποταμών αλλάζει τις φυσικοχημικές συνθήκες του νερού (πχ αλατότητα) στις εκβολές, όπου συνήθως βρίσκονται εγκατεστημένες μονάδες υδατοκαλλιεργειών.

- **(Παγκόσμια) Μείωση ιχθυαποθεμάτων που προορίζονται για ιχθυοτροφές**

Καταγράφεται παγκόσμια μείωση, ιδίως του γαύρου του Περού, βασικό είδος για ιχθυοτροφές, εξαιτίας της υπεραλίευσης και των κλιματικών παραγόντων στην περιοχή του Ειρηνικού.

Επιπλέον, συνεχίζονται οι προσπάθειες για την περαιτέρω μείωση των ιχθυαλεύρων και ιχθυελαίων στις ιχθυοτροφές και η αντικατάστασή τους με άλλα συστατικά περισσότερο φιλικά προς το περιβάλλον.

- **Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας σε παράκτιες περιοχές (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση / έλλειψη βασικών υποδομών υγείας, εκπαίδευσης κτλ.)**

Όπως αναφέρθηκε και στην περίπτωση της αλιείας, είναι γεγονός ότι ο πληθυσμός της υπαίθρου έχει να αντιμετωπίσει διαρθρωτικά προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της ζωής των κατοίκων της. Τα προβλήματα αυτά αφορούν κυρίως την έλλειψη βασικών υποδομών, όπως στην υγεία και στην εκπαίδευση. Οι παράγοντες αυτοί μειώνουν τους δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας των περιοχών αυτών και αποτρέπουν την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή καθώς και την παραμονή του πληθυσμού στις περιοχές αυτές, ιδιαίτερα των νέων/νεανίδων.

- **Ελλιπής ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με μη τεκμηριωμένη αρνητική δημοσιότητα**

Η αρνητική δημοσιότητα για τον χώρο των υδατοκαλλιεργειών, η οποία ενδέχεται να λάβει μεγάλες διαστάσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κυρίως όσον αφορά στις συνθήκες εκτροφής και την ποιότητα των προϊόντων, αλλά και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δεν έχει τύχει επαρκούς και τεκμηριωμένης αντιμετώπισης από πλευράς των επιχειρήσεων και των αρμόδιων θεσμικών φορέων, με αποτέλεσμα να πλήττεται ευρύτερα ο κλάδος στη συνείδηση των καταναλωτών.

- **Μεγάλες καθυστερήσεις στην έγκαιρη θεσμοθέτηση και εφαρμογή σταθερού πλαισίου λειτουργίας του κλάδου και την ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού**

Οι σημαντικές καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, οι αποκλίσεις μεταξύ του Ειδικού και των Περιφερειακών σχεδίων, καθώς και οι ελλείψεις στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των υδατοκαλλιεργειών, αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην περεταίρω ανάπτυξη του κλάδου.

- **Αύξηση περιστατικών ασθενειών στον εκτρεφόμενο πληθυσμό χωρίς δυνατότητες αντιμετώπισης (ελλιπής έρευνα για την πρόληψη/θεραπεία)**

Η αύξηση της εμφάνισης ασθενειών που παρουσιάζουν δυσκολία αντιμετώπισης, απότοκο και της κλιματικής αλλαγής και της διαφοροποίησης των συνθηκών εκτροφής, αποτελεί σημαντικό κίνδυνο που θα πρέπει στοχευμένα να αντιμετωπιστεί. Πέρα από τις υφιστάμενες πρακτικές αντιμετώπισης, θα πρέπει να ενισχυθεί η έρευνα για τα θέματα υγείας και η ανάπτυξη νέων αποτελεσματικότερων τεχνολογιών πρόληψης και καταπολέμησης, σε συνεργασία και με ερευνητικούς φορείς.

- **Απροθυμία στήριξης επιχειρήσεων από πιστωτικά ιδρύματα.**

Η περιορισμένη στήριξη του τραπεζικού συστήματος προς τις επιχειρήσεις, με όρους και απαιτήσεις στις οποίες αδυνατούν να ανταπεξέλθουν ιδίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για την πορεία του κλάδου, και πρέπει να αποτελέσει πεδίο ειδικής μέριμνας ενόψει του νέου Προγράμματος, καθώς υπάρχει η πιθανότητα οι

επιχειρήσεις να αδυνατούν καλύψουν την απαιτούμενη ιδιωτική συμμετοχή προκειμένου να χρηματοδοτηθούν από το Πρόγραμμα.

Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT

Οι βασικότερες ανάγκες που προκύπτουν βάσει της ανάλυσης SWOT είναι οι εξής:

- Ανάγκη για αύξηση της βιωσιμότητας, της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας των υδατοκαλλιεργειών καθώς και της ποιότητας και προστιθέμενης αξίας των προϊόντων τους, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής καινοτομίας, νέων τεχνολογιών, νέων μεθόδων και πρακτικών, νέων ειδών, ακόμη και από ταξινομικές ομάδες εκτός των ψαριών, με σκοπό την ανάπτυξη του κλάδου και την αντιμετώπιση του αθέμιτου ανταγωνισμού και των χαμηλών τιμών των αμφιβόλου ποιότητας προϊόντων τρίτων χωρών.
- Ανάγκη για μείωση του περιβαλλοντικού αντικτύπου δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας.
- Ανάγκη για αύξηση της αποδοχής των προϊόντων των υδατοκαλλιεργειών και διεύρυνση της αγοράς.
- Ανάγκη εφαρμογής πλήρους χωροταξικού σχεδιασμού υδατοκαλλιεργειών και αντιμετώπιση διοικητικών θεμάτων, που θα απελευθερώσει τη δυναμική του κλάδου.
- Ανάγκη διεύρυνσης της αγοράς στόχου και εφαρμογή της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.
- Ανάγκη προώθησης της αναβάθμισης των εγκαταστάσεων, των προϊόντων και των διαδικασιών στον τομέα της μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας για να μπορούν να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις.
- Χρηματοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

2.3. Προτεραιότητα 3: Ενθάρρυνση της ανάπτυξης βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σημαντική οικονομική και κοινωνική σημασία της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης για τις τοπικές παράκτιες κοινότητες ▪ Παραγωγή ποιοτικών προϊόντων τόσο για την τοπική αγορά όσο και για τις διεθνείς ▪ Μεγάλη ακτογραμμή που αμβλύνει το «χωρικό» ανταγωνισμό των δραστηριοτήτων της γαλάζιας οικονομίας ▪ Απλοποιημένες διαδικασίες για την έναρξη του αλιευτικού τουρισμού ▪ Ενισχυμένη συμπληρωματικότητα δράσεων τοπικής παρέμβασης με παρεμβάσεις άλλων χρηματοδοτικών μέσων 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς λόγω αδύναμων και μη ορθώς διαμορφωμένων αλυσίδων παραγωγής και εμπορίας ▪ Δυσκολία υιοθέτησης καινοτομιών και προσαρμογής στις νέες, συνεχώς μεταβαλλόμενες, συνθήκες ▪ Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας ▪ Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση/έλλειψη βασικών υποδομών υγείας και εκπαίδευσης)
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Συνέργεια με άλλες εθνικές δράσεις. Προοπτικές ανάπτυξης όλων των κλάδων της γαλάζιας οικονομίας. ▪ Η κοινωνική αποδοχή της αλιείας (ιδίως της παράκτιας) αλλά και της υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης από τις τοπικές κοινωνίες ▪ Δυνατότητα προώθησης δράσεων προστασίας και αποκατάστασης οικοσυστημάτων ▪ Η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων κατάρτισης και δια βίου μάθησης ▪ Η δυναμική που παρουσιάζει ο αλιευτικός τουρισμός και οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες, και η ενσωμάτωσή τους σε ένα ολοκληρωμένο, τοπικό και ποιοτικό τουριστικό προϊόν ▪ Προώθηση κοινωνικής επιχειρηματικότητας ▪ Ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο της EUSAIR (Στρατηγική της ΕΕ για τη μακρο-περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από άλλες - παράκτιες και μη - δραστηριότητες ▪ Η έλλειψη ρευστότητας ▪ Αποδυνάμωση της τουριστικής δραστηριότητας λόγω της πανδημίας COVID-19

Πλεονεκτήματα

- **Σημαντική οικονομική και κοινωνική σημασία της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης για τις τοπικές παράκτιες κοινότητες**

Το σύνολο των κλάδων που περιλαμβάνει ο τομέας της αλιείας (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση-εμπορία) έχουν μεγάλη σημασία για τις παράκτιες κοινότητες, τόσο από άποψη οικονομίας όσο και από άποψη απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής. Τα επαγγέλματα αυτά

έχουν τις ρίζες τους βαθιά στην παράδοση των παράκτιων περιοχών της ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιωτικών περιοχών, αφού απολαμβάνουν της κοινωνικής αποδοχής, ενώ επιπλέον προσφέρουν ευκαιρίες απασχόλησης σε νέους και νέες αλλά και σε ειδικές ομάδες πληθυσμού.

- Παραγωγή ποιοτικών προϊόντων τόσο για την τοπική αγορά όσο και για τις διεθνείς

Τα τοπικά προϊόντα έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη δυναμική τα τελευταία χρόνια, αφού παρουσιάζουν υψηλή ζήτηση από τους καταναλωτές ως προϊόντα υψηλής ποιότητας. Επίσης, τα τοπικά προϊόντα δίνουν μία ιδιαίτερη ταυτότητα στις περιοχές στις οποίες παράγονται διαφοροποιώντας τις από τις υπόλοιπες. Έτσι, τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργηθεί «χώρος» για την έντονη ανάπτυξη πολλών τοπικών προϊόντων, την απορρόφηση σημαντικών ποσοτήτων από τις τοπικές αγορές, από μαγαζιά *delicatessen* αλλά και από αγορές του εξωτερικού.

- Μεγάλη ακτογραμμή που αμβλύνει το «χωρικό» ανταγωνισμό των δραστηριοτήτων της γαλάζιας οικονομίας

Η μεγάλη ελληνική ακτογραμμή συντελεί στη μείωση του ανταγωνισμού μεταξύ των οικονομικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στη γαλάζια οικονομία, αφού εξασφαλίζει χωρική επάρκεια για την ανάπτυξη ποικίλων δραστηριοτήτων.

- Απλοποιημένες διαδικασίες για την έναρξη του αλιευτικού τουρισμού

Με βάση το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, υφίστανται απλοποιημένες διαδικασίες για την έναρξη του αλιευτικού τουρισμού και η διαδικασία έγκρισης πραγματοποιείται ψηφιακά.

- Ενισχυμένη συμπληρωματικότητα δράσεων τοπικής παρέμβασης με παρεμβάσεις άλλων χρηματοδοτικών μέσων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, πέραν του στόχου της διοικητικής απλούστευσης, το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ. στοχεύει στην ενίσχυση της συμπληρωματικότητας των δράσεων μεταξύ των Ταμείων. Έτσι, η συμπληρωματικότητα μεταξύ των Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου του ΕΤΘΑ και άλλων ενωσιακών προγραμμάτων, θα περιγράφεται στη συμφωνία σύμπραξης, σύμφωνα με τον κανονισμό περί κοινών διατάξεων.

Αδυναμίες

- Η περιορισμένη δυνατότητα εμπορίας και προώθησης των αλιευτικών προϊόντων από τους παραγωγούς λόγω των αδύναμων και μη ορθώς διαμορφωμένων αλυσίδων παραγωγής και εμπορίας

Η αλυσίδα παραγωγής και εμπορίας ιδιαίτερα στην αλιεία μικρής κλίμακας είναι συνήθως αρκετά απλή και μικρή αφού ένα μεγάλο ποσοστό των αλιευμάτων προωθείται μέσω απευθείας πωλήσεων είτε στους τελικούς καταναλωτές είτε σε εστιατόρια και ιχθυοπωλεία. Το γεγονός αυτό, συχνά προσφέρει μεγαλύτερη προσαύξηση στην τιμή (*price premium*) σε σχέση με ένα σκάφος μέσης αλιείας που πουλάει την παραγωγή του σε ενδιάμεσους (χονδρική). Από την άλλη πλευρά, όμως, η ζήτηση παραμένει χαμηλή αφού το μέγεθος της τοπικής αγοράς είναι πεπερασμένο, ενώ χαρακτηρίζεται και από έντονη εποχικότητα, κυρίως λόγω του τουρισμού, ενώ πολύ συχνά παρουσιάζεται αδυναμία στη διάθεση των αλιευμάτων και παρατηρούνται εξαιρετικά χαμηλές τιμές πώλησης.

- Δυσκολία υιοθέτησης καινοτομιών και προσαρμογής στις νέες, συνεχώς μεταβαλλόμενες, συνθήκες

Ένα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία στους περισσότερους κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής είναι ο χαμηλός βαθμός υιοθέτησης καινοτομιών (τεχνολογικών και μη) και οι μειωμένες επενδύσεις προς την κατεύθυνση αυτή. Στην περίπτωση των επαγγελματιών που ανήκουν στον τομέα της αλιείας αλλά και γενικότερα των οικονομικών δραστηριοτήτων που

αναπτύσσονται στην ελληνική ύπαιθρο, υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που συντελούν σε αυτό, μερικοί από τους οποίους έχουν ήδη αναφερθεί, όπως π.χ. το γηρασμένο ανθρώπινο δυναμικό, η έλλειψη επιχειρηματικού προσανατολισμού και η απουσία διαδοχής που δημιουργούν έλλειψη κινήτρων για επενδύσεις με μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

- Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας

Η έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας αποτελεί διαρθρωτική αδυναμία της πρωτογενούς παραγωγής. Έτσι, ιδιαίτερα στην αλιεία παρουσιάζεται το φαινόμενο της ύπαρξης πολλών μικρών και κατακερματισμένων αλιευτικών συλλόγων και η απουσία ομάδων παραγωγών. Ως αποτέλεσμα, οι αλιείς δε μπορούν να επωφεληθούν των οικονομιών κλίμακας και να εκμεταλλευτούν ευκαιρίες που προσφέρονται από τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά μέσα.

Ειδικότερα η ΑΜΚ είναι, τουλάχιστον στην Ελλάδα, ένα επάγγελμα μοναχικό και ανταγωνιστικό. Επίσης απαιτεί πολλές ώρες ενασχόλησης σε ακατάστατα ωράρια. Αυτές οι συνθήκες δεν ευνοούν την συλλογική οργάνωση και δράση. Επιπρόσθετα το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η ελλιπής ενημέρωση δεν βοηθούν στην αποτελεσματική ενασχόληση με διοικητικά και νομικά θέματα, ενώ τα σχετικά χαμηλά εισοδήματα των παράκτιων αλιέων δεν «επιτρέπουν» την μίσθωση νομικών συμβούλων ή υπαλλήλων που θα διευκόλυναν τη λειτουργία των αλιευτικών συλλόγων.

- Χαμηλοί δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας (π.χ. πληθυσμιακή γήρανση/έλλειψη βασικών υποδομών υγείας και εκπαίδευσης)

Είναι γεγονός ότι ο πληθυσμός της υπαίθρου έχει να αντιμετωπίσει διαρθρωτικά προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της ζωής τους. Τα προβλήματα αυτά αφορούν κυρίως την έλλειψη βασικών υποδομών υγείας και εκπαίδευσης σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, ιδιαίτερα σε μειονεκτικές και απομονωμένες, όπου η σημασία της αλιείας είναι ακόμα μεγαλύτερη. Οι παράγοντες αυτοί μειώνουν τους δείκτες κοινωνικής βιωσιμότητας των περιοχών αυτών και αποτρέπουν την ανάπτυξη των περιοχών και την παραμονή του πληθυσμού, ιδιαίτερα των νέων/νεανίδων σε αυτές.

Ευκαιρίες

- Συνέργεια με άλλες εθνικές δράσεις. Προοπτικές ανάπτυξης όλων των κλάδων της γαλάζιας οικονομίας

Οι προοπτικές ανάπτυξης όλων των κλάδων της γαλάζιας οικονομίας είναι σε γενικές γραμμές θετικές. Στο γεγονός αυτό συμβάλλει και η προτεραιότητα που έχει δοθεί στον συγκεκριμένο τομέα από την ΕΕ. Συνεπώς, τα επόμενα χρόνια η γαλάζια οικονομία στην ΕΕ αναμένεται να αναπτυχθεί σημαντικά, δημιουργώντας έτσι μία ιδιαίτερη δυναμική που μπορεί να ωφελήσει και τους τομείς της ελληνικής γαλάζιας οικονομίας.

- Η κοινωνική αποδοχή της αλιείας (ιδίως της παράκτιας) αλλά και της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης από τις τοπικές κοινωνίες

Παρά τις αρχικές έντονες αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας για την εγκατάσταση των μονάδων υδατοκαλλιέργειών, τα τελευταία χρόνια στις περισσότερες περιοχές υπάρχει κοινωνική αποδοχή για την λειτουργία των επιχειρήσεων των παραπάνω κλάδων.

- Δυνατότητα προώθησης δράσεων προστασίας / αποκατάστασης οικοσυστημάτων

Το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ. προσφέρει τη δυνατότητα υλοποίησης δράσεων για τη διαφύλαξη τοπικών οικοσυστημάτων απαραίτητων για την βιώσιμη ανάπτυξη τοπικών κοινοτήτων αλιείας, υδατοκαλλιέργειας και εσωτερικών υδάτων.

Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν τα έργα σε λιμνοθάλασσες.

- Η δυνατότητα υλοποίησης δράσεων κατάρτισης και δια βίου μάθησης

Η κατάρτιση και η δια βίου μάθηση αποτελούν δράσεις απαραίτητες για την ανάπτυξη

βιώσιμων κοινοτήτων στην ύπαιθρο και θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποτελούν προτεραιότητα των σχετικών πολιτικών. Σύμφωνα με τον Καν. (ΕΕ)2021/1139, το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ. δύναται να χρηματοδοτήσει τέτοιου είδους δράσεις.

- Η δυναμική που παρουσιάζει ο αλιευτικός τουρισμός και οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες και η δυνατότητα ενσωμάτωσής του σε ένα ολοκληρωμένο, τοπικό τουριστικό προϊόν

ο αλιευτικός τουρισμός αποτελεί μια ελπιδοφόρα προοπτική διαφοροποίησης εισοδήματος για τους παράκτιους αλιείς. Επίσης, σε μακρο-οικονομικό επίπεδο, η ανάπτυξη του αλιευτικού τουρισμού μέσα σε μία ολοκληρωμένη στρατηγική τοπικής ανάπτυξης του τουρισμού θα μπορούσε να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών, ενώ παράλληλα θα συνέβαλε και στη μείωση της πίεσης στα ιχθυαποθέματα, προωθώντας μια περισσότερο φιλοπεριβαλλοντική βιώσιμη ανάπτυξη.

- Προώθηση κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα αποτελεί διακριτή μορφή της επιχειρηματικότητας και έχει ως σκοπό την επίτευξη ενός σκοπού, δηλαδή στοχεύει στην επίλυση κοινωνικών προβλημάτων, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η παροχή γνώσης κλπ. Καθώς μπορεί να λαμβάνει κερδοσκοπική και μη κερδοσκοπική μορφή, ουσιαστικά, ο σκοπός δεν είναι η επίτευξη οικονομικού αποτελέσματος

- Ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο της EUSAIR (Στρατηγική της ΕΕ για τη μακρο-περιφέρεια Αδριατικής-Ιονίου)

Το Ε.Τ.Θ.Α.Υ. δίνει τη δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν δράσεις που θα εξυπηρετήσουν τους στόχους και τις προτεραιότητες (Εμβληματικά έργα - Flagships) της μακροπεριφερειακής στρατηγικής EUSAIR και ιδιαίτερα του «Πυλώνα 1 - Γαλάζια Ανάπτυξη», στον οποίο περιλαμβάνονται ως θεματικές ενότητες: α) οι γαλάζιες τεχνολογίες, β) η αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες και γ) η ναυτιλιακή και θαλάσσια διακυβέρνηση.

Οι εμβληματικές προτεραιότητες του Πυλώνα 1 όπως υιοθετήθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο είναι:

- Υιοθέτηση δεσμών τετραπλούς έλικας στους τομείς της Θαλάσσιας τεχνολογίας και της Γαλάζιας βιοτεχνολογίας με στόχο την προώθηση της καινοτομίας, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και την προσαρμογή τους στην γαλάζια βιο-οικονομία

- Προώθηση της βιωσιμότητας, της διαφοροποίησης και της ανταγωνιστικότητας στους κλάδους της αλιείας και των ιχθυοκαλλιεργειών μέσω δράσεων στους τομείς της εκπαίδευσης, έρευνας και ανάπτυξης, διοίκησης, τεχνολογίας και το μάρκετινγκ συμπεριλαμβανομένης της προώθησης πρωτοβουλιών που αφορούν τα πρότυπα εμπορίας και την υγιεινή διατροφή.

- Υποστήριξη των δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων και αποτελεσματικός συντονισμός του σχεδιασμού δράσεων τοπικής ανάπτυξης με στόχο τη βελτίωση της θαλάσσιας και ναυτιλιακής διακυβέρνησης και των υπηρεσιών της γαλάζιας ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο των παραπάνω προτεραιοτήτων δίνεται η ευκαιρία για την ανάπτυξη start-ups στον τομέα της γαλάζιας βιοτεχνολογίας και γαλάζιας βιο-οικονομίας π.χ. για την παραγωγή φαρμακευτικών προϊόντων ή προϊόντων κοσμητολογίας με πρώτη ύλη προερχόμενη από θαλάσσιους οργανισμούς (π.χ. φύκη), επιχειρήσεις καταδυτικού τουρισμού ή άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη διαδρομών (π.χ. της ελιάς, του κρασιού, αρχαιολογικών χώρων κλπ), υποθαλάσσια μουσεία κλπ.

Απειλές

- Επιβάρυνση του περιβάλλοντος από άλλες δραστηριότητες

Η υδατοκαλλιέργεια, όπως και η παράκτια αλιεία μπορεί να ζημιωθεί σημαντικά από την

υποβάθμιση του περιβάλλοντος που προκύπτει ως αποτέλεσμα εξωγενών παραγωγικών οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως οι βιομηχανίες αλλά και άλλοι κλάδοι της πρωτογενούς παραγωγής όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία.

- **Η έλλειψη ρευστότητας**

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης καθώς και οι τρέχουσες συνέπειες της πανδημίας έχουν οδηγήσει τις περισσότερες επιχειρήσεις σε όλους τους κλάδους σε σημαντικά προβλήματα ρευστότητας.

- **Αποδυνάμωση της τουριστικής δραστηριότητας λόγω της πανδημίας COVID-19**

Η πανδημία δεν άφησε κανένα οικονομικό κλάδο ανεπηρέαστο. Έχει ήδη αναφερθεί η επίδραση της πανδημίας στην αλιεία και στην υδατοκαλλιέργεια. Όμως, το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα αντιμετωπίζει ο κλάδος του τουρισμού. Ο κλάδος αυτός έχει τεράστια συνεισφορά στην γαλάζια οικονομία, ενώ μάλιστα μπορεί να συνδυαστεί με την αλιεία αλλά και με την υδατοκαλλιέργεια μέσω της ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού.

Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT

Τα στοιχεία της ανάλυσης SWOT συνηγορούν στην ανάγκη στήριξης των τοπικών κοινοτήτων με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας των περιοχών αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, η οποία αναλύεται ως εξής:

- Ανάγκη παροχής κινήτρων, μέσων και εργαλείων για τη στοχευμένη αναβάθμιση ή/και την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία των αλιευτικών επιχειρήσεων, των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειών και των επιχειρήσεων μεταποίησης.
- Ανάγκη αύξησης της ανθεκτικότητας αλλά και γενικότερης αναβάθμισης της τοπικής οικονομίας στοχευμένων περιοχών, με σκοπό να είναι ελκυστικές για μόνιμη εγκατάσταση και για ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας.
- Ανάγκη προώθησης των συνεργασιών, με σκοπό τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας ή/και προϊόντων με προστιθέμενη αξία.
- Ανάγκη ανάδειξης του ρόλου των γυναικών, ενθάρρυνση της συμμετοχής τους σε όλη την διαδικασία, κυρίως στην μικρή παράκτια αλιεία, που αποτελεί συνήθως οικογενειακή δραστηριότητα, με ανάπτυξη π.χ. συλλογικών δράσεων για προώθηση παραδοσιακών προϊόντων που προέρχονται από την ΜΠΑ.

Προτεραιότητα 4: Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και διασφάλιση ασφαλών, προστατευμένων, καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη τεχνογνωσίας σχετικά με τη θαλάσσια επιτήρηση ▪ Ενσωμάτωση της οδηγίας του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού στην ελληνική νομοθεσία ▪ Έγκαιρη έναρξη και πλήρης υλοποίησής του προγράμματος συλλογής αλιευτικών δεδομένων 2020-2021.) ▪ Υψηλό επιστημονικό δυναμικό στην Ελλάδα 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Πλήθος κατακερματισμένων πληροφοριών και ερευνητικών δεδομένων ▪ Υποστελέχωση Λιμενικού Σώματος και Ελληνικής Ακτοφυλακής ▪ Ελλείψεις στην εφαρμογή της Οδηγίας για τη Θαλάσσια Στρατηγική 2008/56 και της Απόφασης της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των Θαλασσών 848/2017
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενοποίηση των δεδομένων «γνώσης» της θάλασσας σε μία κοινή βάση ▪ Εφαρμογή της Στρατηγικής για τη Μεσόγειο Θάλασσα και ο ρόλος της Γενικής Επιτροπής Αλιείας για τη Μεσόγειο Θάλασσα (GFCM) ▪ Προώθηση δράσεων κατάρτισης ▪ Η Πράσινη Συμφωνία και οι επιμέρους στρατηγικές της ▪ Συνεργασία ΛΣ - ΕΛΛ.ΑΚΤ με ανάλογης αρμοδιότητας οργανισμούς ιδίως στο Ιόνιο (EUSAIR) με την ευκαιρία του ν. 4767/2020, άρθρο 4. ▪ Πλήρης εφαρμογή των Πολιτικών Integrated Maritime Surveillance και Maritime Security 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Δυσκολίες επίτευξης διακρατικών συνεργασιών για την προστασία των θαλασσών ιδίως με τρίτες χώρες, λόγω αντικρουόμενων συμφερόντων ▪ Πολιτική αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου ▪ Ανταγωνιστικές χρήσεις του παράκτιου / θαλάσσιου περιβάλλοντος και κίνδυνος ρύπανσης ▪ Ενσωμάτωση τομέων στη γαλάζια ανάπτυξης με πιθανές αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον

Πλεονεκτήματα

- Ανάπτυξη τεχνογνωσίας στη θαλάσσια επιτήρηση.

Στο πλαίσιο του τρέχοντος επιχειρησιακού προγράμματος, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής χρηματοδοτείται για την ανάπτυξη του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών (CISE), το οποίο ενσωματώνει τα υφιστάμενα συστήματα και δίκτυα επιτήρησης και παρέχει σε όλες τις αρμόδιες αρχές πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζονται. Το CISE μπορεί να καταστήσει τα διάφορα συστήματα διαλειτουργικά ώστε, με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών, να είναι δυνατή η ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών. Στο πλαίσιο αυτό έχει η χρηματοδοτηθεί και έχει ολοκληρωθεί η ανάπτυξη της Ενιαίας Ναυτιλιακής Θυρίδας.

Το πληροφοριακό σύστημα στο οποίο υποβάλλονται πληροφορίες πριν τον κατάπλου πλοίων σε ελληνικούς λιμένες ή κατά τον απόπλου από αυτούς. Η Εθνική Ενιαία Ναυτιλιακή Θυρίδα συνδέεται με άλλα πληροφοριακά συστήματα, όπως το σύστημα ανταλλαγής ναυτιλιακών πληροφοριών SafeSeaNet και αποτελεί τον τόπο στον οποίο οι πληροφορίες δηλώνονται μια φορά από τους υπόχρεους και ακολούθως διατίθενται ηλεκτρονικά στις διάφορες αρμόδιες εθνικές αρχές και στα κράτη μέλη. Έχει επίσης ολοκληρωθεί το Αυτόματο Σύστημα

Αναγνωρίσεων (Automatic Identification System-AIS), ένα σύστημα αυτόματης ανταλλαγής ψηφιακών σημάτων μεταξύ πλοίων, αλλά και παράκτιων συστημάτων κυκλοφορίας πλοίων. Μέσω του συστήματος αυτού επιτυγχάνεται η αμοιβαία ενημέρωση όλων των πλοίων, της ταυτότητάς τους, του φορτίου τους, του λιμένα απόπλου και κατάπλου, καθώς και άλλων χρήσιμων πληροφοριών. Το αυτόματο αυτό σύστημα επικοινωνίας και ταυτοποίησης έχει ως στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας της ναυσιπλοΐας συμβάλλοντας στην αποτελεσματική λειτουργία των υπηρεσιών κυκλοφορίας σκαφών (VTS), στην υποβολή αναφορών από τα πλοία, στις δραστηριότητες επικοινωνίας από πλοίο προς πλοίο και από πλοίο προς την ακτή. Όλα τα παραπάνω έργα εντάχθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία και Θάλασσα 2014-2020».

Επιπλέον, η Επιτελική δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής συμμετέχει ως επικεφαλής εταίρος σε δύο ερευνητικά προγράμματα που αφορούν τη θαλάσσια επιτήρηση: α) το MEDOSMoSIS (MEDiterranean gOvernance for Strategic Maritime Surveillance and Safety ISsues) και β) το ANDROMEDA: An Enhanced Common Information Sharing Environment for Border Command, Control and Coordination Systems.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι το συγκεκριμένο Υπουργείο μπορεί να αναπτύξει ένα υψηλό επίπεδο τεχνογνωσίας τα επόμενα χρόνια και συνεπώς θα μπορεί να εστιάσει στις απαραίτητες δράσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων του CISE κατά την διάρκεια της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

- Ενσωμάτωση της οδηγίας για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό στην Ελληνική νομοθεσία

Ο ανταγωνισμός για θαλάσσιο χώρο – για δραστηριότητες αλιείας, υδατοκαλλιέργειας, εγκατάστασης εξοπλισμού παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, δραστηριότητες και άλλες χρήσεις – έχει αναδείξει την ανάγκη συνεκτικότερης διαχείρισης των ευρωπαϊκών υδάτων. Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός (ΘΧΣ) αναπτύσσεται σε διασυνοριακό και διατομεακό επίπεδο έτσι ώστε οι ανθρώπινες δραστηριότητες στη θάλασσα να διεξάγονται με αποτελεσματικό, ασφαλή και βιώσιμο τρόπο. Μεταξύ των ωφελειών του ΘΧΣ είναι και η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ για τη δημιουργία ενεργειακών δικτύων, οδών ναυσιπλοΐας, αγωγών, την εγκατάσταση υποβρύχιων καλωδίων και την ανάληψη άλλων δραστηριοτήτων, αλλά και για την ανάπτυξη συνεκτικών δικτύων προστατευόμενων περιοχών.

Η σχετική οδηγία (2014/89/ΕΕ «περί θεσπίσεως πλαισίου για το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό» και άλλες διατάξεις) καθορίζει τις απαιτήσεις εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων από τα ΚΜ. Τα εν λόγω σχέδια αποτυπώνουν τις υπάρχουσες ανθρώπινες δραστηριότητες στα θαλάσσια ύδατά τους και καθορίζουν την πλέον αποτελεσματική μελλοντική χωροταξική ανάπτυξή τους.

Στην Ελλάδα η σπουδαιότητα του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού έχει αρχίσει να επισημαίνεται με ολοένα αυξανόμενο ρυθμό από την επιστημονική και ερευνητική κοινότητα της χώρας μας. Η οδηγία 2014/89/ΕΕ ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο το 2018 (Ν. 4546/2018).

- Έγκαιρη έναρξη και πλήρης υλοποίησής του προγράμματος συλλογής αλιευτικών δεδομένων 2020-2021.

Η καθυστερημένη υλοποίηση ή/και η μη υλοποίηση του ΕΠΣΑΔ για μεγάλες χρονικές περιόδους μέχρι και το 2017 έχει ως αποτέλεσμα την ελλιπή επιστημονική γνώση και την απουσία δεδομένων για την επαρκή και αξιόπιστη τεκμηρίωση της κατάστασης των θαλασσών. Από το 2018 και μετά, με την εξασφάλιση χρηματοδότησης από την ΕΕ, το πρόγραμμα συλλογής αλιευτικών δεδομένων έχει μπει σε μία ομαλότητα. Υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχιστεί αυτή η ομαλότητα και στα επόμενα χρόνια, το πρόγραμμα θα επιτρέψει σε βάθος χρόνου, την ύπαρξη μίας καλύτερης εκτίμησης της κατάστασης των ελληνικών θαλασσών και των ιχθυοαποθεμάτων μέσω της αποτύπωσης ιστορικών χρονοσειρών, την υλοποίηση δράσεων που έχουν συμφωνηθεί με την ΕΕ, τη βελτίωση της

ποιότητας των δεδομένων που συλλέγονται καθώς και την αξιοπιστία των συμπερασμάτων που προκύπτουν από αυτά. Με αυτόν τον τρόπο θα αυξηθούν οι γνώσεις μας για τη θάλασσα και θα μπορέσει να εμπλουτιστεί το δίκτυο EMODnet με πολύ σημαντική πληροφορία.

- Υψηλό επιστημονικό δυναμικό στην Ελλάδα

Είναι γεγονός ότι τα Ελληνικά ερευνητικά ινστιτούτα και τα πανεπιστήμια έχουν διεθνή αναγνώριση αναφορικά με τη γαλάζια οικονομία. Πολλοί Έλληνες ερευνητές και καθηγητές πανεπιστημίων συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα καθώς και στη συγγραφή πλήθους σχετικών επιστημονικών δημοσιεύσεων. Κατά συνέπεια το δυναμικό αυτό μπορεί να συνεισφέρει αποτελεσματικά στην εκπόνηση των ερευνητικών πρωτοκόλλων, στην ανάλυση των αποτελεσμάτων έρευνας, κ.α.

Αδυναμίες

- Πλήθος κατακερματισμένων πληροφοριών και ερευνητικών δεδομένων

Τα ερευνητικά ινστιτούτα και τα πανεπιστήμια της χώρας μας συμμετέχουν σε πλήθος ερευνητικών προγραμμάτων, στα πλαίσια των οποίων συλλέγεται πληθώρα δεδομένων που αφορά το υδάτινο περιβάλλον και τον τομέα της αλιείας. Επίσης, πολλά δεδομένα που αφορούν τις γνώσεις για τη θάλασσα συλλέγονται από φορείς της κεντρικής διοίκησης, όπως το ΥΠΑΑΤ, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας κτλ. Είναι σύνηθες το φαινόμενο πολλά από τα δεδομένα αυτά να αξιοποιούνται αποκλειστικά για το σκοπό που συλλέχθηκαν, αν και μέσα από τη διάχυσή τους και την τοποθέτησή τους σε μία κοινή βάση, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από πολλούς τελικούς χρήστες.

Το ζήτημα βέβαια είναι η κοινή βάση να είναι Ευρωπαϊκή.

- Υποστελέχωση Λιμενικού Σώματος και Ελληνικής Ακτοφυλακής

Το Λιμενικό Σώμα – Ελληνική Ακτοφυλακή, αν και στελεχώνεται από περίπου 7000 στελέχη, πρέπει να καλύψει πληθώρα αρμοδιοτήτων. Μεταξύ αυτών: η ναυτιλιακή πολιτική, η προάσπιση των συμφερόντων της ελληνικής ναυτιλίας, η ναυτική εκπαίδευση, η ναυτική εργασία, η νησιωτική πολιτική, η λιμενική πολιτική, η ανάπτυξη των θαλάσσιων συγκοινωνιών, η ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, ο έλεγχος των θαλάσσιων συνόρων και τέλος η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και η αστυνόμευση της αλιείας. Είναι σαφείς οι προτεραιότητες και ο καταμερισμός προσωπικού που γίνονται σε βάρος του περιβάλλοντος και της αλιείας.

- Ελλείψεις στην εφαρμογή της Οδηγίας για τη Θαλάσσια Στρατηγική 2008/56 και της Απόφασης της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των Θαλασσών 848/2017

Η Θαλάσσια Στρατηγική καθορίζει μια κοινή προσέγγιση καθώς και τους στόχους για την πρόληψη, την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από επιβλαβείς ανθρώπινες δραστηριότητες. Επίσης, τονίζει την ανάγκη για συνεργασία και συμβάλλει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου προστατευόμενων περιοχών.

Ευκαιρίες

- Ενοποίηση των δεδομένων “γνώσης” της θάλασσας σε μία κοινή βάση

Το Κοινό Περιβάλλον Ανταλλαγής Πληροφοριών ξεκίνησε το 2009, αλλά από τότε έχει εξελιχθεί σημαντικά. Αποτελεί μέρος της στρατηγικής της ΕΕ για τη θάλασσα ασφάλεια. Το CISE θα υποστηρίξει τις δραστηριότητες θαλάσσιας επιτήρησης ενώ θα συνεισφέρει στην περιφερειακή συνεργασία. Η ευκολία στην απόκτηση της ολοκληρωμένης πληροφορίας θα συμβάλλει στη μείωση του κόστους.

- **Εφαρμογή της Στρατηγικής για τη Μεσόγειο Θάλασσα και ο ρόλος της Γενικής Επιτροπής για τη Μεσόγειο Θάλασσα (GFCM)**

Η ανάγκη για την εφαρμογή μίας ενιαίας στρατηγικής για τη Μεσόγειο θάλασσα προκύπτει από το γεγονός ότι παρόλο που περισσότερες από 20 χώρες έχουν ακτές σε αυτή. Μεγάλο μέρος της Μεσογείου βρίσκεται εκτός εθνικών χωρικών υδάτων. Στη περιοχή αυτή, η ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στοχεύει στη βελτίωση της συνεργασίας και της διακυβέρνησης, καθώς και στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες της Νότιας Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής αναπτύσσονται μέσω της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης, που θεσπίστηκε το 1995 με βάση τη Δήλωση της Βαρκελώνης, ενώ πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) άρχισε να ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και αυτών των περιοχών.

Επιπλέον, η Γενική Επιτροπή Αλιείας για τη Μεσόγειο (GFCM) έχει αναπτύξει πολλές πρωτοβουλίες τα τελευταία χρόνια σε περιφερειακό επίπεδο. Στο άμεσο μέλλον, με τη υποστήριξη της ΕΕ, η GFCM θα υιοθετήσει μία στρατηγική για την περίοδο 2021-2025, η οποία θα δώσει νέα ώθηση στη διακυβέρνηση στη Μεσόγειο, ιδίως με την έγκριση νέων περιφερειακών Πολυετών Σχεδίων (Multiannual Plans - MAPs), νέων βελτιωμένων διαδικασιών ελέγχου της αλιευτικής δραστηριότητας, επέκταση των περιοχών απαγόρευσης αλιείας (Fisheries Restricted Areas – FRAs), προστασία των ευαίσθητων ειδών και την υιοθέτηση νέων μέτρων για την αλιευτική ικανότητα. Στο πλαίσιο των κοινοτικών πρωτοβουλιών, συγκαταλέγεται και η Διακήρυξη της Μάλτας MedFish4Ever με στόχο τη βιωσιμότητα της αλιείας της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας, την κοινωνική ανάπτυξη της αλιείας μικρής κλίμακας, την αξιοπρεπή εργασία, καθώς και την καθιέρωση παγκόσμιας ημέρας κατά της Παράνομης, Λαθραίας και Άναρχης Αλιείας.

- **Προώθηση δράσεων κατάρτισης**

Το νέο Ε.Τ.Θ.Α.Υ. μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δράσεις κατάρτισης των φορέων διοίκησης, ώστε να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες για τη συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος αλλά και τη διαχείριση του Common Information Sharing Environment (CISE).

- **Η Πράσινη Συμφωνία και οι επιμέρους στρατηγικές της**

Τα περισσότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ωκεανοί είναι διασυνοριακά, όπως η υπερεκμετάλλευση, η αλλαγή του κλίματος, η όξινη βροχή, η ρύπανση και η φθίνουσα βιοποικιλότητα. Τα ζητήματα αυτά αναδεικνύονται στην «πράσινη συμφωνία» και στις επιμέρους στρατηγικές της, στην οποία φαίνεται η βούληση της ΕΕ να προχωρήσει αποφασιστικά προς την ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης και την τήρηση των διεθνών συμβάσεων και δεσμεύσεών της.

- **Συνεργασία ΛΣ - ΕΛΛ.ΑΚΤ με ανάλογης αρμοδιότητας οργανισμούς ιδίως στο Ιόνιο (EUSAIR) με την ευκαιρία του ν. 4767/2020, άρθρο 4.**

Στο πλαίσιο της ΕΕ, ένα από τα ζητούμενα είναι η συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο. Στο πλαίσιο της μακρο-περιφερειακής Στρατηγικής για την Αδριατική – Ιόνιο (EUSAIR), υπάρχει η δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής με τον αντίστοιχο Ιταλικό οργανισμό. Πρόσφατα με την ψήφιση του νόμου 4767/2021 «Καθορισμός του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταΐναρο της Πελοποννήσου» ορίστηκε ότι εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης, επιτρέπεται η αλιεία από ενωσιακά σκάφη, για λόγους ιστορικών δικαιωμάτων.

- **Πλήρης εφαρμογή των Πολιτικών Integrated Maritime Surveillance και Maritime Security**

Η Πολιτική για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Επιτήρηση τονίζει την ανάγκη συνεργασίας των αρχών που επιτηρούν στη θάλασσα, μεταξύ αυτών και της ακτοφυλακής για τον έλεγχο των συνόρων, τη θαλάσσια μόλυνση, την επιβολή του νόμου, την άμυνα κλπ.

Η Πολιτική για τη Θαλάσσια Ασφάλεια με την υλοποίησή της στοχεύει στην προστασία των πολιτών και των οικονομιών από τις συνέπειες παράνομων πράξεων εναντίον της ναυτιλίας και της λειτουργίας των λιμένων.

Απειλές

- **Δυσκολίες επίτευξης διακρατικών συνεργασιών για την προστασία των θαλασσών ιδίως με τρίτες χώρες, λόγω αντικρουόμενων συμφερόντων**

Ειδικά στην περιοχή της Μεσογείου, υπάρχουν πολλά αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ γειτονικών κρατών τα οποία δημιουργούν εμπόδια και δυσκολίες για την υιοθέτηση μίας κοινής γραμμής προς όφελος του περιβάλλοντος και της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσών.

- **Πολιτική αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου**

Η θάλασσα έχει αποτελέσει το βασικό λόγο (ή/και την αφορμή) για την δημιουργία αντιπαλοτήτων μεταξύ των χωρών της Μεσογείου και την δημιουργία ενός κλίματος πολιτικής αστάθειας, ιδίως στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

- **Ανταγωνιστικές χρήσεις του παράκτιου / θαλάσσιου περιβάλλοντος και κίνδυνος ρύπανσης**

Σε περιπτώσεις που υπάρχουν ανταγωνιστικές χρήσεις του περιβάλλοντος με συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα μεταξύ τους, είναι πολύ δύσκολο να τεθούν κανόνες και όρια, ώστε να εξασφαλιστεί η καλή κατάσταση των θαλασσών. Με δεδομένο ότι κάθε μία από τις δραστηριότητες αυτές, έχει τις δικές της ανάγκες, τα δικά της προβλήματα και τους δικούς της στόχους, η διακυβέρνηση για τη βιώσιμη διαχείριση των θαλασσών απαιτεί τον συγκερασμό αυτών των διαφορετικών δραστηριοτήτων μέσα από την στοχευμένη επιτήρηση τους αλλά και μέσα από την ευρεία απόκτηση γνώσεων για τη θάλασσα.

- **Ενσωμάτωση τομέων στη γαλάζια ανάπτυξης με πιθανές αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο σχετικό κεφάλαιο, η γαλάζια οικονομία συμπεριλαμβάνει πολλούς επιμέρους κλάδους, όπως οι θαλάσσιες μεταφορές, η ναυπήγηση και η εκμετάλλευση υπεράκτιας αιολικής ενέργειας. Η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη των τομέων αυτών, μπορεί να ελλοχεύει κινδύνους για τα θαλάσσια οικοσυστήματα. Για παράδειγμα, ο κλάδος των θαλάσσιων μεταφορών, με αναμενόμενο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 4% την επόμενη δεκαετία, αναμένεται να έχει αυξημένες επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως, μεταξύ άλλων, χημική ρύπανση, ηχορύπανση και συγκρούσεις με θαλάσσια θηλαστικά (PHAROS4MPAs, 2020). Αλλά ακόμα και δραστηριότητες όπως η υπεράκτια αιολική ενέργεια που θεωρείται ουσιαστικός παράγοντας στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και ανανεώσιμη πηγή ενέργειας με μεγάλες δυνατότητες για την περιοχή της Μεσογείου, μπορούν δυνητικά να δημιουργήσουν προβλήματα στις θάλασσες. Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχουν υπεράκτια αιολικά πάρκα σε λειτουργία στην περιοχή και καθώς αυτά έχουν μια σειρά αρνητικών επιπτώσεων στη θαλάσσια βιοποικιλότητα, οποιαδήποτε δυνητική αλληλεπίδρασή τους με τις ΘΠΠ συνιστά αιτία μεγάλης ανησυχίας (PHAROS4MPAs, 2020). Βέβαια, πέραν των παραπάνω οικονομικών δραστηριοτήτων, είναι δεδομένοι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από τον κλάδο της ενέργειας (π.χ. εξόρυξη κοιτασμάτων στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου). Ο πλουραλισμός των εναλλακτικών δραστηριοτήτων στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, θα μπορούσε να δημιουργήσει δυσκολίες στη διακυβέρνηση της με σκοπό την ασφάλεια και την προστασία της.

Ανάγκες βάσει της ανάλυσης SWOT

Τα στοιχεία της ανάλυσης SWOT οδηγούν στην ανάγκη διασφάλισης της άρτιας λειτουργίας

του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE), συμπεριλαμβανομένης και της εξέλιξής του η οποία αναλύεται ως εξής:

- Ανάγκη για τη διασφάλιση της άρτιας λειτουργίας του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE).
- Ανάγκη για την κατάρτιση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των στελεχών που χειρίζονται το CISE.
- Ανάγκη για ανάπτυξη πιλοτικών πληροφοριακών προγραμμάτων, με σκοπό την διασύνδεσή τους με το CISE και βελτίωσή του.
- Ανάγκη για την ανάπτυξη συνεργασιών στα καθήκοντα Ακτοφυλακής.

3 Ανάλυση των τύπων δράσεων ανά Ειδικό Στόχο του Προγράμματος

3.1. Ανάλυση της προτεραιότητας 1

Η προτεραιότητα του Ε.Τ.Θ.Α.Υ.: «1. Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων» συνδέεται με τους ειδικούς στόχους 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 και 1.6, όπως αυτοί έχουν οριστεί βάσει II του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1139 του Ταμείου.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι τύποι δράσεων ανά ειδικό στόχο:

Ειδικός Στόχος 1.1. Ενίσχυση των οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων

Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος συνδέεται με ένα ευρύ αλλά και συνεκτικό πλέγμα δράσεων για να διασφαλίζεται η βιωσιμότητά της επιδιωκόμενης ανάπτυξης του τομέα τις αλιείας. Στοιχεύεται ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου αλλά και των υποδομών που εξυπηρετούν την αλιεία, συνδυαστικά με δράσεις για τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, την εισαγωγή καινοτομίας και αποτελεσμάτων έρευνας στην παραγωγική διαδικασία, την ανάπτυξη των ικανοτήτων και των γνώσεων του ανθρώπινου δυναμικού και την ενθάρρυνση συνεργασιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη δράσεων για την προτιμησιακή υποστήριξη της μικρής παράκτιας αλιείας, η οποία αποτελεί το συντριπτικά μεγαλύτερο τμήμα του αλιευτικού τομέα στην Ελλάδα και έχει αναγνωριστεί σε ενωσιακό αλλά και εθνικό επίπεδο η σημαντικότητα της στήριξης και της βιώσιμης ανάπτυξής της.

Σχετικά με την παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας, στο προοίμιο του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1139 αναφέρεται, η ανάγκη εφαρμογής πιο στοχοθετημένης και εξατομικευμένης στήριξης και της συνέχισης της αύξησης του ποσοστού στήριξης και της δυνατότητας ευνοϊκότερης διαχείρισης μέσω των προκαταβολών. Η προτιμησιακή χρηματοοικονομική μεταχείριση της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων των αλιείων εσωτερικών υδάτων, προτείνεται να διατηρηθεί μετά το 2020 ανταποκρινόμενη στην ανάγκη για ευελιξία ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές ιδιαιτερότητες και να διευκολύνεται η ανανέωση των γενεών σε ένα γηράσκον εργατικό δυναμικό.

1. Αναλυτικότερα, ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων που στοχεύουν ιδίως στην ενίσχυση της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας: **Επενδύσεις στα αλιευτικά σκάφη χωρίς να αυξάνεται η αλιευτική τους ικανότητα.**

Περιλαμβάνονται δράσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας του αλιευτικού στόλου, την καταγραφή και παρακολούθηση της παραγωγής, τη βελτιωμένη ποιότητα και υγιεινή των αλιευμάτων, την εργασία με μεγαλύτερη ασφάλεια και υπό καλύτερες συνθήκες, την ενσωμάτωση στην παραγωγική διαδικασία συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εκτός της επαγγελματικής αλιείας, όπως υπηρεσίες αλιευτικού τουρισμού για τη διευκόλυνση της πρόσβασης και της φιλοξενίας αλλά και την διασφάλιση της αυξημένης ασφάλειας των επισκεπτών, κ.α.

[Η στήριξη μπορεί να χορηγηθεί μόνο υπό τους ακόλουθους όρους: α) η νέα ή εκσυγχρονισμένη μηχανή δεν θα έχει μεγαλύτερη ισχύ σε kW από την υπάρχουσα μηχανή· β) κάθε μείωση της αλιευτικής ικανότητας σε kW λόγω αντικατάστασης ή εκσυγχρονισμού κύριας ή βοηθητικής μηχανής αφαιρείται οριστικά από το μητρώο στόλου της Ένωσης· γ) η ισχύς της μηχανής του αλιευτικού σκάφους έχει υποβληθεί σε φυσική επιθεώρηση από το κράτος μέλος για να εξασφαλιστεί ότι δεν υπερβαίνει την ισχύ μηχανής που αναγράφεται στην άδεια αλιείας].

2. **Βελτίωση της επιλεκτικότητας των χρησιμοποιούμενων αλιευτικών εργαλείων που θα περιορίζουν τις επιπτώσεις στο οικοσύστημα- Ενθάρρυνση της χρήσης τεχνικών αλιείας χαμηλού αντίκτυπου**

Περιλαμβάνονται δράσεις για την ανάπτυξη και εισαγωγή καινοτομιών και επενδύσεις για την προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού με στόχο τη μείωση της αλίευσης μη επιτρεπόμενων αλιευμάτων ή απειλούμενων και προστατευόμενων ειδών. Περιλαμβάνονται επίσης δράσεις που αφορούν σε επενδύσεις χρήσης εξοπλισμού με στόχο τη μείωση των επιπτώσεων στον βυθό και γενικότερα στο οικοσύστημα, σύμφωνα με την οδηγία 92/43 / ΕΟΚ του Συμβουλίου («οδηγία για τους οικοτόπους») και την προστασία των αλιευτικών εργαλείων. Ενδεικτικές δράσεις είναι οι ακόλουθες:

- Έρευνες (πιλοτικές μελέτες) και ανάπτυξη πρακτικών για τη χρήση περισσότερο επιλεκτικών αλιευτικών εργαλείων, που δύνανται να συνδέονται άμεσα με την πιλοτική εφαρμογή τους.
- Εισαγωγή καινοτομιών και επενδύσεις σε πιο επιλεκτικά εργαλεία (σε σχέση με το μέγεθος ή το είδος), που περιορίζει τις φυσικές και βιολογικές επιπτώσεις της αλιείας στο οικοσύστημα και μειώνει τα ανεπιθύμητα αλιεύματα ή άλλα παρεμπύπτοντα αλιεύματα και την πιθανότητα παγίδευσης θαλάσσιων πτηνών.
- Δράσεις αντικατάστασης των εργαλείων στην περίπτωση καταστροφής τους από θαλάσσια θηλαστικά, χελώνες και ξενικά είδη, από πλέον επιλεκτικά εργαλεία.
- Επενδύσεις σε εξοπλισμό για την προστασία των εργαλείων και των αλιευμάτων από θηλαστικά και πτηνά προστατευόμενα από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ ή την οδηγία 2009/147/ΕΚ

[Καμία στήριξη δεν παρέχεται εάν η εκτίμηση της ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και αλιευτικών δυνατοτήτων για το τμήμα του στόλου στο οποίο υπάγονται τα σκάφη, δεν έχει καταρτισθεί με βάση τους βιολογικούς και οικονομικούς δείκτες, καθώς και τους δείκτες χρήσης σκαφών που καθορίζονται στις κοινές κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρονται στον εν λόγω κανονισμό ΕΚ1380/2013].

3. Εξειδικευμένα μέτρα για την προώθηση της μικρής παράκτιας αλιείας.

Σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1139, για την μικρή παράκτια αλιείας θα πρέπει να διευκολύνεται η ανανέωση των γενεών σε ένα γηράσκον εργατικό δυναμικό. Υπό το πρίσμα αυτό, στην παρούσα ομάδα δράσεων περιλαμβάνονται δράσεις για τη στοχευμένη στήριξη της μικρής παράκτιας αλιείας και την ενίσχυση της διαδικασίας διαδοχής. Αναλυτικότερα ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και επιδότηση δαπανών εκκίνησης για την υποστήριξη του αλιέα ή της αλιευτικής επίχειρησης κατά την έναρξη της δραστηριότητας ή κατά τη λειτουργία της (προώθηση της επιχειρηματικότητας). Επιχορήγηση λειτουργίας επιχειρήσεων μικρής παράκτιας αλιείας. Αφορά αποκλειστικά τους κατόχους επαγγελματικής άδειας αλιείας σκαφών έως 12 μέτρα. Η δράση έχει ως στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας των συγκεκριμένων αλιευτικών επιχειρήσεων και η εφαρμογή της θα είναι πιλοτική.

4. **Βελτίωση των υποδομών που εξυπηρετούν την αλιεία** με στόχο τη βελτίωση της διαδικασίας εκφόρτωσης, σύμφωνα με τον σχετικό Κανονισμό, των συνθηκών ασφαλείας, των συνθηκών εργασίας, της υγιεινής και της ποιότητας των αλιευμάτων και τη διαχείριση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων. Στις υποδομές οι οποίες μπορούν να εκσυγχρονιστούν περιλαμβάνονται: αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και αλιευτικά καταφύγια, χαρακτηρισμένοι ως λιμένες εκφόρτωσης. Δεν είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση ενέργειες για την κατασκευή νέων λιμένων ή νέων ισθυσκαλών με εξαίρεση τους νέους τόπους εκφόρτωσης.

5. Επενδύσεις για την ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων εκτός της επαγγελματικής αλιείας, όπως υπηρεσίες αλιευτικού τουρισμού.

Ο συγκεκριμένος τύπος δράσης είναι συμπληρωματικός με τις σχετικές επενδύσεις επί των σκαφών. Περιλαμβάνει παρεμβάσεις σε ιδιωτικούς χώρους, που εξυπηρετούν την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τύπου δράσης, όπως τη διαμόρφωση γραφείου υποδοχής πελατών, την προμήθεια εξοπλισμού, την ανάπτυξη και προώθηση website, την ενθάρρυνση συνεργασιών στην αλυσίδα αξίας καθώς και δημιουργίας δικτύων προώθησης, κ.α.

6. Ενίσχυση της δημιουργίας επιχειρηματικών συστάδων και δικτύων αλιέων και αλιευτικών επιχειρήσεων.

Οι συστάδες (clusters) και τα δίκτυα επιτυγχάνουν τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και την παραγωγή και πώληση των αλιευμάτων με καλύτερους οικονομικούς όρους (οριζόντια και κάθετη σύσταση).

Στην παρούσα ομάδα περιλαμβάνεται η προώθηση της δημιουργίας συστάδων και δικτύων μεταξύ αλιευτικών επιχειρήσεων, καθώς και μεταξύ αλιευτικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων άλλων κλάδων π.χ. προώθησης, logistics, διάθεσης, κλπ., με την κάλυψη των δαπανών ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Ενδεικτικά αναφέρεται η δημιουργία δικτύων για την προώθηση της κατανάλωσης των προϊόντων αλιείας κοντά στον τόπο όπου αλιεύονται, η προώθηση συγκεκριμένων ειδών από ομάδες αλιέων (π.χ. ομάδες γυναικών αλιέων), η προώθηση της κοινής αξιοποίησης υποδομών και υπηρεσιών, η συνεργασία στην τοπική κοινότητα για προώθηση προϊόντων απ' ευθείας στους τελικούς καταναλωτές, κλπ. Η δημιουργία των συστάδων/ δικτύων/ συμπράξεων θα προβλέπεται με απλοποιημένες διαδικασίες.

Η ανάπτυξη του συγκεκριμένου τύπου δράσεων αναμένεται να αυξήσει σημαντικά τη βιωσιμότητα του αλιευτικού κλάδου.

7. Ενίσχυση της δημιουργίας συμπράξεων μεταξύ αλιευτικών επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων.

Περιλαμβάνεται η παροχή κινήτρων στις αλιευτικές επιχειρήσεις για τη συνεργασία ή/και τη δημιουργία συνεργατικών σχημάτων με ερευνητικούς φορείς, με στόχο αφενός την ανάπτυξη του τομέα σε όρους παραγωγικότητας, αποδοτικότητας και βελτιωμένης ποιότητας και αφετέρου την εφαρμογή αποτελεσμάτων έρευνας ανταποκρινόμενων στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων. Βασική προϋπόθεση της δράσης είναι ότι τα ερευνητικά αποτελέσματα θα αφορούν πρωτίστως στον εκσυγχρονισμό και την εισαγωγή καινοτομίας στον αλιευτικό τομέα, πχ δημιουργία νέων επιλεκτικών εργαλείων και θα είναι άμεσα εφαρμόσιμα στην παραγωγή.

8. Καλύτερη αξιοποίηση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων.

Αφορά στην προώθηση τοπικών συνεργασιών για την απόδοση προστιθέμενης αξίας στα ανεπιθύμητα αλιεύματα.

9. Επένδυση στη γνώση και αναβάθμιση των παρεχόμενων υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τους αλιείς, προσέλκυση νέων για ενασχόληση στον αλιευτικό τομέα και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για σημαντικά θέματα του τομέα

Περιλαμβάνονται δράσεις στοχευμένης και συνδυαστικής επιμόρφωσης σε συγκεκριμένα θεματικά αντικείμενα αιχμής, μεταφοράς γνώσης, συμβουλευτικής σε θέματα γνώσεων αλιείας, ανάπτυξης δεξιοτήτων, ασφάλειας κ.α., πιστοποίηση γνώσεων, για τους εμπλεκόμενους στον αλιευτικό τομέα (τόσο στην αλιεία όσο και στην υδατοκαλλιέργεια) καθώς και δράσεις ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης κυρίως των νέων για την ενασχόλησή τους με την αλιεία.

Περιλαμβάνει επίσης δράσεις μεταφοράς εμπειρίας και γνώσεων από παλαιότερους αλιείς σε νεότερους, σε θέματα όπως η χρήση παραδοσιακών αλιευτικών τεχνικών, η επιδιόρθωση των αλιευτικών εργαλείων τους, κ.α.

Επιπλέον, δύναται να ενεργοποιηθούν δράσεις δικτύωσης και ανταλλαγής γνώσεων και πρακτικών με αλιείς άλλων περιοχών και χωρών καθώς και η ανάπτυξη περιφερειακών μηχανισμών παροχής συμβουλευτικής υποστήριξης προς τους αλιείς, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεών τους και καθοδήγησης σε θέματα που άπτονται ειδικών πτυχών του κλάδου.

Η παρούσα ομάδα δράσεων εμφανίζει επίσης συνέργεια με άλλες δράσεις στις οποίες απαιτείται η ανάπτυξη πρωτοβουλιών για συνοδευτική αναβάθμιση δεξιοτήτων και γνώσεων σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τοπικές διαφοροποιήσεις και ιδιαιτερότητες.

10. Ανάπτυξη μέτρων προώθησης του οικολογικού χαρακτήρα της αλιείας.

Περιλαμβάνει δράσεις ανάπτυξης καινοτομίας και εφαρμογής πιλοτικών σχεδίων με στόχο τη μείωση ή και τον μηδενισμό της εκπομπής ρύπων ή αερίων του θερμοκηπίου και τη βελτιωμένη ενεργειακή αποδοτικότητα καθώς και την εφαρμογή οικολογικών προσεγγίσεων στο θαλάσσιο οικοσύστημα. **Ταμείο στήριξης της αλιείας, με έμφαση στη μικρή παράκτια αλιεία.**

Στο Πρόγραμμα εξετάζεται η σύσταση ενός χρηματοδοτικού εργαλείου (Ταμείου). Το Ταμείο θα έχει δύο βασικές συνιστώσες: α) τη στήριξη της αλιείας, με έμφαση στην μικρή παράκτια αλιεία και β) τη στήριξη της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης. Στον παρόντα τύπο δράσης αντιστοιχείται η πρώτη βασική συνιστώσα του Ταμείου.

Στις βασικές ομάδες στόχους του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται οι εξής:

- Κάτοχοι άδειας αλιείας σκάφους (φυσικά και νομικά πρόσωπα)
- Δημόσιοι φορείς που διαχειρίζονται υποδομές που εξυπηρετούν την αλιεία
- Συνεργατικοί σχηματισμοί μεταξύ αλιευτικών επιχειρήσεων και αλιευτικών επιχειρήσεων με ΑΕΙ και ερευνητικά ιδρύματα
- Συστάδες επιχειρηματικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων (clusters)
- Οργανώσεις παραγωγών
- Φορείς συμβουλευτικής και κατάρτισης
- Διαχειριστής Ταμείου Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας, Μεταποίησης

Το ευρύ κοινό θα είναι αποδέκτης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

Ειδικός Στόχος 1.2. Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών CO2 μέσω της αντικατάστασης ή του εκσυγχρονισμού κινητήρων αλιευτικών σκαφών.

Ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετείται μέσω της δράσης: Επενδύσεις για την αντικατάσταση ή τον εκσυγχρονισμό σκαφών ή την αντικατάσταση των μηχανών αυτών, που εντάσσεται στον τύπο δράσεων: Επενδύσεις στα αλιευτικά σκάφη χωρίς να αυξάνεται η αλιευτική τους ικανότητα (δύναται να ενεργοποιείται συνδυαστικά με τον αντίστοιχο τύπο δράσεων του ειδικού στόχου 1.1.). [Καμία στήριξη δεν παρέχεται εάν η εκτίμηση της ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και αλιευτικών δυνατοτήτων για το τμήμα του στόλου στο οποίο υπάγονται τα σκάφη, δεν έχει καταρτισθεί με βάση τους βιολογικούς και οικονομικούς δείκτες, καθώς και τους δείκτες χρήσης σκαφών που καθορίζονται στις κοινές κατευθυντήριες γραμμές που αναφέρονται στον εν λόγω κανονισμό ΕΚ1380/2013].

Η δράση αφορά αποκλειστικά την Μικρή Παράκτια Αλιεία και ευθυγραμμίζεται πλήρως με τα διαλαμβανόμενα στον Κανονισμό 1139/2021 του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. Βασική προϋπόθεση επιλεξιμότητας των επενδύσεων είναι η πιστοποιημένη επίτευξη μείωσης των εκπομπών CO2 κατά 20% σε σύγκριση με τις εκπομπές της μηχανής που αντικαθίσταται ή

εκσυγχρονίζεται ή η πιστοποιημένη επίτευξη μείωσης της κατανάλωσης καυσίμου κατά 20% σε σύγκριση με την κατανάλωση της μηχανής που αντικαθίσταται ή εκσυγχρονίζεται.

Επίσης μέσω της παρούσας ομάδας δράσεων προωθείται η εισαγωγή καινοτομιών και η χρηματοδότηση επενδύσεων που στοχεύουν στη μείωση της εκπομπής ρύπων ή αερίων του θερμοκηπίου και τη βελτιωμένη ενεργειακή αποδοτικότητα καθώς και η ενεργοποίηση πιλοτικών προγραμμάτων, που αφορούν στη χρήση εναλλακτικών τύπων καυσίμων, όπως φυσικό αέριο, βιοκαύσιμα, υδρογόνο, ηλεκτρική ενέργεια ή υβριδικά.

Η βασική ομάδα στόχου του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου είναι οι κάτοχοι άδειας αλιείας σκάφους (φυσικά και νομικά πρόσωπα) .

Ειδικός Στόχος 1.3. Προώθηση της προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας στις αλιευτικές δυνατότητες σε περιπτώσεις οριστικής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και συμβολή στην επίτευξη δίκαιου βιοτικού επιπέδου σε περιπτώσεις προσωρινής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων

Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος συνδέεται με δράσεις για τη στήριξη του αλιευτικού κλάδου όταν επιβάλλεται παύση δραστηριοτήτων λόγω κρίσιμων καταστάσεων και καταστάσεων που επιβάλλουν λόγοι ανωτέρας βίας - όπως αναλύονται παρακάτω- αλλά και για την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων, με σκοπό η αλιευτική δραστηριότητα να καθίσταται βιώσιμη βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα.

Ο Ειδικός Στόχος 1.3. εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. Εφαρμογή προγραμμάτων οριστικής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων

Η οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων ευθυγραμμίζεται πλήρως με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 20 του Κανονισμού του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. (Καν. 2021/1139) και εφαρμόζεται σε τμήματα του στόλου, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει ισορροπία μεταξύ αλιευτικής ικανότητας και διαθέσιμων αλιευτικών δυνατοτήτων.

2. Εφαρμογή προγραμμάτων προσωρινής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων.

Η προσωρινή παύση εφαρμόζεται σε τμήματα ή στο σύνολο του στόλου και ευθυγραμμίζεται πλήρως με τα διαλαμβανόμενα στο άρθρο 21 του Κανονισμού του Ε.Τ.Θ.Α.Υ. (Καν. 2021/1139). Ενεργοποιείται μόνο σε περίπτωση:

- (α) μέτρων διατήρησης, όπως αναφέρονται στο άρθρο 7 παράγραφος 1 στοιχεία α), β), γ), θ) και ι) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1380/2013 ή, όπου ισχύει στην Ένωση, ισοδύναμων μέτρων διατήρησης που θεσπίζονται από ΠΟΔΑ,
- (β) μέτρων της Επιτροπής σε περίπτωση σοβαρής απειλής για τους θαλάσσιους βιολογικούς πόρους, όπως ορίζεται στο άρθρο 12 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1380/2013
- (γ) μέτρων έκτακτης ανάγκης των κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1380/2013
- (δ) διακοπής, για λόγους ανωτέρας βίας, της εφαρμογής συμφωνίας σύμπραξης βιώσιμης αλιείας ή σχετικού πρωτοκόλλου ή
- (ε) φυσικών καταστροφών, περιβαλλοντικών περιστατικών ή υγειονομικών κρίσεων, όπως αναγνωρίζονται επισήμως από τις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους.

Η βασική ομάδα στόχου του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου είναι οι κάτοχοι άδειας αλιείας σκάφους (φυσικά και νομικά πρόσωπα).

Ειδικός Στόχος 1.4. Προώθηση του αποτελεσματικού ελέγχου και της επιβολής των κανόνων της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της ΠΛΑ αλιείας, καθώς και αξιόπιστων δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται στη γνώση.

Ο παρών Ειδικός Στόχος προσεγγίζει την επίτευξη της βιωσιμότητας του αλιευτικού τομέα υπό διαφορετικό πρίσμα από τους προηγούμενους. Συνδέεται με δράσεις που έχουν στόχο τη βελτίωση της γνώσης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων καθώς και με δράσεις για την αποτελεσματική επιτήρηση της αλιευτικής δραστηριότητας. Οι συγκεκριμένες δράσεις διασφαλίζουν την προστασία και την ανάπτυξη της «υγιούς», με όρους οικονομικούς και περιβαλλοντικούς, αλιείας.

Αναλυτικότερα, ο Ειδικός Στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. Βελτίωση της γνώσης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων ώστε να διευκολύνεται η λήψη αποφάσεων αποτελεσματικής διαχείρισης με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές συμβουλές.

Περιλαμβάνει δράσεις για τη συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων, για τη διεξαγωγή ερευνών και την εκπόνηση μελετών, με στόχο την επιστημονική ανάλυση και την εκπλήρωση των στόχων και υποχρεώσεων που απορρέουν από την ΚΑΛΠ. Προβλέπεται επίσης η απόκτηση ή/και ανάπτυξη λογισμικού που καθιστά δυνατή την συλλογή, διαχείριση, επικύρωση, ανάλυση, παρουσίαση και ανταλλαγή, σχετικών με την αλιεία, δεδομένων, καθώς και τη διασύνδεση με διατομεακά συστήματα ανταλλαγής δεδομένων

2. Εφαρμογή εθνικών, ενωσιακών και διεθνών διατάξεων στις θάλασσες, στα μεταβατικά ύδατα, στις λιμνοθάλασσες και στα εσωτερικά ύδατα

Περιλαμβάνονται δράσεις που καθιστούν την επιτήρηση της αλιευτικής δραστηριότητας σύγχρονη και αποτελεσματική, με επενδύσεις τόσο στον αλιευτικό στόλο όσο και στις υποδομές και τον εξοπλισμό των Υπηρεσιών Ελέγχου. Συμπληρωματικά προβλέπεται η χρηματοδότηση προγραμμάτων κατάρτισης και ανταλλαγής δεδομένων και πρακτικών, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, προσωπικού επιφορτισμένου με την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την επιτήρηση αλιευτικών δραστηριοτήτων και λοιπών εμπλεκόμενων στην εφαρμογή.

Στις βασικές ομάδες στόχους του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται οι εξής:

- Κάτοχοι άδειας αλιείας σκάφους (φυσικά και νομικά πρόσωπα)
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και εποπτευόμενοι φορείς
- Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής (ΥΝΝΠ) και εποπτευόμενοι φορείς

Ειδικός Στόχος 1.6. Συμβολή στην προστασία και στην αποκατάσταση της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων.

Ο συγκεκριμένος Ειδικός Στόχος συνδέεται με δράσεις για την προστασία του οικοσυστήματος, με έμφαση στις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000. Περιλαμβάνει δράσεις για την ανάπτυξη της γνώσης για το θαλάσσιο οικοσύστημα και τα εσωτερικά ύδατα και την επίπτωση της κλιματικής αλλαγής σε αυτά, αλλά και παρεμβάσεις για την παρακολούθηση, την προστασία και την αποκατάστασή τους.

Αναλυτικότερα, ο Ειδικός στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. Συλλογή απολεσθέντων αλιευτικών εργαλείων και θαλάσσιων απορριμμάτων

Περιλαμβάνει επενδύσεις σε υφιστάμενους λιμένες για τη διαμόρφωση κατάλληλων εγκαταστάσεων υποδοχής του απολεσθέντος αλιευτικού εξοπλισμού και θαλάσσιων απορριμάτων. Αφορά σε παρεμβάσεις για τη διαμόρφωση χώρων απόθεσης με σκοπό στη συνέχεια είτε να απορρίπτονται συντονισμένα, είτε να αξιοποιούνται ενδεχομένως από άλλον φορέα ή επιχείρηση.

2. Επένδυση στη γνώση, προσέλκυση νέων για ενασχόληση στον αλιευτικό τομέα και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για σημαντικά θέματα του τομέα

Αποτελεί τμήμα του αντίστοιχου τύπου δράσεων του ειδικού στόχου 1.1. και δύναται να ενεργοποιούνται συνδυαστικά. Περιλαμβάνει δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού, τοπικού χαρακτήρα, σε θέματα διατήρησης της βιοποικιλότητας και προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω μέτρων που λαμβάνονται και αφορούν την αλιεία.

3. Ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων για την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

Περιλαμβάνει παρεμβάσεις για τη διατήρηση, προστασία, αποκατάσταση οικοσυστημάτων και ειδών, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης και αξιολόγησης, τη συλλογή και επεξεργασία επιστημονικών δεδομένων, την υποστήριξη της ανάπτυξης μιας καλύτερης επιστημονικής κατανόησης των τάσεων λόγω της κλιματικής αλλαγής και τη δημιουργία δικτύων (κοινοτήτων) για την ανάληψη δράσεων. Αφορά κατά κύριο λόγο τις προστατευόμενες περιοχές και τις περιοχές Natura 2000.

4. Εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης, παρακολούθηση και εφαρμογή αυτών

Στα σχέδια διαχείρισης συμπεριλαμβάνονται σχετικές μελέτες επί συγκεκριμένων αποθεμάτων-στόχων, της χρήσης αλιευτικών εργαλείων, καθορισμού περιοχών αλιείας, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών υδάτων, κλπ.

Προβλέπονται επίσης δράσεις για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των σχεδίων, με τη συμμετοχή αλιέων μικρής παράκτιας αλιείας στη διακυβέρνηση του κάθε σχεδίου καθώς και τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων που υποστηρίζουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση των εν λόγω σχεδίων. Στις βασικές ομάδες στόχους του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται οι εξής:

- Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής ΟΦΥΠΕΚΑ
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) και εποπτευόμενοι φορείς
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και εποπτευόμενοι φορείς
- Αλιείς

Το ευρύ κοινό θα είναι αποδέκτης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

3.2. Ανάλυση της προτεραιότητας 2

Η προτεραιότητα του Ε.Τ.Θ.Α.Υ.: «2. Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας» συνδέεται με τους ειδικούς στόχους 2.1 και 2.2 όπως αυτοί έχουν οριστεί βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1139 του Ταμείου.

Οι δράσεις που αναπτύσσονται στην προτεραιότητα λαμβάνουν υπόψη τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για μια πιο βιώσιμη και ανταγωνιστική υδατοκαλλιέργεια στην ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Λαμβάνονται επίσης υπόψη οι συστάσεις της ΕΕ ότι πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες για διοικητική και νομική απλούστευση, προκειμένου να μειωθεί η διάρκεια των διαδικασιών χορήγησης αδειών, χωρίς όμως να θίγονται οι υψηλές περιβαλλοντικές προδιαγραφές, η προστασία των καταναλωτών και οι προδιαγραφές υγείας των ζώων που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης, μείωσης των διοικητικών βαρών για τη χορήγηση αδειών και για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση και τέλος, η στήριξη της υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι τύποι δράσεων ανά ειδικό στόχο:

Ειδικός Στόχος 2.1. Προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ιδίως ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και παράλληλη διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Ο συγκεκριμένος στόχος περιλαμβάνει μία σειρά από δράσεις για τη στήριξη του τομέα των υδατοκαλλιεργειών, με έμφαση στην οικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Οι τύποι δράσεων που συμπεριλαμβάνονται αφορούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και ανθεκτικότητας του τομέα της υδατοκαλλιέργειας, την προώθηση βιώσιμων πρακτικών και την προστασία του περιβάλλοντος, τον συντονισμένο χωροταξικό σχεδιασμό, καθώς και τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων για τη στήριξη των επιχειρήσεων του κλάδου.

Αναλυτικότερα, ο Ειδικός στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας των υδατοκαλλιεργειών.

Ο συγκεκριμένος τύπος δράσεων περιλαμβάνει παραγωγικές επενδύσεις, την ίδρυση νέων ή την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας, ιχθυογεννητικών σταθμών και εκκολαπτηρίων για οστρακοειδή και καρκινοειδή, την ανάπτυξη και εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή, τόσο στα προϊόντα όσο και στις διαδικασίες, στην εισαγωγή νέων ειδών, ακόμη κι από ταξινομικές ομάδες εκτός των ιχθύων και την προώθηση της συνεργασίας των επιχειρήσεων σε διάφορες δομές και μορφές (ζώνες υδατοκαλλιέργειας, δημιουργία clusters, Οργανώσεων Παραγωγών και Ενώσεων αυτών). Περιλαμβάνει επίσης:

- τη στήριξη των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας, μέσω παροχής αντιστάθμισης για την προσωρινή αναστολή των δραστηριοτήτων τους, που οφείλεται σε περιβαλλοντικούς λόγους ή λόγους δημόσιας υγείας και για το κόστος ασφάλισης των αποθεμάτων τους
- την αξιοποίηση συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων,
- τη στοχευμένη επιμόρφωση για την κάλυψη των αναγκών του κλάδου.

2. Προώθηση βιώσιμων πρακτικών υδατοκαλλιέργειας και δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος

Ο συγκεκριμένος τύπος δράσεων, δύναται να ενεργοποιείται συμπληρωματικά με τον προηγούμενο, και αφορά σε επενδύσεις για τη βελτίωση της βιωσιμότητας με περιβαλλοντικούς όρους. Περιλαμβάνει επενδύσεις για την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας, τον μετριασμό χρήσης πλαστικών και την προώθηση της ανακύκλωσης, τη βελτιστοποίηση της χρήσης του νερού και τη διαχείριση των αποβλήτων, επενδύσεις μετάβασης σε παραγωγικά μοντέλα που βασίζονται στην κυκλική οικονομία, παρεμβάσεις για την υγεία και την ευζωία των εκτρεφόμενων οργανισμών, καθώς και παρεμβάσεις εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για θέματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

3. Ολοκληρωμένος Χωροταξικός Σχεδιασμός για τις Υδατοκαλλιέργειες

Περιλαμβάνει δράσεις για την υποστήριξη της εφαρμογής ειδικού χωροταξικού σχεδιασμού για τις υδατοκαλλιέργειες (και στη βάση των προβλέψεων για τη θεσμοθέτηση των ΠΟΑΥ), ώστε να διασφαλίζεται ότι λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και η αναπτυξιακή δυναμική του τομέα της υδατοκαλλιέργειας στη βάση και της αναπτυξιακής δυναμικής του κλάδου και παράλληλα να λαμβάνεται μέριμνα για την προστασία του περιβάλλοντος και την αποφυγή συγκρούσεων με άλλες ανταγωνιστικές δραστηριότητες .

4. Ταμείο Στήριξης της Υδατοκαλλιέργειας και της Μεταποίησης προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Στο Πρόγραμμα εξετάζεται η σύσταση ενός χρηματοδοτικού εργαλείου (Ταμείου). Το Ταμείο θα έχει δύο βασικές συνιστώσες: α) τη στήριξη της αλιείας, με έμφαση στην μικρή παράκτια αλιεία και β) τη στήριξη της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης. Στον παρόντα τύπο δράσης αντιστοιχείται η δεύτερη βασική συνιστώσα του Ταμείου.

Στις βασικές ομάδες στόχους του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται οι εξής:

- Επιχειρήσεις Υδατοκαλλιέργειας
- Δημόσιοι φορείς
- Φορείς διαχείρισης Π.Ο.Α.Υ
- Συστάδες/Συμπράξεις/Συνεργατικοί σχηματισμοί (clusters) επιχειρηματικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων
- Οργανώσεις Παραγωγών/Συλλογικοί Φορείς
- Φορείς συμβουλευτικής, εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Διαχειριστής Ταμείου Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας, Μεταποίησης

Το ευρύ κοινό θα είναι αποδέκτης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

Ειδικός Στόχος 2.2. Προώθηση της εμπορίας, της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της μεταποίησης των εν λόγω προϊόντων.

Ο παρών ειδικός στόχος περιλαμβάνει μια σειρά δράσεων για την αντιμετώπιση των αναγκών της διεύρυνσης της αγοράς στόχου, της αύξησης αποδοχής των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, της εφαρμογής της ιχνηλασιμότητας για τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και για την αναβάθμιση εγκαταστάσεων, προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα της μεταποίησης.

Αναλυτικότερα, ο Ειδικός στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. Βελτίωση των όρων προώθησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Περιλαμβάνει δράσεις που θα ενισχύσουν την εμπορικότητα των αλιευτικών προϊόντων και των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, όπως ενδεικτικά, έρευνες αγοράς, μελέτες και διαφημιστικές εκστρατείες για την αναζήτηση νέων αγορών, για την προσαρμογή στις διαφοροποιημένες συνθήκες της αγοράς, και για τη βελτίωση των όρων διάθεσης των προϊόντων. Περιλαμβάνει επίσης, δράσεις για την προώθηση της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας, μέσω επενδύσεων για την πιστοποίηση, την αναβάθμιση της συσκευασίας και παρουσίασης των προϊόντων, για την υιοθέτηση ετικετών ποιότητας και βιωσιμότητας και για την ιχνηλασιμότητα και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος ως εργαλείων προώθησης. Κοινή συνισταμένη των δράσεων θα είναι η καθιέρωση ισχυρών εμπορικών σημάτων (brand names), η προώθηση προϊόντων προστιθέμενης αξίας και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του καταναλωτή, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ΕΕ και τη στρατηγική στόχευση της χώρας.

Στο πλαίσιο της προώθησης θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για την στήριξη προωθητικών ενεργειών των αρμοδίων δημόσιων φορέων ή/και συλλογικών φορέων (ενώσεις, οργανώσεις, συστάδες) υδατοκαλλιεργειών καθώς και δράσεις στήριξης της συμμετοχής φορέων στην καμπάνια επικοινωνίας για την προώθηση της αειφόρου υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ.

2. Ενθάρρυνση των επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Ο δεύτερος τύπος δράσεων αφορά στη μεταποίηση των προϊόντων και περιλαμβάνει επενδύσεις για την δημιουργία και ανάπτυξη νέων προϊόντων, καθώς και διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, οργάνωσης και παραγωγής, επενδύσεις στην κατεύθυνση ενίσχυσης της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, όπως για την εξοικονόμηση ενέργειας και για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ιδίως στη διαχείριση αποβλήτων, και τη μείωση και αντικατάσταση των πλαστικών. Περιλαμβάνει επίσης επενδύσεις για την αξιοποίηση, την απόδοση προστιθέμενης αξίας και την προώθηση προϊόντων που δεν προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση, καθώς και υποπροϊόντων καθώς και αξιοποίηση συμβουλευτικών υπηρεσιών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

3. Ενίσχυση της δημιουργίας επιχειρηματικών συστάδων επιχειρήσεων.

Οι επιχειρηματικές συστάδες επιχειρήσεων (clusters) δύναται να είναι κάθετης ή οριζόντιας μορφής, με σκοπό την δημιουργία οικονομιών κλίμακας, την μείωση του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων ή/και του κόστους επεξεργασίας ή/και προώθησης των προϊόντων και τη διεύρυνση της αγοράς στόχου. Η δημιουργία των συστάδων θα προβλέπεται με απλοποιημένες διαδικασίες.

4. Ταμείο στήριξης της Υδατοκαλλιέργειας και της Μεταποίησης.

Στο Πρόγραμμα προβλέπεται η σύσταση ενός χρηματοδοτικού εργαλείου (Ταμείου). Το Ταμείο θα έχει δύο βασικές συνιστώσες: α) τη στήριξη της αλιείας, με έμφαση στην μικρή παράκτια αλιεία και β) τη στήριξη της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης. Στον παρόντα τύπο δράσης αντιστοιχείται η δεύτερη βασική συνιστώσα του Ταμείου.

Στις βασικές ομάδες στόχους του συνόλου των δράσεων του Ειδικού Στόχου περιλαμβάνονται οι εξής:

- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Επιχειρήσεις Υδατοκαλλιέργειας

- Επιχειρήσεις Μεταποίησης και Εμπορίας στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- Δημόσιοι Φορείς
- Συστάδες επιχειρηματικών ή/και επιχειρηματικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων (clusters)
- Συνεργατικά σχήματα επιχειρήσεων
- Διαχειριστής Ταμείου Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας, Μεταποίησης

Το ευρύ κοινό θα είναι αποδέκτης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

3.3. Ανάλυση της προτεραιότητας 3

Η προτεραιότητα του Ε.Τ.Θ.Α.Υ.: «3. Ενθάρρυνση της ανάπτυξης βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές» συνδέεται με τον ειδικό στόχο 3.1 όπως αυτός έχουν οριστεί βάσει του παραρτήματος II του Κανονισμού 2021/1139 του Ταμείου.

Ειδικός Στόχος 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Ο παρών Ειδικός Στόχος περιλαμβάνει έναν τύπο δράσεων που αφορά στην ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων σε στοχευμένες περιοχές για την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, του πολιτισμού, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των δράσεων πραγματοποιείται στο πλαίσιο υποστήριξης της θαλάσσιας οικονομίας και της γαλάζιας ανάπτυξης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η γαλάζια οικονομία αναπτύσσεται σε ένα πολύ περίπλοκο περιβάλλον, θα πρέπει να διασφαλιστεί περαιτέρω η συμπληρωματικότητα μεταξύ διαφόρων μέσων, προκειμένου να αποφευχθεί η αλληλοεπικάλυψη και ο κατακερματισμός των δράσεων.

Ο τύπος δράσεων περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση των οικονομιών των τοπικών κοινωνιών και της κοινωνικής τους συνοχής καθώς και προπαρασκευαστικές δράσεις για την ανάπτυξη των ΤΑΠΤΚ (Εκπόνηση στρατηγικών για τις περιοχές παρέμβασης, μελέτες για τις περιοχές, δράσεις δικτύωσης και επικοινωνίας, κ.α.), ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης, πιλοτικές δράσεις, κ.α. .

Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο των ΤΑΠΤΚ δύναται να χρηματοδοτηθούν οι ακόλουθες ενδεικτικές δράσεις:

- Προπαρασκευαστικές δράσεις για τις ΤΑΠΤΚ (Εκπόνηση στρατηγικών για τις περιοχές παρέμβασης, μελέτες για τις περιοχές, πιλοτικά προγράμματα, δράσεις επικοινωνίας, κ.α.).
- Ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης (κάλυψη λειτουργικού κόστους ΟΤΔ, δράσεις κατάρτισης στελεχών ΟΤΔ, κ.α.).
- Στήριξη της δικτύωσης και της συνεργασίας με άλλες τοπικές κοινότητες με παρόμοια χαρακτηριστικά και ανταλλαγή καλών πρακτικών σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο.
- Ενθάρρυνση της συμμετοχής επιχειρηματιών της μικρής παράκτιας αλιείας σε σχετικές με την ΤΑΠΤΚ δομές με αποφασιστικές αρμοδιότητες (πχ ΟΤΔ).
- Υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, με έμφαση στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.
- Ενίσχυση της καινοτομίας και των καινοτόμων παρεμβάσεων στην παραγωγική διαδικασία, με έμφαση στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων (εκπαίδευση, κατάρτιση) σε επιλεγμένες δραστηριότητες κομβικές για τις περιοχές παρέμβασης.
- Εισαγωγή καινοτομίας, ορθών πρακτικών ή/και υλοποίηση επενδύσεων για την αξιοποίηση του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος.
- Παρεμβάσεις για την αύξηση της ελκυστικότητας και της προσβασιμότητας των περιοχών, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την βελτίωση της καθημερινότητας μέσω χρήσης ΤΠΕ και της ανάπτυξης του επιπέδου υγείας και εκπαίδευσης, κλπ.

- Δράσεις για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, των άρση των αποκλεισμών, της παροχή ίσων ευκαιριών στους κατοίκους και τους επισκέπτες.
- Δράσεις για την στήριξη της τοπικής απασχόλησης (επιχορηγήσεις επιχειρηματικών πρωτοβουλιών απασχόλησης, απασχόλησης ανέργων, προγράμματα δεύτερης επιχειρηματικής ευκαιρίας, κλπ.).
- Στήριξη της δημιουργίας διακλαδικών δικτύων και συνεργειών (αλιεία, εμπορία, εστίαση/ τουρισμός) για την ανάπτυξη και διάθεση πιστοποιημένων τοπικών προϊόντων (τοπικά συστήματα τροφίμων).
- Παρεμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος (ανακύκλωση, ενεργειακή αποδοτικότητα, χρήση ΑΠΕ) και της βιοποικιλότητας στις παράκτιες περιοχές.
- Ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της τοπικής γαλάζιας οικονομίας, για παράδειγμα στον τουρισμό (αλιευτικός, βιωματικός, καταδυτικός, κλπ), τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες και τις πολιτιστικές θαλάσσιες δραστηριότητες.
- Ενθάρρυνση ανάπτυξης και της παραγωγής νέων προϊόντων ή απόδοσης προστιθέμενης αξίας σε ήδη υπάρχοντα με τη χρήση τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και τεχνικών και προώθησή τους στην αγορά.
- Αξιοποίηση περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων περιοχών σημαντικής περιβαλλοντικής αξίας π.χ. λιμνοθάλασσες με τη μορφή οικο – αλιευτικών δραστηριοτήτων (ειδικές μορφές τουρισμού).
- Ανάπτυξη ικανοτήτων (εκπαίδευση, κατάρτιση, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών) σε επιλεγμένες δραστηριότητες, διαφορετικές ή συμπληρωματικές με αυτές που ήδη ασκούν οι δυνητικά ωφελούμενοι.
- Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της οικοτεχνίας, με έμφαση στην ενθάρρυνση της ενεργής συμμετοχής των γυναικών.

Οι βασικές ομάδες στόχοι των δράσεων του Ειδικού Στόχου είναι οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ). Στους ωφελούμενους από τις δράσεις των ΤΑΠΤΚ περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι: Αλιείς και αλιευτικές επιχειρήσεις

- Επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας
- Επιλεγμένοι κλάδοι τοπικών επιχειρήσεων
- Δημόσιοι Φορείς
- Ο.Τ.Α.
- Κοινωνικοί και οικονομικοί συλλογικοί φορείς
- Ερευνητικοί Φορείς και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα
- Φορείς συμβουλευτικής και κατάρτισης
- Συνεργατικά σχήματα

Το ευρύ κοινό θα είναι αποδέκτης δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.

3.4 Ανάλυση της προτεραιότητας 4

Η προτεραιότητα του Ε.Τ.Θ.Α.Υ.: «4. Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και διασφάλιση ασφαλών, προστατευόμενων, καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση» συνδέεται με τον ειδικό στόχο 4.1 όπως αυτός έχουν οριστεί βάσει του παραρτήματος II του Κανονισμού 2021/1139 του Ταμείου.

Ειδικός Στόχος 4.1. Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσών και των ωκεανών μέσω της προώθησης των γνώσεων για τη θάλασσα, της θαλάσσιας επιτήρησης ή της συνεργασίας στα καθήκοντα ακτοφυλακής.

Ο παρών Ειδικός Στόχος περιλαμβάνει έναν τύπο δράσεων που αφορά στις ενέργειες για την επίτευξη των στόχων της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης και ιδίως των στόχων του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών.

Οι δράσεις αφορούν στην υποστήριξη της λειτουργίας του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE), τόσο σε επίπεδο υποδομών (εξοπλισμός και λογισμικό) όσο και κατάρτισης, την ανάπτυξη πιλοτικών πληροφοριακών προγραμμάτων και τη διασύνδεσή τους με το CISE για την ενίσχυση της λειτουργικότητας, και την υποστήριξη για τη συνεργασία στα καθήκοντα ακτοφυλακής.

Στις βασικές ομάδες στόχους των δράσεων περιλαμβάνονται οι εξής:

- Δημόσιοι Φορείς

3.5. Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος

Η Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος αποτελεί διακριτή προτεραιότητα.

Περιλαμβάνει την τεχνική υποστήριξη εφαρμογής του ΕΠ, τις λειτουργικές δαπάνες της ΕΥΔ, την διεξαγωγή αξιολογήσεων για την πορεία υλοποίησης, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος και επιμέρους δράσεων, την εκπόνηση μελετών και εμπειρογνωμοσυιών, που συνδέονται με την απρόσκοπτη υλοποίηση του Προγράμματος και τη διοργάνωση και υλοποίηση δράσεων πληροφόρησης και δημοσιότητας.

4 Χρήση χρηματοδοτικών μέσων

Εξετάζεται η χρήση των χρηματοδοτικών εργαλείων (σύσταση Ταμείου) για την στήριξη της Αλιείας, με έμφαση στην Μικρή Παράκτια Αλιεία, των Υδατοκαλλιέργειών και της Μεταποίησης.

Ως δράση, συνδέεται με τον στόχο πολιτικής 2 «Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων» και τις προτεραιότητες «1. Προώθηση της βιώσιμης αλιείας και της διατήρησης των υδρόβιων βιολογικών πόρων» και «2. Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας».

Εξυπηρετεί επενδύσεις και παρεμβάσεις που εντάσσονται στους Ειδικούς Στόχους:

- 1.1. Ενίσχυση των οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων (Στήριξη της Αλιείας),
- 1.2. Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών CO₂ μέσω της αντικατάστασης ή του εκσυγχρονισμού κινητήρων αλιευτικών σκαφών (Στήριξη της Αλιείας),
- 2.1. Προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ιδίως ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και παράλληλη διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε μακροπρόθεσμο επίπεδο (Στήριξη της υδατοκαλλιέργειας) και
- 2.2. Προώθηση της εμπορίας, της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της μεταποίησης των εν λόγω προϊόντων (Στήριξη της Μεταποίησης).

Καλύπτει την ανάγκη για χρηματοδοτήσεις για την ανάπτυξη της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας του αλιευτικού τομέα, και των επιχειρήσεων υδατοκαλλιέργειας και μεταποίησης, όπως προκύπτουν από τη SWOT, και ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις της DG MARE.

Η χρήση του χρηματοδοτικού εργαλείου, που εξετάζεται, αναμένεται να συνδράμει στην επίτευξη των στόχων και την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του Προγράμματος, αλλά και να δράσει επωφελώς για την απρόσκοπτη υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων και για την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού δυνητικών δικαιούχων: μέσω της στήριξης των δικαιούχων, π.χ. με δανειοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους για την κάλυψη μέρους ή όλης της ιδιωτικής συμμετοχής, δίνοντας τη δυνατότητα συμμετοχής σε φυσικά πρόσωπα/επιχειρήσεις που δεν έχουν πρόσβαση σε τραπεζικό δανεισμό, μέσω της παροχής ρευστότητας ή εγγυήσεων, και μέσω της ανακύκλωσης του αρχικού κεφαλαίου κατά τη διάρκεια του Προγράμματος ώστε να καλύψει περισσότερες δράσεις.

Σε κάθε περίπτωση, θα λάβει χώρα εκ των προτέρων αξιολόγηση πριν αποφασιστεί η χρηματοδότηση δράσεων μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π. ΑΛΙΕΙΑΣ & ΘΑΛΑΣΣΑΣ

Μιχαλακοπούλου 103, 115 27 – Αθήνα

τηλ.: 2131501150 – 1

fax: 2107774080

e-mail: infoalieia@mou.gr

www.alieia.gr

e-mail διαβούλευσης: diavouleusi.alieia@mou.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης